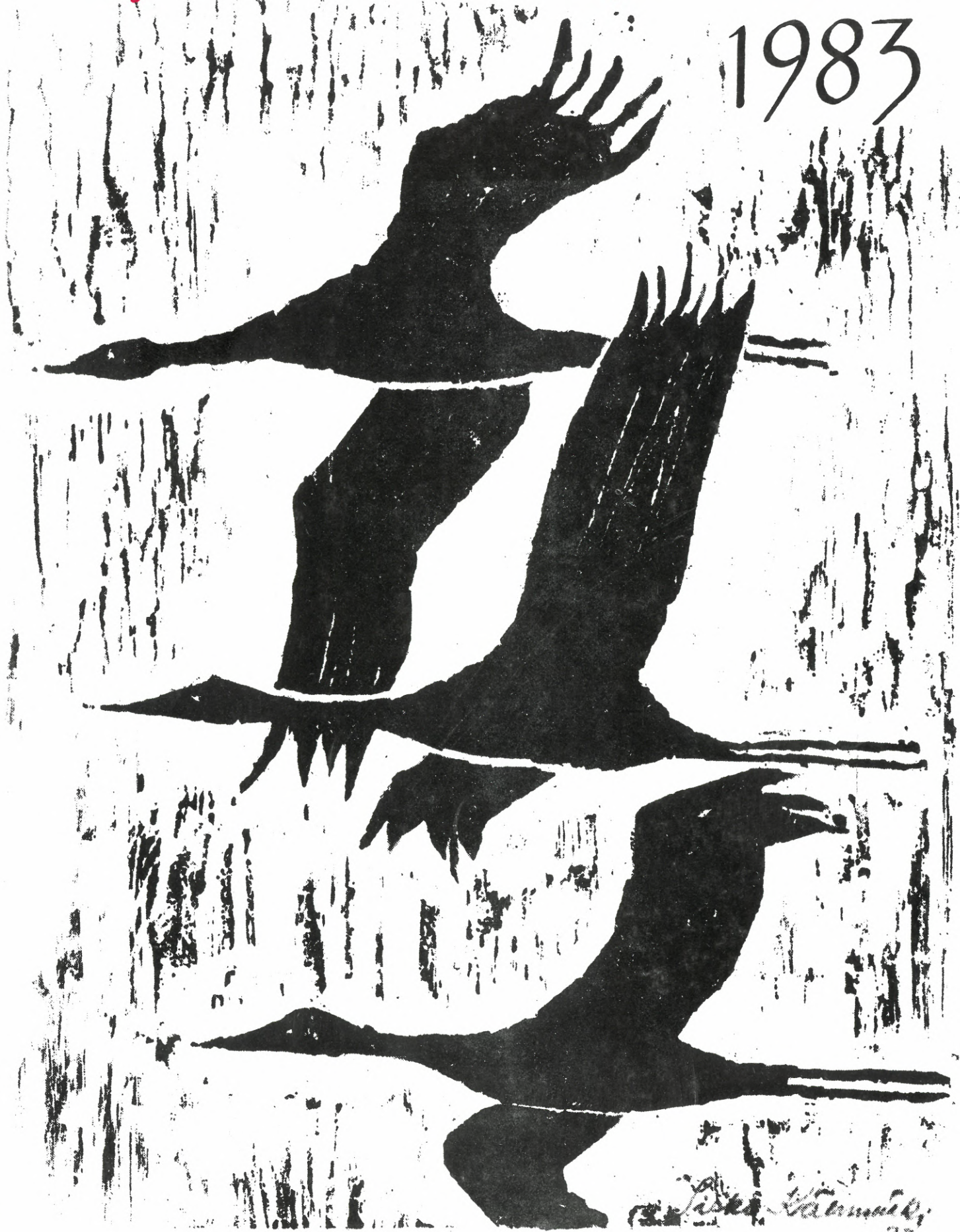

Parkanon Joulu

1983

Pirkko Kärnä
-83

Parkanon Joulun avustajakilpailu

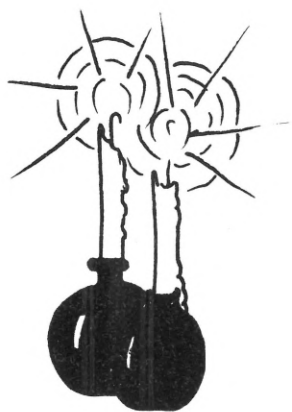
Tämä lehti on perinteisesti kaikkien niiden esiintymispaikka, joilla on kotiseutuaiheista tai muutakin kerrottavaa — sanallisesti ja kuvin. Vanhaan tapaan toimitaan nytkin kilpailun muotoisesti. Ohjeet ja puitteet on harkittu näin:

Ei kilpailla varsinaisissa sarjoissa, mutta kirjoitukset (piirroksot, valokuvat) voisivat olla seuraavan tapaisia:

1. Perinteeseen liittyviä
2. Pakinoita ja muita vapaita kertomuksia
3. Runoja
4. Plenoisnäytelmiä

Aineiston tulee olla ennen julkaisematonta. Lähetykset toimitetaan Parkanon Joululle os. Kaupunginkirjasto, 39700 Parkano 28. 2. 1984 mennessä. Osallistujien kesken jaetaan rahapalkintoja. Tuomaristona on lehden toimituskunta.

Parkanon Joulun

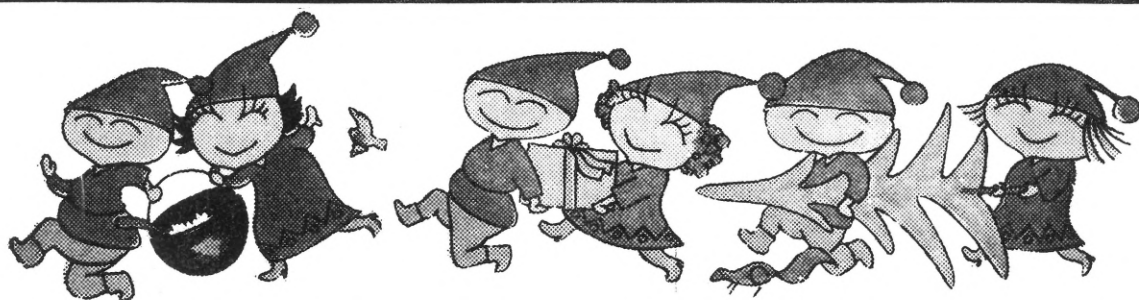

Joulutervehdys Parkanosta

Tehdään joulu yhdessä

-tavataan Centrumissa.

EKA
E-osuuskunta Eka

Parkanon Jouluku

NUMERO 12

JULKAISIJA
Parkanon Nuorisoseura

Painos 2200 kpl

Taitto: Rauno Vainionpää
Parkanon Kirjapaino 1983

TOIMITUSKUNTA

Arvi A Koivisto pj. (3. 5. -83 saakka)
Rauni Kärki
Reino Lehtisalo
Lea Luodetlahti
Heikki Pentti
Salme Törmä
Irja Yliaho pj.

Kansikuva: Puupiiirros Sisko Käenmäki.
Piirroksat: Aili Sirola, Salme Törmä, Rauni Kärki.

Ilmoitushankinnan ja levikkiasiat on hoitanut
Nuorisoseuran johtokunta.

LUKIJALLE

Vuoden 1983 kesän tulemme muistamaan oikeana "vanhan hyvän ajan" kesänä lukuisine hellepäivineen. Syksymmällä pihlajat koristautuivat punaisilla marjoilla niin tuhlailevasti, että ihmiset tuumivat: "Ennen sanottiin, että pihlaja ei jaksa samana vuonna kantaa kahta taakkaa: marjoja ja lunta. Taitaa tulla vähäluminen talvi." Marjastajille metsät tarjosivat anteliaasti jättiläiskokoisia mustikoita — olihan Metsän Vuosi.

Parkanon tunnetuimman metsämiehen Gustaf Wreden, tarunomaisen Parkanon Paroonin syntymästä tuli 13. 4. 1983 kuluneeksi 130 vuotta. Äänestyksellä "paroniadiksi" 1982—84 valittu Parkanon III Parooni Arvi A Koivisto (pakinoitsijana Oskari Voivati) on hyvä tuttu tämän lehden lukijoille, onhan hän ollut Parkanon Joulua toimittamassa sen ensimmäisestä ilmestymisvuodesta 1972 lähtien, 9 vuotena päätoimittajana. Hän on luonut lehden linjan: Parkanon Jouluku pyrkii olemaan joulukuksi ilmestyvä kotiseutulehti.

1. 5. 1983 Arvi Koivisto siirtyi uuteen virkaan Poriin, Satakunnan Piirimetsälautakunnan päämetsänhoitajaksi. Parkanon kannalta se oli valitettavaa: menetettiin aktiivisesti kulttuurin parissa toimiva musiikki- ja kynämies. Parkanon Jouluku menetti vaivojaan säästämättömän, taitavan päätoimittajansa.

Tämä lehti kylläkin on vielä suureksi osaksi hänen ideoimansa, ainestoaan Parkanon Joulukuun aletaan koota heti vuoden alusta lähtien. Voimme toivoa, että Arvi Koivisto pysyy Parkanon Jouluku ja

parkanolaisten ystäväenä jatkuvasti. Kiitokset ja terveiset sinne Poriin!

Samana vuonna 1893 kuin Gustaf Wrede muutti Parkanoon — 90 vuotta takaperin — syntyi Parkanossa Viljo Alanen, josta sitten tuli ansiokas kotiseuduntutkija. Hänen täyttyessään 60, julkaisi Satakuntalainen Osakunta hänen kunniakseen kirjaseen "Kotiseudullemme", jossa Viljo Alaselle annetaan kunnianimi "Erä-Satakunnan Paulaharju". (Viljo Alasesta kerrotaan enemmän toisaalla tässä lehdessä.)

5. 7. 1949 hän kirjoitti vieraskirjaamme Vatajan koululla: "Kesäisen illan kajossa kiertelimme Vatajan järven rantoja ja kokoilimme varastoon 'biopositiivisia engrammoja' työntäyteistä talvea varten."

Meillä kaikilla lieene muistimme varastoissa tällaisia "elämänmyönteisiä muistikuvia" talletettuina pahan päivän varalle. Ne voivat olla aivan pienen tapauksen tai vaikkapa arkisen kesäpäivän muistoja.

Ajoimme eräänä viime kesän auringoisena arkipäivänä autolla Porin tietä risteykseen, jossa tienviitta oikealle osoittaa Suomijärvelle. Sinne käännymme. Muistelimme, että tästä alkavan kiertotien tuntuunmassa aikoinaan oli neljä elinvoimaista koulupiiriä: Raivalan, Sydänmaan, Kirjaseen ja Kuusiluoman. Viimeksimainittu näistä enää elossa. Matkallamme poikkesimme Kirjaseen koululle, jonka viihtyisissä suojissa nykyään toimii Kirjaskylän Narkomaanikoti — ystävien tuella, niin kuulumme. Pihalla oli kauniita kukkaistutuksia, sadekatoksen räystään alla kukka-amppeleiden vie-

ressä "pääskysien rivitalo", pihan sivulla röhkivät aitaauksessaan posut Satu ja Unelma. Talon väki hääri ahkerassa työn touhussa.

Tämä poikkeama asfalttitieltä, "neljän koulun kierros" santatietä pitkin oli mielenkiintoinen auton ikkunastakin maisemia katsellen, mutta tällaisena kesäpäivänä olisi ollut mukavaa tehdä se hevosen rattailla köröittäen tai edes kaikessa rauhassa polkupyörällä ajaen. Olisi pitänyt istahtaa tien vierelle vihreän maiseman keskelle pitämään lepolaista kahvihetkeä.

Samanlaisia virkistäviä poikkeamisia metsä- ja kyläteille tarjoavat Parkanon valtatie, joka suunnalla, mutta olemmeko tutustuneet niihin, tunnemmeko kotikaupunkimme maisemia omien ympyröittemme ulkopuolelta paljonkaan?

Tämä teksti tuntuu lukijoista ehkä kovasti kesäiseltä, mutta niin on, että kirjoittelen tätä syyskuun alkupuolella, jolloin kesän tuntu on vielä hyvin lähellä, ihan tässä ja nyt.

Te kuitenkin luette tätä joulun kynnyksellä, joten toivotan Parkanon Joulun toimituskunnan puolesta kaikille lukijoillemme hyvää ja rauhallista joulua. Samalla pyydämme, että avustaisitte tätä yhteistä lehteämme kirjoittamalla siihen kotiseutuaiheisia menneen muisteluksia tai kertomuksia ja runoja tästä päivästä, joka pian on historiaa sekä.

Kun alatte kirjoittaa, tulette huomaamaan, että kirjoittaminen on antoisampi harrastus kuin luultukaan.

IRJA YLIAHO

SUA, JEESUS, KATSOMAAN SAANKO TULLA

Kuulun niihin ihmisiin joiden työ liittyy hyvin läheisesti jouluun ja sen valmisteluun. Päiväkerhoissamme elämme joulua jo etukäteen monin eri tavoin. Oikeastaan joulun aika alkaa siitä kun päiväkerholaisemme tulevat kerhoon piparkakkujen valmistusvälineet mukanaan. Silloin alkavat juhlan valmistelut. On kiirettä ja iloinen tohina kaikkialla. Kaikki tämä on toistuvaa yhä uudelleen ja uudelleen vuosien mittaan melkein pä samanaikaisena. Vaikka näin on ei se kuitenkaan menetä tuoreuttaan. Sanoma Jeesuksen syntymästä on tuore ja elävä, ja juhlan valmistelu toistuvanakin tuore ja elävä. Innostusta ja elävyyttä jakavat lapset omalla innostuksellaan.

Keskellä joulua ja sen tapahtumia voi kokea olevansa silloin, kun lasten kanssa valmistaudutaan joulunäytelmään,

Jouluevangeliumin esitys päiväkerhon joulujuhlissa.

kertomaan joulun tapahtumista. Haluamme julistaa joulun sanomaa muille-

Jouluvalmistelut ovat alkaneet. Päiväkerholaiset leipovat piparkakkuja.

kin, mutta ennen kaikkea elää se todeksi itsellemme. Lasten joululaulussa Lapsen joulurukous kerrotaan hyvin elävästi siitä miten lapsi kokee omakseen seimen lapsen, Jeesuksen:

Sua, Jeesus, katsomaan saanko tulla
luo siemen, Daavidin kaupunkiin.
On kasvot lapsosen myöskin Sulla
ja kädet pienoiset, eikö niin!

Mä tietä kysyisin paimenilta,
kun maahan kaukaiseen saavuttaisin.
Jos hämartyisi ja tulis ilta,
mua tähti Jumalan johdattais.

Sun enkelvartios nähdä saisin
ja lahjat viisaitten tietäjäin.
Sun pyhää kättäsi koskettaisin
ja hiljaa kuiskaisin Sulle näin:

”Jäi kirkas kotisi kauas Sulta
ja laulut ihanat enkelten.
Nyt Vapahtajalta kaivatulta
saa taivaan omakseen ihminen.

Sua kiitän, Jeesus, mä lapsi pieni,
Sun ystäväsi kai olla saan.
Sun kanssa kulkea tahdon tieni
ja päästä kaupunkiin taivaan maan.”

Joulun sanoman ymmärtämisessä meidän aikuisten tulisi rukoilla itsellemme lapsenkaltaisuutta, ottamaan vastaan lahja kyselemättä kuuluuko se minulle, olenko ollenkaan arvoinen vastaanottamaan?

Jouluun ja joulun valmisteluun kuuluu paljon kiirettä. Kaiken keskellä voidaan kokea jo suuren juhlan odotusta. Kukaan ei voi olla huomaamatta, että juhla on tulossa, niin paljon on joulukoristeita ja joulumusiikkia kaikkialla. Näin tuleekin olla, onhan Jeesuksen syntymäjuhla tulossa. Kunhan emme kadota juhlan päähenkilöä.

Ensimmäisenä jouluna Beethovenin kaupungissa oli myöskin kiirettä ja hälinää. Jeesus syntyi kaiken tämän keskelle aivan sopimattomaan aikaan. Jeesus tulee nytkin kaiken keskelle, meidän arkeemme ja kiireeseemme ollakseen meidän ja meidän joulumme päähenkilö. Valmistautuessamme juhlaamme kukin omalla paikallamme, ehkä kaikesta puuhailusta väsyneinä, voisimme tehdä tilaa Joulun Herralle, ettei Jeesus tulisi meille sopimattomaan aikaan.

Tämä valmistelu ei vaadi lisää kiirettä ja väsymistä, ehkä vain sydäimestä tulleen huokauksen: Tule Herra Jeesus.

KAUPUNGINTALON RAKENTAMISEN VAIHEILTA

MITÄ, MILLOIN

Kaupungintalon rakentamisen lykkääminen oli otsikkona valtuuston ensimmäisellä 27. 8. 1980 tehdyllä päätöksellä uudesta kaupungintalosta. Vaikka päätös talon valmistumista ajatellen ei ollutkaan kovin lupaava, osoittautui se lopulta yli 2 miljoonan markan arvoiseksi valtionavustuksena. Oli toki valtuusto jo aikaisemminkin asiassa mukana ollut, ensimmäisen kerran varatessaan v. 1977 talousarvioon peräti 20 000 markan määrärahan "suunnittelun suunnitteluun", ja v. 1979 varatessaan ns. lääkärilän tontin kaupungintaloa varten.

Edelläkuvattujen toimien jälkeen hanke etenikin ripeästi. Neljän suunnittelijan keskeisen kutsukilpailun voittaneen Arkkitehtitoimisto Veikko Voutilainen & Co:n laatimat luonnospiirustukset hyväksyttiin lokakuussa 1980 ja kaupunginhallitus sai valtuudet viedä hanketta eteenpäin. Vielä joulukuussa annettiin LVIS-suunnittelu Insinööritoimisto Seppo Karves & Co:lle ja rakennussuunnittelu Insinööritoimisto Heikki Havangalle. Suunnitelmien tuli olla valmiina urakkalaskentaa varten 31. 7. 1981 mennessä.

Poikkeuslupahakemusta valtuusto käsittelee helmikuussa 1981 ja rakennuslupa myönnettiin 5. 10. 81. Sisäasiainministeriö myönsi investointien lykkäämisavustusta hankkeeseen huhtikuussa 1981 1 632 670 mk edellytyksin, että rakennustyö aloitetaan 1. 11. 81—31. 12. 82 välisenä aikana ja ettei siirrettävän rakennushankkeen sijasta aloiteta muuta rakennushanketta. Avustuksen lopullinen määrä v. 1983 on hie- man yli 2 miljoonaa markkaa.

Suunnitelmien valmistuminen viivästyi niin, että tekninen lautakunta ja kaupunginhallitus hyväksyivät 14. 9. 1981 piirustukset. Rakennustöiden valvojaksi valittiin 12. 10. 81

insinööri Arto Laurinen ja samassa kokouksessa hyväksyttiin suunnitelmien viimeinen osa, työselitys. Rakennustekninen urakka ratkaistiin 9. 11. 81 Rakennusliike M. Ruhallalle, joka aloitti työt jo viikon kuluttua. LVI-urakka annettiin Oy Huber Ab:lle ja sähköurakka Pohjois-Satakunnan Sähkö Ky:lle 7. 12. 1981.

Rakentaminen eteni nyt suunnitelmien mukaisesti huhtikuulle 1982, jolloin suunnitelmiin tuli muutos. Kaupunginhallitus oli jo suunnittelun aikana päättänyt, että talon eteläisen siiven alakertaa ei täytetä, vaan se rakennetaan varatilaksi myöhempiä tarpeita varten. Urakoitsijan esitykseen pohjautuen tähän varatilaan hyväksyttiin rakennettavaksi 55 m²:n suuruinen saunaosasto. Seuraava poikkeama tapahtui elokuussa 1982, jolloin Rakennusliike M. Ruhala siirsi rakennusteknisen urakan Ahti-Rakennusosakeyhtiölle kaupunginhallituksen hyväksyessä siirron. Tämän jälkeen hanke eteni tavanomaisesti niin, että sisäpuolisten töiden luovutus oli maaliskuun puolivälissä 1983 eli 1,5 kuukautta ennen urakka-ajan päättymistä, ja ulkopuoliset työt kesäkuun lopussa urakkasopimuksen mukaisesti.

KETKÄ, MITEN, KUINKA PALJON

Kaupungintalon suunnittelun käynnistyessä tuskin oli montaa, jotka tiesivät, kuinka suuresta ja monisäikeisestä asiasta oli kysymys. Kaupungintalon rakentamista koskevia asioita on kaupunginhallituksella ollut käsiteltävänä kuutisenkymmentä ja valtuustolla kymmenen jokavuotisten talousarvion ja kuntasuunnitelman lisäksi. Niitä huomattavasti suuremman määrän on läpikäynyt tekninen lautakunta toimiessaan myös raken-

nustoimikuntana.

Kaupungintalon rakentamista varten muodostettuja toimikuntia ja työryhmiä on myös ollut useita. Vuonna 1977 asetettiin kaupungintalon tilatoimikunta, joka hankki perustiedot tilatarpeesta. V. 1979 asetettu kaupungintalotoimikunta jatkoi sen työtä huonetilaohjelmaan saakka. Samoin v. 1979 nimettiin kaupungintalon suunnittelun kutsukilpailun palkintolautakunta, joka hoiti kilpailun järjestelyt alusta loppuun. Kaupungintalon rakennustoimikunta asetettiin v. 1980, ja se hoiti rakennuttamisen sekä valmisteli hallitukselle tulevat rakentamisasiat. Näiden lisäksi rakentamisasioihin osallistuivat eri vaiheissa valtuusto, hallitus, tekninen lautakunta, kaavoituslautakunta, kuntasuunnittelutoimikunta ja kaupunginviraston johtoryhmä sekä omien tilojensa osalta kaikki muutkin hallintokunnat. Kaikkia pöytäkirjapykälä laskemattakin voi sanoa, että kaupungintalo oli "vuosikymmenien hanke" myös kaupungin oman organisaation työllistämisen suhteen.

Tämän kirjoitusajankohtana tiedossa olevat kustannukset, jotka ovat jo lähes lopulliset, ovat 14 673 210 mk. Tuo summa käsittää kaiken, suunnittelun, rakentamisen, liittymät, tontin kunnostuksen asfaltointineen, kioskin, kalustuksen, koneistuksen, mm. ajanmukainen puhelinvaihte, aina avoimien ovien päivien järjestämiskustannuksiin. Viimeisiä täydennys-

hankintoja vielä on kesken, mutta ne mahtuvat jo em. summaan. Jonkin verran siis päästiin alle etukäteen monella taholla povatun 15 miljoonan markan rajan, ja hyvä näin. Ansion tästä saa huomattavalta osalta rakennustoimikunta, joka rakennustyön aikana sumeilematta hylkäsi lähes kaikki muutosesitykset, ja erityisen tarkkaan ne, jotka olisivat lisänneet rakentamiskustannuksia.

MILLAINEN

Upea, hieno, varmaan kallis. Näitä sanoja käyttivät eniten avoimien ovien päivien aikana kaupungintalossa käyneet parkanolaiset ja vieraat. Tarkempia tietoja saatuaan useimmat olivat sitä mieltä, että hinta on kuitenkin kohtuullinen.

Huoneistoneliometriä kohti hanke maksoi n. 3 575 mk ilman kalustoa ja koneita. Talon tilavuuden suhteen kustannus on 924 mk/m³.

Parkanolla on nyt kaupungintalo sanan varsinaisessa merkityksessä. Kaupunginviraston kaikki toimistot ovat samassa talossa. Kokoontumistiloja on myös riittävästi kaupungin tarpeisiin. Lyhyesti kerrottuna talo sisältää 77 toimistohuonetta, 10 kokoushuonetta, 17 varastoa, ja muita tiloja 6, sekä talon ulkopuolella yhden kioskin. Kaikki tilat on sijoitettu näyttävän ulkomuodon sisään niin, että talo on sekä ulko- että sisäpuoleltaan näyttämisen ja katsomisen arvoinen. Ne pienet käytännön puutteet, jotka arkkitehtonisten ratkaisujen johdosta näyttävyyden takia on aiheutunut, eivät kokonaisuuden arvoa vähennä. Talon kalustuksen ja koneistuksen suhteen on pyritty rat-

kaisuihin, jotka parantavat henkilökunnan työskentelymahdollisuuksia tilojen parantumista vastaavasti. Uskon välittäväni kaupunginviraston koko henkilökunnan mielipiteen sanoessani, että uusissa tiloissa työskentelee tyytyväisiä ihmisiä. Toivottavasti myös luottamushenkilöt kokevat uudet tilat parannuksena työskentelyolosuhteisiinsa, samoin kuin kuntalaiset asioidessaan talossa.

Kun edellisen kerran kunnanviraston tilat pantiin kerralla kuntoon oli vuosi 1952. Jos nyt, ja toivottavasti, päästään yhtä pitkä ajanjakso näillä tiloilla, ei tällä vuosituhannela sitten enää Parkanossa kaupungintaloa rakenneta. Tässä "historiallisessa" tilanteessa toivotan kaikille parkanolaisille, nykyisille ja entisille, Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 1984.

Tähän monttuun kerrostalon viereen nousi kaupungintalo.

KYLLIKKI KALLIO

UNOHTUMATON JOULU

Ajatukseni palaavat usein muistoihin neljän vuosikymmenen taa. Silloin oli sota, ja Suomen kansa eli poikkeavissa olosuhteissa, jotka heijastuivat minunkin, nuoren parkanolaistyön elämään.

Muisteluni kohteena on tällä kertaa joulujuhla 1943. Koti ja kotiseutu olivat ajankohdan myötä jääneet kauas Länsi-Suomeen. Elin uudessa ympäristössä, Itä-Karjalassa, sotilaskotisisarena Märiän sotilaskodissa. Ihmisten tavat ja tottumukset olivat erilaiset kuin Parkanossa, kuitenkin sulauduin tuohon kaikkeen helposti. Ympäristö tuli pian tutuksi. Me tytöt, jotka yhdessä työskentelimme, olimme kuin samaa perhettä. Päämäärä oli yhteinen: luoda viihtyisiä ja kodikas ”sotapesä” pojille sodan ankeuden aikana.

Joulun tulo tietenkin poikkesi tavallisesta arjesta. Sitä valmisteltiin huolella, ja jokainen koetti omalta osaltaan vaikuttaa joulumielen syntymiseen. Sotilaskotimme oli somistettu joulua vastaanottamaan, ja mieli oli herkistynyt juhlan ollessa ovella. Meillä ”vihreillä sisarilla” oli ilomme myös siinä, että olimme saaneet kutsun yhteiseen joulujuhlaan Syvärin luostarissa sijaitsevaan sotilaskotiin. Tämä luostari sijaitsi lähellä sitä paikkaa, missä Syvärinjoki laskee Laatokkaan, ja sinne oli matkaa parikymmentä kilometriä.

Pojille oli tiedotettu jo ennakolta, että kyseisenä iltana sotilaskodin ovet suljetaan normaalia aikaisemmin.

Lähtöilta koitti. Ilma oli lauha, lunta sateli hiljalleen, seikka, joka oli kiitoksen arvoinen tuona aikana. Olimme saaneet linja-auton kuljettajineen käyttöömmemme. Meitä 6. sotilaskotikeskuselimen sisaria oli vajaa autollinen. Olimme laittaneet päällemme tummanvihreät juhlapukumme, mikä osaltaan kohotti mielialaamme.

Ilta oli pimeä. Valoja ei ajaessa voitu käyttää. Vauhti ei ollut kova, tien varrella oli niin korkeat lumivallit, ettemme kyllä olisi tieltä pois päässeetkään. Matkalla lauloimme kaikki joululaulut, jotka osasimme ulkoa.

Ienama-joen sillalla vartiosotilaat tarkastivat, että olimme ”oikeita”. Uutjärvi, autio aunukselaiskylä, oli matkan varrella.

Sotilaskotisisaria asuntokorsunsa edessä. Kirjoittaja takarivissä toinen vasemmalta. — Valok. TK-kuvaaja Eero Laaksovirta.

Syvärin luostari.

Joulujuhla Syvärin luostarissa

Lumisade on lakannut. Pilvien rakkoillessa luostarin valkeat muurit heijastuvat ympärillä. Olemme saapuneet perille. Olen nähnyt tämän luostarin myös kesällä, pienen lammen rannalla harmaitten mökkien ympäröimänä. Kaunis se oli silloinkin auringossa kylpiessään.

Menemme sisälle valaistuun sotilaskotiin, jonka erikoisuutena on juuri tämä luostarissa sijainti. Salin kauniit kaaret ja syvennykset muistuttavat paljon kirkkoa. Toisessa salissa on piano, harvinaisuus täällä. Sitä pojat soittavat. Katsomme tyttöjenkin asuinkammioihin: on erikoista elää ja tehdä työtä luostarin seinien sisällä. Mietimme: Milaista täällä on ollut ennen meitä?

Kynttilöiden loistaessa pöydillä niiden lämpö ja varjot seinillä tuovat mieleen rauhan. Talon tarjotessa kahvit ja joulupuuron alkaa varsinainen ohjelma. Kenraalit Blick ja Tapola ovat puolisoinen mukana. He tuovat hyvän joulun tervehdyksensä ja selostavat työmme tärkeää merkitystä rintamaoloissa. Sotilaskotiliiton hallituksen puolesta ovat myös tervehdyksensä lähettäneet Eva Railo ja Aline Honka.

Kenttäpappi lukee jouluevankeliumin ja puhuu joulun sanomasta, seimen Lapsesta, joka on meidän lähellämme selvemmin kuin osaamme ajatellakaan. Istumme hartaina. Tilaisuus jatkuu, laulu toisensa jälkeen kaikuu, syntyy keskustelu elämän tiestä, siitä ainoasta oikeasta perustasta, joka kestää, vaikka kaikki muu elämässä järkkyy. Voimakkaana

Salin kattomaalauksia.

jäävät mieleen soimaan jouluvirren sanat "Ah, Herrani, mun Jeesuksein, tee asunnokses sydämein".

Oli yö, juhlayö rintaman läheisyydessä, ja Herra lähetti enkelinsä suojelemaan meitä.

EINI HIETIKKO

Kylväjä

*Kevät on tullut,
pellolle maamiehen mieli palaa.
Uusi kevät aina uskoa uutta
kylväjän mieleen valaa.*

*Multaan tuoksuvaan,
mustaan peitän jyvän.
Orastavan toivon
sadon uuden, hyvän.*

*Vihreän oraan
nousevan mullasta nään.
Sitten on aika
vaalenevan tähtäpään,
syksy kun saapuu
ja viljan kypsyttää.*

TAISTO NUMMI

MARTTI TUISKU — nuorisoseuraveteraani

80-vuotiaana jo hyvin moni katsoo jo elettyä elämää taapäin ja omaksuu ulkopuolisen roolin, mutta Martti T u i s k u elää tätä päivää siinä kuin joku puoli vuosisataa nuorempikin.

Työn touhussa, häntä pitävät isännöitsijän tehtävät ja Rantakodon vanhusten asiat. Hänen vetreät ja kevyet askeleet kuvastavat hyvästä kunnosta, joka on hankittu pitkällä jokapäiväisillä kävelylenkeillä.

Kaiken lisäksi hän on vilkkaassa kanssakäymisessä lukemattomien ystäviensä ja tuttaviensa, myös lasten ja nuorten kanssa. Lapset pitävät hänestä, sillä hänellä on herkkä myötäelämisen taito. Niinpä ei ole ihme, että kerran tuli hänen ovikelloaan soittamaan alle kouluikäinen

tyttöntyllerö, joka kysyi: Tuleeko Martti ulos?

Läpi elämänsä Martti Tuisku on ollut aktiivinen osallistuja eikä hänen luonteeseensa kuulu istua kei-nustuolissa miettimässä, mitä on elämänsä varrella tullut tehdyksi.

Toki tällaiseen muisteluun olisi hänellä paljonkin aihetta. Tuskin vain kukaan nykyään elävistä on Parkanossa vaikuttanut niin keskeisesti, niin monella alueella kuin hän. Läheskään kaikesta siitä, missä hän on ollut vaikuttamassa, ei nykyisellä sukupolvella ole tietoa-kaan.

Monet kyllä tietävät, että hän pankinjohtajan työnsä ohella on vuosikymmenien ajan vaikuttanut keskeisesti luottamushenkilönä, vä-

lillä jopa silloisen kunnan johtajana, Parkanon kehittämiseen. Kirkkovaltuuston puheenjohtajana hän toimi vuosikausia, kunnes hän viime kauden päätyttyä luopui ehdokkuudesta. Yhä edelleen hän toimii Parkanon Sotaveteraanien ja Ylä-Satakunnan Sanomalehti Oy:n hallituksen puheenjohtajana.

Parkanon Nuorisoseuran kunniajäsen

Harva kuitenkin tietää ja vielä harvempi muistaa, että hän on Parkanon Nuorisoseuran kunniajäsen. Tämän tittelin hän sai jo 30-luvulla. Ja ennen kuin hän muutti synnyinseudultaan Jalasjärveltä Parkanoon, hän oli Jalasjärvellä Nuorisoseuran esimies.

Tuiskun ohella kunniapuheenjohtajaksi nimettiin silloinen kanttori Matti R o i h a. Tuisku ja Roiha olivat tutut nimet Nuorisoseuran iltamissa. Tuisku soitti niissä viulua ja Roiha pianoa.

Tuiskun osuus ei useinkaan jäänyt kuitenkaan viulunsoittamiseen, sillä samoissa iltamissa hän saattoi sen ohella pitää tervehdyspuheen ja esiintyä näytelmässä.

— Se oli sellaista yliampuvaa, hän sanoo kunniajäsenyydestään.

Häneltä ei ole puuttunut uskallusta tarttua haastaviin tehtäviin. Jos esim. rahaa ei johonkin tarkoitukseen ole löytynyt, hän on organisoinut keräyksen varojen saamiseksi ja näin kaivattu summa on saatu kokoon.

Kaiketi juuri hänen nuorisoseurakaudeltaan on paljon periytynyt hänen olemukseensa sitä luovaa innostusta, mielikuvituksellista ideointia ja itseensä ja vaikutusmahdollisuuksiin luottamista, joka hänelle on tyypillistä.

Metsähallinnon alkuajoista Parkanossa

Näin metsän vuonna lienee paikallaan joku sana metsähallinnon ja Parkanossa toimineiden hoitoalueiden varhaisemmista vaiheista.

Valtion metsien syntysanat lausuttiin v. 1542, silloin nimittäin Ruotsi-Suomen silloinen kuningas Kustaa Vaasa julisti kaikki valtakunnan asumattomat erämaat kuuluviksi Jumalalle, kuninkaalle ja kruunulle.

Näin syntyneet kruununmetsät olivat siis asumattomia ja ne jäivät mainitun julistuksen jälkeenkin käytännössä kenellekään kuulumattomiksi metsästysalueiksi. Vasta paljon myöhemmin valtion omistusoikeus sai kiinteämpiä muotoja. Alkuaikoina valtion metsät olivat oikeastaan vailla minkäänlaista hallintoakin eikä siihen kaikeksi ollut

tarvettakaan, koska metsällä, ei ainakaan puulla, ollut paljonkaan arvoa. Puuta käytettiin vain rakennusaineena ja asuntojen lämmittämiseen ja näihin tarkoituksiin sitä riitti maan vähälukuiselle väestölle yllin kyllin.

Vasta 1600-luvulla valtakuntaan perustettiin jonkinlainen metsävirasto, jonka ylimpänä virkamiehenä oli jahtimestari apunaan metsänvartijoita. Samalla vuosisadalla annettiin myös joukko metsälakeja, joiden tarkoituksena oli lähinnä taata puun saanti kehittyvän vuoriteollisuuden tarpeisiin.

Muutos hallintoasioissa tapahtui v. 1851. Silloin annetulla asetuksella valtion metsien hallinto määrättiin vanhaa perua olevalle jo 1600-luvun alkupuolella perustetulle maanmittauslaitokselle.

Nykyisen metsähallinnon syntyä voidaan pitää vuotta 1859

Huhtikuun kahdeksantena sanotuna vuonna keisari Aleksanteri II nimittäin vahvisti esityksen metsänhoitolaitoksen perustamisesta. Metsätalous tunnustettiin siis silloin niin tärkeäksi, että sitä johtamaan perustettiin itsenäinen keskusvirasto. Välittömästi keskusviraston perustamisen jälkeen ryhdyttiin perustamaan maahan hoitoalueita. Hoitoaluehan on nykyäänkin valtion metsähallinnon perusyksikkö.

1700-luvun viimeisellä vuosikymmenellä alkaneessa isojaossa jäi Parkanossa ja sen ympäristössä varsin suuri määrä maita asutuksen ulkopuolelle ja siis valtion omistukseen. Metsähallituksen perustami-

Parkanolaisia metsämiehiä retkeilyllä vuonna 1937. Etualalla olevat henkilöt vasemmalta lukien: G. A. Nylander, Gustaf Wrede (Parkanon Parooni), Rafael Brander, Väinö Riutta, Torsten Rosenbröijer ja Kurt Duncker. (Viimemainittu ei ole ainakaan vakinaisesti toiminut Parkanossa).

sen jälkeisenä vuonna, siis 1860, perustettiin näiden valtion maiden hallintoa ja käyttöä varten useita hoitoalueita. Nämä olivat Aure, Vahojärvi, Länsi-Aure, Vuorijärvi ja Karvia. Tietenkin nimitettiin hoitoalueisiin myös viranhaltijat, aluemetsänhoitajat. Ensimmäiset aluemetsänhoitajat olivat Aure: A. Lindeman, Vahojärvi: v. Hausen, Länsi-Aure: E. A. Brander, Vuorijärvi: E. Moring ja Karvia: A. Pulkkinen. Näin Parkanosta tuli useiden hoitoalueiden sijoituspaikka, perinne, mikä on jatkunut näihin asti, enää on tosin jällellä vain yksi hoitoalue. Uusista hoitoalueista muutamat olivat varsin lyhytikäisiä. Vahojärven hoitoalue yhdistettiin Aureen hoitoalueeseen jo 1880 ja v. 1892 Länsi-Aureen hoitoalue koki saman kohtalon.

Nimi Parkanon hoitoalue tulee näkyviin ensimmäisen kerran v. 1893

Silloin nimittäin Vuorijärven hoitoalue sai tämän nimen. Myöhemmin perustettuja lyhytikäisiä hoitoalueita ovat olleet Nerkoon ja Kihniön hoitoalueet. Ne molemmat perustettiin v. 1915 ja lopetettiin 1923. Edellinen liitettiin Aureen ja jälkimmäinen Parkanon hoitoalueeseen.

Muutokset hoitoaluejaossa ovat jatkuneet myöhemminkin. V. 1960

Karvian hoitoalue liitettiin Parkanon hoitoalueeseen ja v. 1965 yhdistettiin Aureen ja Parkanon hoitoalueet. Nykyisen muotonsa Parkanon hoitoalue sai v. 1973, jolloin siihen yhdistettiin Kurun hoitoalue kokonaisuudessaan, pääosa Virtain hoitoalueesta sekä pieniä osia entisestä Keski-Hämeen hoitoalueesta. Pääasiallinen syy hoitoalueiden määrän pienenemiseen on ollut luonnollisesti valtion maiden väheneminen. Asutustoiminta on ollut nopeata. Viime aikoina on myös pyritty suurempiin yksiköihin, koska ne ovat taloudellisesti edullisempia ja nykyisten kulku- sekä tietoliikenneyhteyksien ansiosta helpommin johdettavissa kuin menneinä aikoina.

Parkanon ensimmäisistä aluemetsänhoitajista monet ottivat varsin merkittävällä tavalla osaa pitäjän yhteisten asioiden hoitoon.

Erikoisesti näyttää Adam Pulkkinen olleen toiminnan mies varsinaisen virkatyönsä ulkopuolellakin. Parkanon ja Kihniön kirjassa kerrotaan, että hän toimi Parkanon kunnallislautakunnan ensimmäisenä esimiehenä vuosina 1866—1872. Hän oli myös yhdessä aluemetsänhoitaja Moringin kanssa perustamassa Parkanon Säästöpankkia.

Pulkkinen toimi niinkään Parkanon postitoimiston vakinaisena hoitajana vuosina 1884—1887. Ei tainnut tuohon aikaan Parkanon postin määrä vielä olla kovin suuri, kun aluemetsänhoitaja pystyi oman toimensa ohella hoitamaan postitoimistonkin. Postia tulikin tosin vain kerran viikossa, keskiviikkoisin.

Kunnallislautakunnan esimiehenä toimi aikanaan myös Casimir Brander, joka oli Länsi-Aureen aluemetsänhoitajana vuosina 1874—1892. Kansakoulumiehiäkin noissa entisajan metsämiehissä oli. Pitäjän ensimmäisen kansakoulun puuhamiehiin kuului aluemetsänhoitaja E. Moring, joka myös laati luokahuoneen, kolme huonetta ja keittiön käsittäneen koulun piirustukset.

Tunnetuin Parkanossa toimineista metsänhoitajista on Gustaf Frede, joka oli Parkanon hoitoalueen aluemetsänhoitajana vuosina 1893—1918. Monet Parkanolaiset muistavat vielä tämän omalaatuisen aatelmiehen, Parkanon Paroonin.

Wrede kuului tunnettuun aatelisukuun, jonka edustajia on ollut varsin näkyvillä paikoilla valtion hallinnossakin. Kaksi suvun jäsentä on toiminut metsähallituksen päällikkönäkin. Asutustoiminnan nyt tauottua näyttää siltä, että Parkano vastaisuudessaakin tulee olemaan metsähallinnon hoitoalueen sijoituspaikkana siksi elinvoimainen nykyinen hoitoalue on.

EINI HIETIKKO

Keväälle

*Kevät — elämän alku
auringon lämmin säde
mullan makoinen tuoksu
nurmen syvä viherrys*

*Hiirenkorvat koivikossa
maamiehen vakaa askel
toukopellon pientareella
järven sininen pinta
lokin kaartava lento
Sammakon kurnutus
sateen suuri siunaus.*

OLIN PARKANON PAROONIN APUPOIKAN

vapaussodan aikana
kertoo asessori Arvo Kivelä Pomarkusta

Olen vanhaa pomarkkulaista sukua, sanoo Arvo Kivelä. Olen syntynyt täällä 1904. Isäni toimi poliisina sekä myös kirkon suntiona ja haudankaivajana. Kun aseellisen yhteenoton uhka syksyllä 1917 vahvistui, alettiin Pomarkussakin pitää

suojeluskunnan harjoituksia. Minä olin niissä mukana, vaikka olin vasta 13-vuotias poika.

Kun tuli se varsinainen kuuma aika, lähtivät suojeluskuntalaiset täältä Kankaanpäässä oleviin joukkoihin. Naiset, lapset ja vanhukset

jäivät huolehtimaan taloista ja karjoista. Minäkin jäin jonkinlaiseksi isännän korvikkeeksi. Pomarkun kirkonkylä joutui Noormarkusta päin tulevien punaisten joukkojen haltuun.

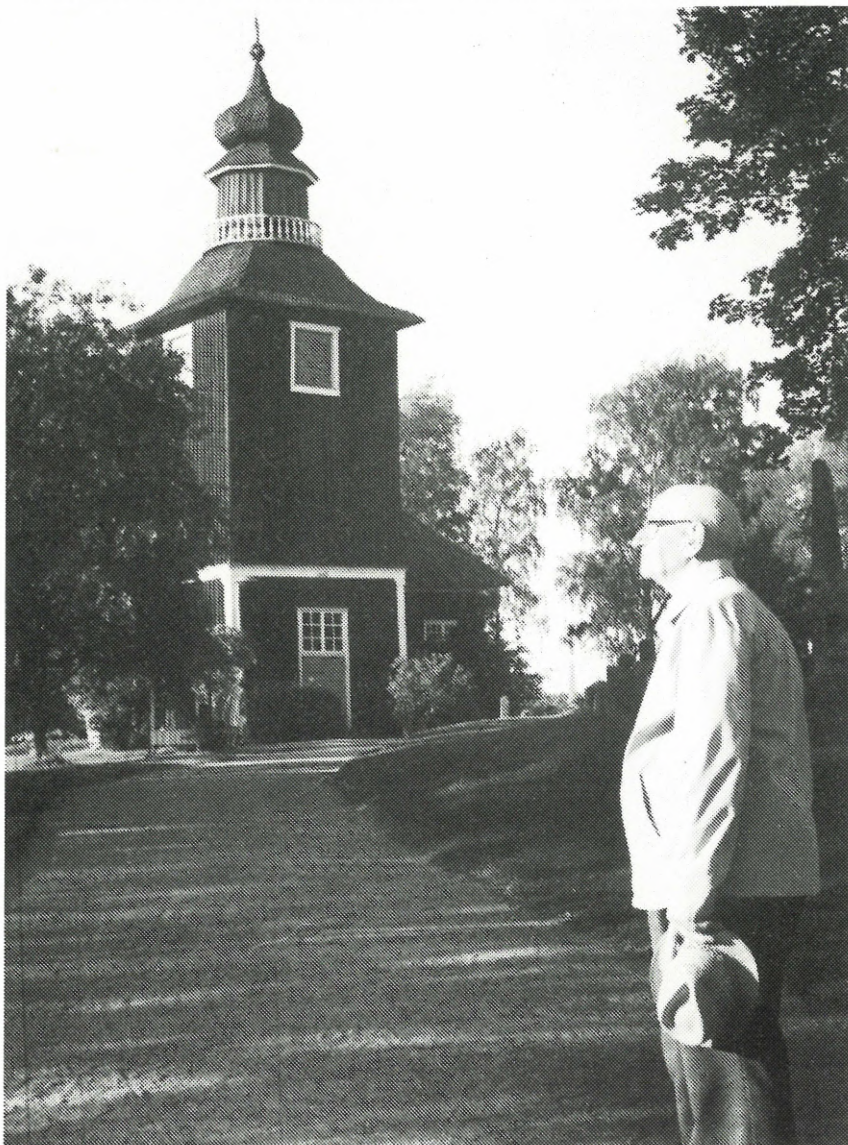
Kankaanpäästä ja pohjoisesta päin tulevat valkoiset ryhtyivät valloittamaan Pomarkun kirkonkylää. Me talojen väet piileskelimme perunakellareissa ja muissa turvapaikoissa taistelun aikana. Ammuttiin kivääreillä ja tykeillä. Tilannetta kesti noin päivän. Sen jälkeen punaiset joukot poistuivat.

Valkoisten joukkojen mukana tuli Pomarkkuun myös Parkanon Parooni, Gustaf Wrede. Minä menin ilmoittautumaan valkoisten esikuntaan, että olisin käytettävissä, jos tämän ikäiselle jotain tehtäviä on. Sanoivat silloin, että sinähän voit tuvet tuon parooni Wreden apulaiseksi. Hän ryhtyy rakentamaan puolustusasemia siltä varalta, että punaiset yrittävät vastahyökkäystä. Sinä tunnet paikkakunnan ja sovit hyvin tähän tehtävään.

Varustuksia kirkontorniin

Ensimmäiseksi teimme ampuma-asetat kirkon torniin. Niihin suuriin luukkuihin, jotka kelloja soitettaessa ylhäällä tornissa avataan, teimme pienemmät lisäräppänät alakulmiin ampuma-aukoiksi. Ne näkyvät vanhan kellotapulien luukuissa vielä tänä päivänä. Luukkujen taakse rakennettiin piirusta ja laudoista itse asemat. Minun tehtäväni oli kantaa ylös tarvikkeita. Puuhaan taisi kulua noin pari päivää.

Sen jälkeen teimme vielä suojaisia ampuma-asemia kirkonkylän kivaitojen taakse. Meidän linnoituksemme ei joutunut käytännössä kokeiltavaksi. Vastapuoli ei enää uudelleen yrittänyt saada tätä kylää haltuunsa.

Asessori Arvo Kivelä ja Pomarkun vanhan kirkon kellotorni, jonka luukkuihin hän Parkanon Paroonin kanssa v. 1918 rakenteli puolustusasemia. Pienet ampuma-aukot näkyvät luukkujen alareunoissa. Onneksi niitä ei tarvinnut käytännössä kokeilla!

Yllättävä saalis

Vastahyökkäystä saatettiin silti valmistella. Yhtenä merkinä voi olla se kummallinen tapahtuma, minkä koimme yhtenä päivänä. Isäni tehtäväksi jäi punaisten kaatuneiden pois korjaaminen ja hautaaminen. Olin hänen apunaan hautoja kaivamassa, kun huomasimme hevosen juoksevan tiuhtionna, ilman ajajaa, Noormarkusta päin. Perässä oli laitareki.

Tie kulkee ohii hautausman. Ehdimme hevosen eteen ja saimme kätemme levittäen sen menoa hillityksi niin paljon, että ennätimme ohjaksiin.

Reessä oleva kuorma pani meidät ihmettelemään: täynnä hyviä voileipiä! Veimme hevosen kuormineen valkoisten majapaikkaan. Siellä eväät tekivät hyvin kauppansa, mutta tapaus antoi vihjeen olla varuillaan. Punaisten puolen huolto

näytti ainakin olleen toimeliaana. Hevonen lienee siellä pillastunut ja karannut jolloin se tietä suoraan kulkien joutui rintaman toiselle puolelle.

Wrede oli isällinen tyyppi

Wreden kanssa minä kuljeskelin ja liikuskelin, kunnes rintama siirtyi täältä Poriin päin, kertoo Arvo Kivelä. Tapasin paroonia myöhemmin hänen poikkeileksaan Porin matkoilla Pomarkussa tai hänen ollessaan Ravanin suojeluskuntaleirillä. Näillä leireillä minä vierailin torvisoittokunnan jäsenenä.

Parooni oli hauskapuheinen, semmoinen josta tykättiin. Hän oli jo vanha mies, eläkkeellä, mutta silti hyväkuntoinen. Häntä kunnioitettiin isänmaallisena ja kaikin puolin kunnollisena miehenä. Hän oli jotenkin isällinen tyypiltään, muis-

telee Arvo Kivelä.

Hän oli aina vaatimattomasti puकेutunut, pieksut jalassa ja housun suut pauloitettuina. Turkki hänellä taisi joskus olla päällä miten päin sattui. Muistan, että hänen heinäkrinninsä laitaköydet olivat vitsaksesta väännetyt.

Paroonin kerrotaan kerran poikenneen Porin Ruosniemessä Rosenblomille, joka oli hevostenmiesten totuttu paikka. Hän touhusi juuri hevosen pääpuolella juottoämpärin kanssa, kun herra hienoissa vaatteissa ajoi paikalle ja huuteli: "Juotas äijä minunkin hevoseni!". Parooni teki pyynnön mukaan, mutta kysyi samalla kuka toinen oli. Kysytty sanoi olevansa opettaja se ja se. Parooni esitteli sen jälkeen itsensä ja tokaisi perään: "Ulkomuoto se on teillä mukiinmenevä, mutta jotain taitaa olla itsellännekin silti vielä oppimista, vaikka toisten opettajana jo olette".

RAUNI KÄRKI

Ennen vanhaan

*Muistatkos silloin
alle kaksikymppisenä
oli sekin vouhkaamista.
Tehtiin ja puhuttiin
eikä osattu pelätä.*

*Naurattaa ihan
se palava into.
Ei uskottu mihinkään ja
uskottiin kaikkeen.
Silloin oli elämässä
iloa ja jännitystä.
Nyt ollaan jo aikuisia,
arvokkaampia ja rauhallisempia.
Vähänhän se on tylsää, vaan
— eikös se kuulu asiaan?
On jotenkin tyhjempää.*

ISÄNI ALUEMETSÄNHOITAJA VÄINÖ RIUTTA

Muistelmien ja muistikuvien mukaan

"Metsänpoika" 80-vuotiaana 1971.

KOULUNKÄYNNISTÄ

Väinö Martti Riutta syntyi vuonna 1891 Janakkalan pitäjän Kernaalan Riuttassa maanviljelijän kymmenlapsisen perheen nuorimpana lapsena. Äiti kuoli pojan ollessa kolmivuotias. Vanhempien sisarustensa ja "papan" hoidossa poika varttui.

Tila oli iso ja sen hoidossa tarvittiin perheen jäsenten lisäksi muutama vieraskin työntekijä. Isäntä oli hyvin edistysellinen. Hän osallistui mm. Hiivolan kansakoulun perustamiseen. Siinä koulussa saivat myös Riuttan nuoremmat lapset opin alkunsa. Tytöt kävivät lisäksi kansanopiston ja ilmeisesti heidän myötävaikutuksestaan "pappa" päätti kouluttaa nuorimmaisensa "valkolakiksi" saakka.

Isäni kansakoulu päättyi 1904. Tämän jälkeen alkoi sitten Hämeenlinnan

Lyseon käynti. Matka kotoa oli pitkä, joten pojan oli asuttava koulukaupungissa. Aluksi maalaispoikaa painoi kotikävä, mutta kotona saatu kristillinen kasvatus auttoi häntä ymmärtämään, ettei hän ollut yksin vaan hänen seuranaan oli "papan" Jumala. Useina iltoina oli kuitenkin päänalusena kyynelten kostuttama tyyny.

Pappa kuoli 1906. Tämän jälkeen alkoi olla usein puute rahasta. Asuminen, syöminen ja koulun käynti muutenkin maksoi silloin paljon.

HARRASTUKSET JA LISÄOPINNOT

Riuttalaiset olivat innokkaita nuoriso-seuratoiminnan harrastajia. Riuttassa oli keinumäki, johon nuoret kerääntyivät laulamaan ja leikkimään. Täällä isä-

ni oppi vanhempien joukossa laulamaan ja soittamaan. Eläkkeellä ollessaan hän viimeisteli näistä lauluista mahtavan kokoelman, jossa on 110 laulua sanoineen ja nuotteineen. Tästä musiikin harrastuksesta oli hyötyä jo Hämeenlinnan rahapulana aikoina. Hän nimittäin soitteli viululla ja mandoliinilla elokuvateatterissa mykkäfilmien taustamusiikkia. Näistä esiintymisistä tuli aina muutama markka tarpeeseen.

Hämeenlinna vilkkaana varuskunta-kaupunkina antoi myös vaikutteita taiteellisiin suoriin. Siellä oli konsertteja, näyttelyitä ja teatteriesityksiä. Näihin tuli vielä lisää yliopistoaikana Helsingissä, kun opiskelu siellä alkoi 1912. Teatteri, musiikki ja kuvaamataide olivat aina isäni sydäntä lähellä. Itse hän harrasti puusta ja savesta kuvanveistoa sekä myöhemmin vuosina myös piirustusta ja maalausta. Opiskeluaika päättyi

metsänhoitajatutkintoon vuonna 1916. Pappa oli kai toivonut pojasta pappia, mutta kiintymys luontoon oli ratkaissut tutkinnon suunnan.

METSÄHALLITUKSEN TEHTÄVIIN

Metsähallituksessa suoritettua harjoittelun jälkeen tuli ensimmäinen metsäkonduktöörin paikka Puumalassa. Tehtävänä oli virkatalojen metsien leimaus. Siitä alkoi sitten pitkä kierros ympäri Suomea. Paikkoja ei silloin paljolti haettu vaan määräykset tulivat metsähallituksesta. Miehen oli mentävä minne käskettiin. Asuminen järjestyi aina johonkin virkataloon tai torppaan. Puumalan jälkeen seurasivat Mikkeli ja Ristiina. Saimaan seutu tuli tutuksi. Matkat tehtiin kesäisin veneellä tai laivoissa ja talvella hiihtäen, luistellen tai hevosen reessä.

Sitten seurasivat Lestijärvi, Hämeenlinna, Hyrynsalmi ja Suomussalmi. Suomussalmella asuminen järjestyi Kiannon Turjanlinnassa ehdolla, että vuokraisäntä Kianto sai täysihoidon vuokralaiselta. Tämä aika sijoittuu vuosiin 1919–1921.

Seuraavaksi muutto tapahtui Lestijärven kautta Simoon. Tällöin muutettavana oli jo nelihenkinen perhe ja tavaaraakin oli kertynyt enempi kuin kaksi matkalaukkuja. Kuusamon aika sijoittui vuosiin 1925–1929.

Näiden muuttovuosien aikana oli mahdollisuus tutustua mitä moninai- simpiin olosuhteisiin ja ihmisiin. Isäni kirjoittamia muistelmia lukiessa huomaa, etteivät tapaamiset eri ihmisten kanssa olleet menneet hukkaan. Ihmistyyppejä oli analysoitu hyvinkin perusteellisesti. Rakovalkealla laavuissa tai miesten kanssa kämpillä juttellessa oli opittu elämää. Isäni olikin erittäin suvaitsevainen ja ymmärsi toisten ihmisten käyttäytymistä ja ongelmia. Esimerkiksi alkoholikysymys oli sellainen asia, johon hän oli ottanut selvän kannan. Itse hän ei käyttänyt sitä ollenkaan, eikä suvainnut, että muutkaan käyttivät sitä työaikana. Mutta toisaalta hän ymmärsi myös viinan käyttäjiä. Hän saattoi istua seurassa ja pitää hauskaa, vaikka toiset olivat vähän ottaneetkin.

Pitkän erämaavaelluksen aikana isäni oppi kunnioittamaan luonnonvoimia ja suojelemaan luontoa. Metsässä liikkuessa piti huomioida tapahtumia ja olla ikäänkuin vieraana kylässä. Hänellä oli myös harrastuksena sään ja luonnonmerkkien seuraaminen. Hän oli Simossa monia vuosia Ilmatieteellisen laitoksen säähavainnoitsijana. Muistan kuinka hän lähetti virallisia postikortteja lämpötiloista, tuulista ja sään erikoisvaihteluista. Simon aikoina vuosina 1929–36 sään tuntemisesta oli virantoi- mituksessakin suuri apu. Simossa tapahtui puutavaralan lastausta avomerellä laivoihin, ja isäni oli vastuussa laivan kyljelle hinattavien puutavaroiden lastauksesta. Meren piti olla tyyni, jottei

puut karanneet lautoista eikä laivan tarvinnut turhaan seistä ankkurissa ja kuluttaa kallista aikaa. Nähdäkseni valtaosa hoitoalueesta hankitusta kaivospuusta laivattiin Simon edustalla.

SIIRTYMINEN PARKANON ALUEELLE

Kolmantena aluemetsänhoitajan virkana tuli sitten vuonna 1936 Aureen hoitoalue. Ikää oli silloin 45 vuotta ja korkeammissa portaissa oli kait päätetty, että jo oli mies päästettävä erämaista rintamaille. Parkano olikin vallan ihmeellinen paikka ainakin isäni kirjeen perusteella, jonka hän lähetti perheelle ensivaikutelmistaan. Siinä hän kertoo mm. ”Kirkossa kävin pyhänä. Siellä oli paljon väkeä, nuoriakin. Ehtoollisella- kin oli n. 60 henkeä, joista enin osa miehiä. Kansa veisasi niin kovaa, ettei kanttorin ääntä paljon kuulunut. Täällä on ympärivuotinen sähkövalo. Metsät ovat ihmeelliset. Puissa on pituutta noin kolmekertaa Simon puiden pituuteen verrattuna. Pisimmät etäisyydet tieltä lie- nevät korkeintaan kahdeksisen kilometriä. Eikä niitäkään tarvitse kävellä, kun on rakenteilla polkupyöriä. Suot ovat pieniä ja metsittyneitä. Aapoja ei ole. Kirkonkylä on vilkas paikka. Tien varressa keskustassa on monta kaup- paa. Joukossa on lihakauppakin ja pul- laliikkeitä. Kahviloita on useita ja iso siisti matkustajakoti kaksikerroksisessa

Kiannon Turjanlinna.

talossa. Samassa yhteydessä on myös ravintola. Partureitakin on useita ja niissä saa kuulemma myös kampauksia ja kestolaineita. Vielä on kaksi sairaalaa, kaksi pankkia ja apteekki. Kovin lehtevä on tämä keskusta. Joukossa on jopa vaahteroita. Asunnoista vain on kova pula. Saa nähdä sitten minne saamme asunnon”.

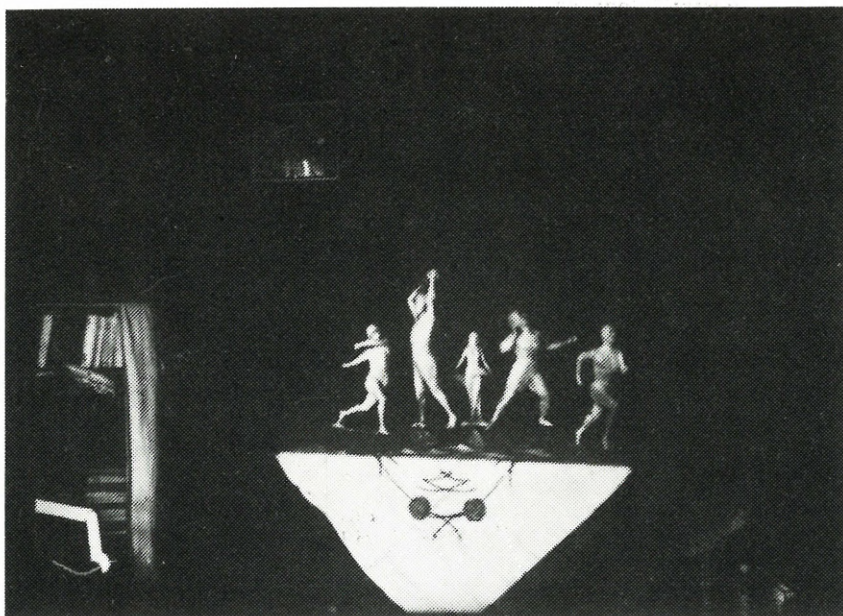
Uuden paikan mukana muuttuivat myöskin olosuhteet. Tulivat uudistus-hakkuut, istutukset ja harvennukset. Tuli myöskin sota-aikojen ”nopeasti tienvarteen ja kulutukseen” hakkuut, joissa pantiin matalaksi hyviä metsiä. Tämä ei tuntunut isän mielestä oikein metsänhoidolta. Metsä oli muuttunut kauppatavaraksi. Mistä vain saatiin paljon kuutioita, halvalla ja nopeasti, sieltä kaadettiin. Tehtävä tämä kuitenkin oli.

Muistan isäni joskus tuskailleen säästö metsien ja nimenomaan Seitsemis-harjun puolesta. Tämä tapahtui jo ennen sotia tehtävissä saksantukkipaupoissa ja myöhemmin sotakorvausteollisuuden laivapuiden hankinnassa.

TOIMIA TYÖN OHELLA

Viran ohella isäni otti voimakkaasti kantaa Tampere—Seinäjäjoki välisen radan rakentamisen puolesta perustellen sitä lähinnä puutavaran kuljetuksen helpottumisella. Aureen hoitoaluehan oli tuohon aikaan suurin yhtenäinen valti-on metsäalue eteläisessä Suomessa.

Virkaan läheisesti liittyvinä toimina hän kuului metsälautakuntaan sekä alueelliseen kulontorjuntaorganisaatioon.

Isäni urheilijaveistokset kuvattuna Maailma-lehden toimitusta varten ilmeisesti vuonna 1925.

Innokkaana kuoromiehenä hän kuului kirkkokuoroon ja mieslaulajiin. Muuten hän osallistui hyvin vähän mihinkään kodin ja viran ulkopuolella olevaan toimintaan. Muistaakseni ainoat varsinaiset luottamustoimet olivat Parkanon Säästöpankin isännistö ja kirkkovaikkuusto.

Hän oli romantikko. Mieleniäadultaan hän oli taiteellinen, herkkä ihminen. Häneen sopii hyvin Kiven Metsä-

miehen laulun sanat. Hän tunsi metsät, vuoret omikseen. Hän viihtyi metsän vihreällä sammalella ’mis ei seinät hämmennä’. Vielä eläkkeellä ollessaan hän saattoi pyöräillä metsään, kauas melusta. Siellä luonnonääniä keskellä oli mukava levätä ja ajatella pienen maailman ”tärkeitä” asioita. Siellä ei ollut riitaa, kateutta, kaunaa. Siellä oli rauha, luonnon omat elementit. Siellä oli ihmisen, luonnon osasen, hyvä olla.

RAUNI KÄRKI

Jouluaamuna

*Yks aamu mä aukaisin silmäni
ja aattelin,
ett tää päivä on jotenkin
erilainen.*

Jouluaatto.

*Ihmiset juoksee
kaupasta kauppaan
hikihiatussa ostaa.*

*Siitt ne menee kotiin ja
syö ittensä kipeeks.*

*Aukovat paketit jotka äsken
olivat käärineet.*

*Eikä kukaan funtsi
miks ne hölmöilee.*

*Siitt mä suljin silmäni
ja päätin nukkua huomiseen.*

SEITSEMISEN VALSSI

30.04.1983.

Sävel: Tuomas Hyytinen
Sanat: Arvi A Koivisto

Talot pellot jäävät taa, metsä eteen
auke- aa. Perem - mällä sen maa on neitsei-
nen, itse luonto on valti as sen. Se on Seitsemi-
nen, metsä rauhalli- nen kelo harmaa sen har - julla seisoo
Haukka taivaalla sen, näätä nous oksallen, tämä seutu on
Seitsemisen

2. Sinä jolla kiire on
Päiväks tempau luontohon
Reppu selkään vaan
Sitten tallaamaan
Neulasmattoa harjujen maan

Se on Seitsemisen
Seutu rauhallinen
Mänty lammen veen kalvossa peilaa
Joukko joutsenien
Lipuu pinnalla sen
Huuto kaukainen soi kurkien

Se on Seitsemisen
Koti ikimetsien
Kirves uhkaa ei puittensa rauhaa
Kuljet polkuja sen
Luonto rauhallinen
Eessäs harjuilla Seitsemisen

Laulu on alunperin tehty Metsäradi on Metsän Vuonna 83 julistamaan metsäaiheisten laulujen sävellyskilpailuun.
Erehdyksen vuoksi laulu myöhästyi kilpailusta.

MARTTA SEVIO

Muuan jäähyväispuhe

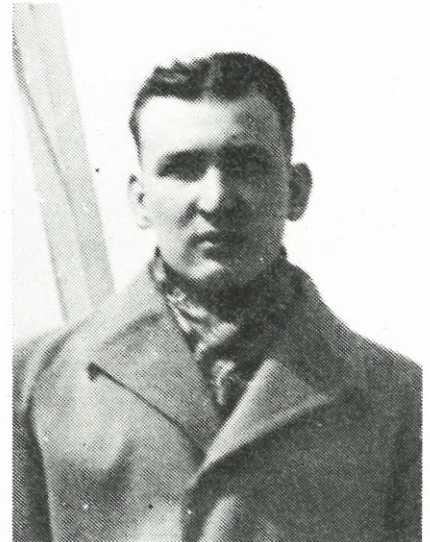

Viljo Alanen 1920-luvulla.

Katsellessani lapsuuskotini vanhoja papereita eteeni sattui luonnos puheesta, jonka rehtori Viljo Alanen oli pitänyt Parkanon kirkossa veljensä Esko Alasen siunaustilaisuudessa. Vasta valkolakkiaan odottanut Esko-veli oli kaatunut Viipurissa talvisodan rauhantulon aattopäivänä, vain muutamia viikkoja sen jälkeen, kun hänen vanhempi veljensä res.vänr., maisteri Reino Alanen oli kaatunut Taipa-

leessa.

Tuota puheenluonnosta lukiessani koin jälleen tuon kentälle jääneen ja siksi kuin hetkessä ja lopullisesti maisen aineen kahleista hengen maailmoihin häipyneen sankariveljen surullisen ihanan juhlahetken. Alttarin edustan järkyttävästä tyhjyydestä olin kuulevinani veljeni jäähyväissanojen hartaina kaiku- van seuraavina kotikirkon hiljaiseen rauhaan:

Esko Alanen.

"Sinunkin sydämesi lävitse on miekka käyvä." Näin lausui elämän taisteluissa harmaantunut Simeon-vanhus temppelin neitsyt Maarialle. "Sinunkin sydämesi lävitse." Tällä sanonnalla Simeon korostaa sitä, että et sinäkään Maaria, vaikka olet Jumalan erikoisesti armoittama ihmislapsi, joka olet valittu Israelin lasten joukossa, ole säästynyt tältä kohtalolta. Sinunkin, joka nyt vielä laakson liljakartanossa uneksien käyt, Sinunkin, joka olet Maaria, äiti äitien, Maaria Herran piikanen. Sinunkin sydämesi lävitse on kerran miekka käyvä.

Me tiedämme, milloin tämä sana toteutui. Se tapahtui silloin, kun Maaria seisoi poikansa, maailman Vapahtajan ristin juurella. Silloin murskautuivat hänen maalliset unelmansa.

Mutta me uskomme, että vaikka hänen unelmansa murskautuivatkin, hän kumminkin sydämessään tyytyi Jumalan tahtoon.

Meidän, jotka nyt täällä ja näinä aikoina murehdimme kaatuneita omaisiamme, meidän, joiden sydänten lävitse nyt on miekka käynyt, on tärkeä muistaa, että me yksin emme ole tällaisen kohtalon

alaisia. Nyt vain on tullut meidän vuoromme ottaa harteillemme tämä taakka, jolta Herra ei ole säästänyt niitäkään, jotka ovat olleet erikoisesti hänen valitsemiaan aseita täällä maailmassa.

Kukaan ei säästy tuskalta, ja kunkin meistä on kerran tavalla tai toisella astuttava kuoleman portin läpi.

"Sä tutki sielusi kuolevainen sen pyyteet pelolla pehmiten. Pois hylkää mielesi harha mainen ja etsi armoa läisen."

Sen paikan kyllä sä tapaavat kerran miss' oven yllä on päätös Herran: Kaikk' käyvät sisälle kautta tään, mutt' ulos astu ei yksikään."

Tuon portin kautta sinäkin, rakas Esko-veli, olet siirtynyt suureen tuntemattomaan.

Juuri tänä aamuna saapui ryhmäsi johtajalta kirje, josta saimme lähempiä tietoja viime hetkistäsi. Näimme siitä, että viimeinen vartiopaikkasi oli ollut Viipurin hautausmaalla, jossa myös ampumahautanne oli ollut. Tätä tukikohtaa vastaan oli alkanut sodan viime päivinä ankara hyökkäys vihollisen tullessa jo ampumahautoihin saakka. Kahdeksan vastaiskua saitte torjua edellisestäkin päivänä, mutta seuraavana aamuna, maaliskuun 12. päivänä ollessasi vartiovuorollasi asemiemme kärjessä kaaduit vartiopaikallesi.

Ryhmänjohtajasi sanoo kirjeessään mieleensä jääneen erikoisesti sen syvän rauhallisuuden, millä otit

vastaan annetut tehtävät, jotka, kuten hän edelleen mainitsi, myös tuntontarkasti täyttit.

Kaipaamme Sinua, Esko. Katsellessamme heräävää kevättä ympärillämme näemme kauneuden kyynelet läpi. Kun liikumme kotona, yksi ja toinen esine puhuu syvän kaipauksen kieltä.

Muistuu mieleeni, rakas Esko, että juuri sillä hautausmaalla, mikä nyt tuli lepopaikaksesi, on eräs hautakivi, jossa on kirjoitettuna sanat: "Muista, että Herra on hyvä." "Muista, että Herra on hyvä." Ne sanat olkoot ihana lohtu Sinulle, nuorelle sankarivainajalle. Soikoon näiden sanojen kaiku sieltä lepopaikaltasi meidänkin korviimme lohduttaen ja tukien meitä kaikissa vaiheissa, mihin täällä joudumme.

Jumalan rauha, helluntain pyhä rauha verhotkoon lepopaikkasi sielä.

VILJO ALASEN ELÄMÄNTYÖ

Viedessäni Parkanon Joulun toimitukseen ylläolevan kirjoitelman minua pyydettiin selostamaan vielä, kuka oli Parkanon vanhan kansan hyvin tuntema Viljo-pastori, joka nuorelle polvelle on jo tuntematon:

Viljo Alanen syntyi Parkanon Alaskylän Alasella maanviljelijä Ivar Alasen ja hänen vaimonsa Marian poikana 29. 11. 1893.

Kansakoulun kotinaapurissaan käytyään Viljo pääsi jatkamaan opintietään Ikaalisten, sittemmin Tyrvään yhteiskouluun. Siellä hän sai valkolakin Parkanon ensimmäisenä miesylioppilaana keväällä

1913. Helsingin yliopistossa hän suoritti pappis- sekä fil.kand. tutkinnon ja toimi sitten merimiespappina Viipurissa ja Lybeckissä, sittemmin opettajana Sörnäisten kristillisessä ja Jyväskylän yhteis- ja tyttökouluissa. Päätyönsä Viljo Alanen kuitenkin suoritti Helsingin V yhteiskoulun pitkäaikaisena rehtorina.

Viljo Alanen kuoli Helsingissä 5. 12. 1962 ja lepää synnyinpitäjänsä kirkkomaassa.

Innokkaana musiikkimiehenä Viljo Alanen lauloi YL:n, Suomen Laulun, Laulumiesten ym. kuoroissa osallistuen moniin ulkomaisiinkin lauluretkiin. Hänen yksinlaulujaan kuultiin usein Parkanon Päivölässäkin aikoinaan.

Viljo Alanen oli harras kotiseudun ystävä ja tutkija. Pitkäaikainen keruutyö paljasti hänelle moninaisia asioita menneiden polvien elämästä ja sai hänet luomaan selville saamistaan kuvauksia ja tutkielmia. Hänen julkaisuistaan mainittakoon Satakunnan Lappi, Kyrönkankaan vanha talvitie, Eräs vanha loitsuviikko, Ägräs-Äyräs, Suomalainen sauna ikivanhojen tutkimusten pyhäkkönä jne. Samoin hän kirjoitti runoja, mm. kantaatin Helsingin V yhteiskoulun oman talon vihkimisjuhlaan, josta runosikermästä on sanottu: "Sen säkeistössä on suomalaisen maiseman lyyrillistä herkkyyttä, kalevalaisen runouden salaperäisyyttä ja antiikin taruston kuulasta kirkkautta."

On mainittu: "Viljo Alanen avasi kansantieteen tutkimukselle Satakunnan Lapin."

Sodan melskeistä jäljelle jääneet veljekset (vasemmalta) Aarne, Martti ja Viljo Alanen vakavin ilmein.

Liikennöitsijä ADRIAN MOISIO ja Länsi-Linjat Oy

Tutuksi on käynyt parkanolaisille jo lähes 45 vuoden ajan jatkunut Länsi-Linjojen onnikoiden eli linja-autojen näkeminen liikenteessä päivittäin täällä Parkanossa ja sen liikenteen ulottuminen vähitellen jokaiseen ilmansuuntaan täältä käsin. Kuinka moni sitten tietäneekään, kuka on tuon suureksi kehittyneen liikeyrityksen alullepanija. Hän on täällä Parkanossa vanhuus- ja eläkepäiviään viettävä liikennöitsijä **Adrian Moisio**.

Hän on syntynyt Ikaalisten Lepäsjärveltä, mutta parkanolaistunut jo vajaat 60 vuotta sitten. Syntymäpäivänsä on jo kaukana. Se on näet 23. 12. 1893. Korkeasta iästään

huolimatta Moisio on vielä pirteä. Vain kuulo on vähän heikentynyt. Tämän totesin käydessäni pari kertaa häntä jututtamassa.

NUOREN MIEHEN PUUHAILUJA

Nuorena miehenä hän harrasti monenlaista työntekoa ajan tavan mukaan. Niinpä hän oli mukana isänsä kanssa maanviljelys- ja puusepän töissä. Rahtiajotkin hevosella kiinnostivat kovasti. Työn raskaus alkoi kuitenkin vaivata ja niin tuli mieleen Amerikkaan lähtökin. Eräänä vaihtoehtona alkoi kangas-

taa kiinnostus autoa kohtaan. Ja niin sitten kävikin, että tuo viimeinen toive pääsi toteutumaan. — Ennen sitä kerrottakoon vähän hänen sisukkuudestaan aivan poika-ajoilta. Hän oli myös kierrellyt metsiä saalis mielessään. Ja kun oravannahkoja karttui riittävästi, lähti hän niitä kauppittelemaan. Eläinlääkäri K.O. Eränen Ikaalisten kauppalaissa piti taksoja alhaalla. Mutta kauppias Juho Korpela Parkanon Kirkonkylässä maksoi korkeampaa hintaa. Hänelle 12-vuotias Moisio kävikin hiihtäen yli Parkanojärven oravannahkansa myymässä.

Adrian Moisio ja kaksi linja-autoa, jotka siirtyivät hänelle 1936 tapahtuneiden linjaostojen kautta. Vasemmanpuoleinen Ford on entinen Arvo Salmelan auto ja oikeanpuoleinen Brockway entinen Erkki Hällströmin auto.

AUTOILUN PARISSA

Onnellisen sattuman kautta haave oman auton saamisesta täyttyi v. 1925. Autokauppa, Chevrolet- eli Letukka-merkkisestä kuorma-autosta oli kysymys, tehtiin silloin Forssassa. Autonmyyjä antoi samaan hintaan uudelle automiehelle lyhyen ajokurssin ja sen päätteeksi Lohjalla suoritettun ajokokeen ja saadun ajoluvan jälkeen Letukalla matkattiin onnistuneesti kotipuoleen. Nyt avautui tilaisuus ryhtyä harjoittamaan rahtitavaranaajoa Parkanon kauppiaille Tampereelta ja Porista.

Tätä rahtiajtoa kesti kolmisen vuotta vv. 1925—28. Sen jälkeen Moisio hankki itselleen Chevrolet-merkkisen henkilöauton mainittuna v. 1928. Sillä autolla suoritettiin henkilöajoa reitillä Parkano-Ikaalinen—Tampere. Asemapaikkana Moisiolla oli Parkanossa vuosikymmenet Joosu Mäkisen talo kirkon pohjoispuolella. Kun tämä liikennöinti osoittautui tarpeelliseksi ja kannattavaksi, niin se tosiaan sai liikennöitsijän ryhtymään yrityksensä laajentamiseen. Niinpä hän hankki vielä samana vuonna 1928 itselleen pienehkön linja-auton. Sekin oli Letukka-merkkiä. — Tämä onnikka oli rakennettu kuorma-auton alustalle ja siinä oli ensimmäinen Kaipion konepajalla Tampereella valmistettu linja-auton kori. Se oli siis tavallaan prototyyppi-valmiste. — Sen auton kuljettajaksi Moisio palkkasi ikaalilaisen Frimannin. Onnikka liikennöi samaa linjaa kuin se pikkuautokin.

Ennen pitkää tuntui olevan tarvetta pidentää linjaa Pohjanmaan suuntaan. Suunnitelman toteuttaminen edellytti autokannan lisäämistä. Seuraavina vuosina hankittiin useita onnikoita ja jo v. 1931 oli autolinjat ulotettu ensin Jalasjärvelle, sitten Kurikkaan ja lopulta Vaasaan saakka. Ennen pitkää ruvettiin ajamaan linjoja myös Karviaan ja Kauhajoelle. Linjalle Parkano—Tampere piti järjestää lisävuoroja.

Näin Moisio laajensi jatkuvasti linjaverkkoaan. V. 1936 hänen hallintaansa joutuivat Ikaalisten—Juhtimäen linja sekä Juhtimäki—Viljakkala—Hämeenkyrö—Tampere -linja. — Näillä linjoilla olivat sitä ennen liikennöineet ikaalilaiset Erkki Hällström ja Arvo Salmela. — Mainittakoon, että Hällström piti Parkanon ensimmäisen autokoulun kesällä 1927. Se oli järjestetty Joosu Mäkisen pihamaalleen posti-

autoa varten rakentamassa autotalissa.

Ennen Moisiota oli linja-autoliikennettä harjoitettu jo Parkano—Ikaalinen—Tampere välillä. Ikaalilaisen maanmittausinsinööri Vilho Stenroosin Delahaye-merkkiset onnikat ajoivat sitä reittiä usean vuoden ajan vuodesta 1924 alkaen. — Tämän linjan asemapaikkana Parkanossa oli Kanan talo.

Muitakin yrittäjiä ilmestyi sille linjalle. Eräitten alaskyläläisten omistama umpinainen Chevrolet-henkilöauto, sellainen kantti kertaa kantti -tyyppinen, kuljetti Jani Sepälän ohjaamana matkustajia Tampereen reisuilla.

Touko-kesäkuun vaihteessa -32 tehtiin luokkaretki Moision autolla Turkuun. Kuljettajana oli Osmo Hietämäki. Kuva on otettu Ikaalisten Aptekin nurkalla. Kirjoittaja kuvassa edessä oikealla. Auto oli Studebaker-merkinen.

V. 1925 Toivo Rönnin ja kumppanien International-merkkinen omnibussi aloitti liikennöinnin Parkano—Tampere välillä. — Muis- taakseni sama auto liikennöi myöhemmin Pori—Kristiina -linjalla.

Äsken manalle siirtynyt poltinkoskilainen Martti Käkälä liikennöi myös Parkano—Tampere -linjaa 1930:n molemmin puolin. Hän piti asemapaikkanaan täällä Lehtolan liiketaloa.

Enok Yliruusin (myöh. nimi Vahosalmi) linja kävi Kovelahden kautta ja jatkui Parkanosta Kihniölle saakka. — Jotkut kerrotuista linjoista kulkivat Viljakkalan tietä täältä Tampereelle liikennöidessä.

Näihin kuvioihin ajoittuvat myös postiauton mukaantulo ja Mansoniemen salmen sillanteko autojen

ikävien lossilta salmeen syöksymisten takia. — Postiauto linjalla Pori—Parkano oli kulkenut jo aiemmin Karvian—Honkajoen kautta. Juuri tämän linjan postiauto kortteerasi Joosu Mäkisen suojissa.

LAMAKAUSI JA UUSIA SUUNNITELMIA

1930-luvun alun maailmanlaajuisen lamakausi, liikenteen harjoittajien runsas lisääntyminen, ankara verotus ja taksojen nostamisen epäonnistuminen kulunkeja vastaavaksi saivat liikennöitsijät vakavasti arvioimaan yritystensä jatkamista.

Moisio muiden tavoin punnitsi mahdollisuuksiaan tuossa epävarmassa tilanteessa. Hän jopa suunnitteli koko hommasta luopumista. Siinä mielessä hän alkoi esitellä muille liikennöitsijöille Tampereen toiminta-alueella erilaisia mahdollisuuksia toiminnan pelastamiseksi romahdukselta. Vuoden 1938 aikaan ilmeni liikenteen alalla liiketarjontaa samanaikaiseen matkustajamäärään verrattuna varsinkin Tampereen Ikaalisten alueilla siinä määrin, että tilanne tuntui katastrofaaliselta.

Tilanteen selvittämiseksi käynnistyi vilkas neuvottelukausi Tampereen seudun liikennöitsijöiden kesken. Ajanmittaan monet arkailivat ja erkanivat suunnittelusta yhteensiittymisestä. Vuoden 1938 lopulla

oli sitkeästi mukana enää 5 liikennöitsijää yhteenliittymän kannattajina. Nämä yrittäjät olivat: — Adrian Moisio Parkanosta, Antti Antila Suodenniemeltä, Jussi Myllymäki Ylöjärveltä, Yrjö Penttilä Tampereelta ja Eino Sarkki Viljakkalasta. — Mukaan tuli tamperelainen autorengaskauppias Paavo Varvio.

LÄNSI-LINJAT OY SYNTYY

Päädettiin yhtymisen kannalle. Ja-niin-sitten 21. 2. 1939 allekirjoitettiin sopimuskirja Länsi-Linjat Oy:n perustamiseksi. 9. 3. 1939 Tampereen Linja-autoaseman kokoushuoneessa pidetyssä neljännessä yhtiökokouksessa todettiin osakeyhtiön tulleen merkityksi kaupparekisteriin. — Osakkaana yhtiössä oli 31. 3. 1939—18. 2. 1943 myöskin seinäjokilainen Aarre Sarpo.

Yhteispeliin lähdetessä ajokaluksi karttui perustajaosakkailta autoja seuraavasti: — Moisiolta 7 Volvoa ja 1 Chevrolet, Myllymäeltä 4 Volvoa ja 1 Mercedes, Sarkilta 3 Volvoa ja 1 Chevrolet sekä Antilalta 1 Volvo ja 1 Chevrolet eli yhteensä 19 linja-autoa. — Moisioilla oli tuohon aikaan 13 onnikkaa, mutta 5 kpl niistä kaupiteltiin muille.

Onnikoiden ulkoväri on vaihdellut, Moisioin autot olivat beige-värisiä. Länsi-Linjan autot alusta alkain kantoivat siniharmaata väri-vaippaa. Nykyisin ne vaunut erottaa jo kaukaa valkoisesta koristaan. Somisteena niillä näkyy olevan sini- ja punaiset raidat.

SOTA-AJAN TUOMAT VAIKEUDET

Elettiin kansainvälisesti politiikan alalla kireätä aikaa. Toinen maailmansota alkoi 1. 9. 1939. Maammekin joutui sodankäyntiin mukaan. Marraskuun 30. päivänä 1939 puhkesi Talvisota. Sotatilaan joutuminen vaikutti tietysti myös autoyhtiön toimintaan kuten elämiseen ja olemiseen muutenkin kaikkien osalta. Niinpä Länsi-Linjatkin joutui luovuttamaan kalustoaan puolustusvoimien käyttöön. Vain muutama auto jäi yhtiön omiin ajoihin. Eräs niistä oli Moisioin keretoman mukaan 21-hengen Volvo.

Kesällä 1941 alkanut Jatkosota koski vielä tuntuvammin kaikkien elämään, kun se kesti niin kauan. — Yhtiö sai autojensa luovutusten lisäksi kokea polttoaine-, rasva-, öljy-

ja rengaspulan aiheuttamat hankaluudet. Autoissa jouduttiin bensiinin puutteen takia käyttämään häikäpyttyjä. Polttoaineena niissä olivat joko hiilet tai pilkkeet. Kun hiilet olivat monasti huonolaatuisia, niin yhtiö yritti parantaa tilannetta perustamalla Viljakkalaan oman hiilestämön. Ei siitäkään paljolti apua saatu.

TOIMINTA LAAJENEET

Pitkänä toimikautena on yhtiön piirissä tietysti tapahtunut monenlaista kehitystä. Luettelen joitakin etappitapahtumia. — Vuoden 1944 alussa rakennettiin Ikaalisten Luhalteen linjan päätepiesteeseen auto-suoja. Samana vuonna vuokrattiin Tampereella Gulfilta autotalli- ja korjaamotilat. Laajan Linja Oy liitettiin eri vaiheiden jälkeen v. 1954 ja sitten lopullisesti v. 1958 Länsi-Linjoihin. Tampereelaisen Viinikan Auto Oy:n liikenteet liitettiin sen toiminnan lakattua Länsi-Linjoihin v. 1975. Tilausmatkojen järjestämisen helpottamiseksi perustettiin v. 1978 Ajurimatkat Oy.

Autojen lukumäärä, henkilökunnan määrä, vuosittain ajatut kilometrimäärät ja käytössä olevien linjojen määrä ovat yhtiössä huimavasti nousseet. Otan parin eri vuoden luvut siitä kasvua osoittamaan. — V. 1978 oli autoja 65 kpl, henkilökuntaa 120 henkeä, ajokilometrejä karttunut 5,01 milj. km. Vuonna 1982 oli autoja 85 kpl, henkilökuntaa 160 henkeä, n. 7 milj. ajokilometriä ja ajolinjoja 50 kpl.

Pitkänä toimikautenaan Länsi-Linjat on kasvanut suureksi laitokseksi liikenteen harjoittajana. Tässä kuvauksessani olen sen toimintaa käsitellyt vain suurin piirtein tunkeutumatta sen kaikkiin koukeroihin.

Näin liikennöitsijä Adrian Moisioin vaatimattomasta alusta on hänen ansiostaan kehittynyt huomattava liiketaloudellinen yritys. Hänen perustamansa liikenneverkosto loi edellytykset Länsi-Linjat Oy:n liikennealueen rungolle. Moisio on sen synnyssä vaikuttanut primus motorina. — 28. 2. 1939 pidetyssä yhtiökokouksessa Moisio valittiin yhtiön hallituksen jäseneksi. Hänen työkenttäänsä siinä kuuluivat liikennetarkkailu ja tilausajot. Tehtävien hoito edellytti paljon osallistumisia kokouksiin eri tahoilla maata. Hän oli aktiivisesti mukana toimin-

nassa, jopa kuljettajanakin, yli 70-vuotispäivänsä. Hän erosi hallituksesta v. 1964. — Hänen poikansa Erkki jatkaa jäsenyyttä hallituksessa isänsä jälkeen. Hallituksen jäsen junior Moisioista tuli 8. 12. 1974.

TAKAISIN YKSITYISYRITTÄJÄÄN

Aloitin sepustukseni Moisioista omana yrittäjänä. Päätän kirjoitteluni samalla tasolla. — Näitä Adrian Moisio vielä muisteli vaimonsa Martan kanssa.

Heti pirssiautoilun alussa oli koettava hankaluuksia. Niinpä syksyllä 1928 kättilön kuljetus Aureen koululle oli ollut vaikeata. Hevonen ei ollutkaan vastassa tienhaarassa. Moisio päätti mennä perille autolaan. Tie huonoa kärrytietä. Automiehen piti ruveta kunnostamaan tietä samalla. — Talvisin ajettiin Ikaalisten kauppalaista yli Kyrösjärven Tevaniemeen.

Jalasjärvelle ja edelleen Kurikkaan liikennöittäessä oli Lapionevan ylitys tehtävä veneellä. Onnikka kummallakin paisuntaveden rannalla valmiina jatkamaan matkaa veneilyn jälkeen.

Teitä ei aurattu ja niin käytettiin omien autojen nokalle kiinnitettyä pikkuauraa. Lumilapioon piti turvautua tämän tuosta.

Moisio sai myös kokeilutehtäviä lausuntojen saamiseksi uutuuksia markkinoitaessa. Niinpä v. 1933 annettiin kokeiltaviksi Hakkapeliitta-renkaita. Joskus saatiin käyttöön Hesselman-merkinen raakaöljymoottori. Se oli jonkinlainen Dieselin edeltäjä.

Kihniön kulonsammutuksessa kesällä 1933 Moisioin autoja oli yht'aikaa 5 onnikkaa. Lisäksi kuljettiin sotilaita Tampereen asemalta Kihniölle kahdella autolla. Samalla oli varsinaista rahtiajtoa. — Toisinaan oltiin vaarassa jäädä tulen saartamaksi.

Omien onnikoiden huoltoa varuten oli vuoden 1938 aikoihin vuokrattuna Viinikan liiketalosta (siitä palaneesta) alakerrasta autoverastilat täällä Parkanon Kirkonkylässä.

Näin olen päätenyt jutteluni loppuun. — Totean vielä, että kyllä tuossa Adrian Moisiossa on yrittäjänä ollut neuvosainesta.

Haastattelutietojen ja omien tietojeni lisäksi olen käyttänyt Länsi-Linjat Oy:n 40-vuotishistoriikkia sekä tiedustellut erästä yksityiskohdasta yhtiön toimistosta Tampereelta.

AILI SIROLA

Lapsen piirustus

(tositapahtuma)

Sain pieneltä tytöltä lahjan,
itse piirtämänsä kuvan.
Ylinnä siinä oli viisi viivaa,
rinnakkaista, aaltoilevaa
ja niissä kellokukkien sini,
vaan päättyivät suureen kiveen
kuin mustaan graniittipaateen,
ja siitä oli jyrkkä vinkkeli alas.

Se leveni, muodosti polun,
jossa oli pieni tyttö
ja jalan jäljissä mustat täplät
myös korissa käsivarrellaan.
Mustikoita ne eivät olleet, eivät.
Ne yhtyivät lammikoiksi.
Kuin kyyneltippoja ovat, jo tiesin.
Kun puuttui sanat; piirtäjän kuva kertoi:

'Tuo suuri kivi on tuonen paasi.
Siihen päättyi elämän virta.'
Sain kuulla: piirtäjä oli orpo.
Siis tien kivet ovat orvon kyynleet,
vaan paaden yllä on päivän kehrä,
keltainen ympyrä kuin kasvot.
Se ilmentää uuden kodin huoltajaa,
vaan murhekiven ahdistama tyttö itkee.

Kun lohdutussanani puuttui,
laajensin kuvan aurinkoa.
Hämärtyi, peittyi koko musta paasi,
myös ylensin taivaslaelle sinivirran,
ja pikku piirtäjä loi kukat kuvaan.
Näin alkoi ystävyys vanhan ja nuoren.
Se ystävyys vanhuudessani arvokkain. —
Nyt murhe on: se lahjakuva on kadonnut.
Piirsin nyt itse lahjakuva-aiheisen piirroksen.

KUN MEKES OY TULI PARKANOON

Muutoksia Kunnalliskodin vaiheilla

Elettiin vuotta 1962. Helsingissä oli perustettu Mekes Oy, jolle etsittiin sopivaa tehtaan paikkaa Suomesta. Loppukilpailuun selvisivät naapurukset Kankaanpää ja Parkano. 13. 10. 1962 saattoi sitten silloinen pääministeri kirjoittaa Parkanoon: ”--- Mekesin tehdas tulee sijoitettavaksi Parkanoon, se on lopullisesti selvä. Onnittelen! Parkano voitti kovan kilpajuoksun.”

Parkanossa tehtaan sijaintipaikaksi oli valittu kunnan maatilaa Kunnalliskodin ympäriltä sekä osia naapuritalojen mailta. Kunnalliskodin ympärille jätettiin 7 hehtaarin tontti.

Kuntahan oli omistanut Kunnalliskodin ympärillä n.k. Vatusen mäellä maatilaa, jossa oli n. 30 hehtaaria viljelysmaata. Tilalla pidettiin kolmea hevosta, 20—25 lehmää, lampaita, sikoja (joiden por-

saita myös myytiin) ja kanoja. Tilalla oli omaa työvoimaa tilanhoitaja, 2 työmiestä ja karjakko. Kunnalliskodin asukkaista monet työskentelivät apuna maatilalla. He tekivät sen mielellään, kun näin tunsivat olevansa tarpeellisia. Maatilan tuotteita käytettiin Kunnalliskodissa, osittain myytiinkin, mm. maitoa vietiin meijeriin. Näin Kunnalliskoti oli ikäänkuin omavarainen maalaistalo, jonka toivottiin kannattavan itse itsensä.

Tilan lakkauttamista oli kuitenkin pohdittu jo vuosia ennen Mekesin Parkanoon tuloa, ja nyt alkoivat käytännön toimet: Karjahuutokauppa pidettiin, myytiin yli 30 eläintä sekä koneet, työkalut ym. Maatilan henkilökunta sanottiin irti. He saivat töitä tulevalta tehtaalta.

Mekestä rakennetaan

Tulivat ensimmäiset Mekes Oy:n ja raivausryhmän rakennusmestarit työntekijäporukoineen ja koneineen. Ei ollut tietä, ei koneille muuta paikkaa kuin Kunnalliskodin ja maatilalla pihamaat. Metsään tulevalle tehtaalle katsottiin lyhin tie halkoliiterin ja maatilalla asuntolan välistä. Ruvettiin kaatamaan puita tietä varten. Työnjohtoa ja työporukkaa majoitettiin maatilalla asuntolan tiloihin ja naapuritaloihin. Osa oli Kunnalliskodissa ruokamiehinä, ja osalle piti entinen karjanhoitaja työmaaruokalaa pienessä asunnossaan. ”Ruokamiehet” sanoivatkin jälkeenpäin, etteivät he ole syöneet niin paljon sianlihaa eläissään, kun Impi-emäntä koetti syöttää pois sikoja, eihän silloin ollut pakasteita, savustuksia kylläkin.

Asuinrakennus 3-kerroksisen Kunnalliskodin takana on maatilalla asuntola. Sivustalla maatilalla ulkorakennuksia.

Kerran menimme työporukoiden ja Kunnalliskodin asukkaiden kanssa ehkä nykyisen Rauma-Repolan konepajan konttorirakennuksen paikkeille, teimme nuotion, keitimme kahvit ja perustimme oman Mekeksemme. Sanoimme hyvästit ihanille marja- ja sienimaille, hiihtola-
duille jopa lammashaallekin.

Kunnalliskodin väki seurasi mielenkiinnolla rakennustouhuja. Avustettiin puolin ja toisin pape-reilla ja ilman. Kahvituspaikalle nousi aikanaan pieni rakennus, johon otettiin jopa konttoristikin, rouva Nurmi.

Maatilan lopettaminen oli huomattava muutos Kunnalliskodin ja sen ympäristön elämään. Olimme silti ylpeitä Mekeksen tulosta, jopa niinkin, että kun joku sanoi hyvää päivää, vastattiin Mekes Oy. Se oli täyttä elämää maatilan aikana kuin myös Mekeksen rakentamisen alkuaikoina Vatusen mäellä.

Kova paine oli varmaan kunnan luottamushenkilöillä tehdä muutoksia ja uskaltaa taloudellisenkin menetyksen pelosta. Valtuuston puheenjohtaja Eero Koivisto valvoi monien muiden tavoin öitäkin asian johdosta, sanoikin, että kun se Mekes saisi joitain rakennuksia rakennettua, olisi parempi mieli jokaisella.

Tehdas valmistui sitten niin, että pääsi alkamaan toimintansa marraskuussa 1963, tasan 20 vuotta sitten. Monien vaiheitten jälkeen Mekes Oy:n tulo, edelläkävijänä Rauma-Repolan konepajalle, on ollut eduksi Parkanon kaupungin kehityksessä.

Tilanhoitaja Matti Harjunen sekä Jorma ja Markku Vuorela ovat hyviä ystäviä maatilan hevosten kanssa. Kuva vuodelta 1956.

Keittäjä hakemassa tuoretta pöytään. Kuvassa näkyvä kasvi-huone on tehty keskustan koulun vanhoista ikkunoista. (Vuosi 1957).

EINI HIETIKKO

Pilvilinna

Onko tämä tässä päivieni kimallus —
Ilon pisara eloni maljassa —
Sadun sinisyys ajatuksieni meressä —
Vaiko urkujen kiehtova musiikki,
saattamassa unen ja toden rajamaille?
Tämä on minun päiväni,
annan ajatukseni liidellä toiveitteni täyttymyksessä.

TOINI VAINIO

LAURILA MUISTOISSANI

Laurila valokuvattuna Viinikkajoen sillalta siihen aikaan, kun en vielä talossa asunut.

Laurila kuului sota-ajan synnyttämään Viinikan omakotialueeseen, vaikka sijaitsikin vähän erikseen Rantatien toisella puolella. Tonttia rajasi osaltaan Viinikkajoen mutka. Kahden suuren koivun katveessa sijainneet rakennukset näkyivät hyvin joen yli vievälle sillalle. Silloin kun taloa vähän kaihomielin katseilin, se oli väriltään kellahtavan ruskea, ja usein oli miltei samanväriinen kaunis setteri sen porraspään kiinnitettynä. En kyllä osannut arvata, että ”tuossapa olisi mukava asua” -ajatukseni toteutuisi ja vielä varsin nopeasti. Laurila ostettiin yhteiskoululle rehtorin asunnoksi. Myöhemmin ostettiin vielä tien vierellä ollut sarka lisämaaksi pieneen tonttiin. Kun reht. Uotila kuitenkin jäi asumaan omaan taloonsa tien toiselle puolelle, vuokrattiin Laurilan talon alakerta minulle. Näin siitä tuli kotini miltei neljännesvuosisadan ajaksi.

Saunan ovenssa oli kassaluukku

Rakentamisajan materiaalipulan huomasin monin tavoin varsinkin ulkorakennuksessa. Mistä mahtoivat olla peräisin asuinrakennuksen kömpelöt ovenkahvat, kun olivat kaikki erilaisia? Koulun heti alkuun suorittamiin parannuksiin kuului mm. sekä asuin- että ulkorakennuksen vesijohdot. Kunnollista vesisuuntaa vain ei löytynyt, vaikka kokeiltiin useampiakin kaivon paikkoja. Ruokavesi oli keitettävä ja selkiinnyttävä. Sen vuoksi muistan iloisena katselleeni, miten hänen hirmuisuutensa kaivinkone suurine kuonoineen laskeutui Viinikkajoen rantaveteen. Tiesin tapahtuman merkitsevän kunnallisen vesijohtoverkoston saapumista myös meidän puolellemme jokea ja sen myötä parempaa vettä. Kun ulkorakennuksen vesijohdot jäätyivät

talvella, keinonamme oli ottaa vettä sisältä pitkää letkua myöten. Saunarakennuksessa oli varsinkin lapsista mielenkiintoinen ja jännittävä yksityiskohta: kassaluukku ovenssa. Omistaja Laurila oli ollut liikemies, joka ansaitsi paitsi talonsa vuokralaisilla myös kahdella saunalla ja pesutuvalla. Meidän käyttööme oli kunnostettu ns. numerosauna eli määrääkaaan tilattavissa ollut sauna. Toisessa päässä ollut yleinen sauna oli lahonneisuutensa vuoksi purettu pois ja talo sitten rautatangoon ja -pultein vedetty koossapysyväksi. Puun kulutus oli aikaisemmin ollut melkoinen ja puuliiteri sen mukainen. Liiteri oli rakennettu joen sivu-uoman päälle siten, että etureuna oli joen törmällä mutta takareuna paalujen varassa pikkusaaressa. Puunhakijasta tuntui olo vähän huteralta, kun varsinkin keväisin vesimassat ryöppysivät lattian alla ja rakosista näki niiden villin

menon. Puun saanti niin minulla kuin kulloisellakin yläkerran opettajalla oli turvattu. Koivuhalkoa saimme näet ostaa koululta, jonka omakin lämpö oli polttopuun varassa vielä kauan senkin jälkeen, kun oli siirretty muurilämmityksestä keskuslämmitykseen. Saunan lämmitystä vuorollaan hoiteleva tiesi olevansa täystyöllistetty lauantaisen iltapäivän ajan, ennen kuin kuumaa vettä ja lämmintä pehmeää löylyä oli riittämin.

Puuliiteri sai verraten pian purkutuomion. Puuvarasto siirrettiin talon alakertaan, jonne tehtiin myös uudet saunatilat entisestä leivintuvasta. Laurilan vuosieni aikaan saatiin lumikola-uutuudesta todellinen voimakone lumenluontiin. Lumilapiot ja luudat menettivät arvonsa.

Alkoi sitten öljyn aika, myös Laurilassa. Ulkorakennuksen päätyyn rakennettiin teline, jolle öljytynnöri kellistettiin. Sopivan kokoinen kastelukannu ylennettiin öljyastiaksi. Tapanani oli täyttää öljykamiinan säiliö aamusella ennen kouluun lähtöä. Mitään mahdollisuutta ei ollut jäädä vierelle vartioimaan, vaikka vähän hirvittikin jättää tuli itseksensä puhisemaan suhteellisen ohutseinäiseen pesänsä. Yläkerrassa puhisi toinen, vähän pienempi kamiina. Onneksemme ei mitään vahinkoa sattunut. Viimeinen lämpöuudistus minun aikani oli siirtyminen yösähkölämmitykseen. Öljykamiinoitten paikalle sijoitettiin varaajat ja peltimuurien suuluukut suljettiin lopullisesti vastusten asentamisen jälkeen. Käsité "termostaatti" tuli tärkeäksi. Kun ulkoseinien maali osoitti pahoja rapistumisen merkkejä, maalaus uusittiin. Vaalea maali "ehosti" rakennuksia ihmeellisesti.

Paikoin niitti, paikoin ei

Laurilan kesä, ja varsinkin kesäpiha, oli vähän ongelmallinen, niin kauan kuin rehtori Uotila "kantoi koulua selässään" — niinkuin hänellä oli tapana sanoa —, ja minulla oli normaali opettajan kesäloma. Vaan saihan Laurilan ilme ollakin tuollainen "biologinen", varsinkin kun pihan luontainen kasvipeite oli monimuotoinen ja rikas. Tavallinen vanhanajan koululainen olisi tontilta saanut kerätyksi vaaditun kasvimäärän. Laskin näet, että luonnonkasvilajeja oli n. 100, muutama

puutarhakarkulainen siinä joukossa. Parhaaseen koriste- ja hyötykasviaikaan kokonaisluku nousi vielä tuntuvasti. Ruohonleikkurin orjuutta ei Laurilan pihalla myöhemminkään tunnettu, kun oikeata nukkanurmea ei perustettu. Tulotien varrella tilanne oli vähän sinne päin, kun siellä tein viikatteen jälkeen hienosäätöä sirpillä. Keskipihalla olin armoton voikukalle, joka valkoapilan keskellä nosti liiaksi päätänsä. Voikukastahan on yleistyessään tullut muiden rikkaruohojen tapaan yleensäkin ei-toivottu kasvi loisteliaisuudestaan huolimatta. Muutoin pihanniittoani voisi riittää vaikka näin:

Paikoin niitti, paikoin ei, vaan tiesi kyllä, mihin viikatteensa vei.

Niittämättöminä saarekkeina varjeltuivat esim. puutarhakarkulaiset lupiini, vuohenkello, lehtolemmikki ja piparjuuri. Suurten koivujen alla olivat suojeluksessa oikeat metsäkasvit: puolukka, mustikka ja hentoiset metsälauha, sekä myös valkovuokko. Viimemainittu ehti tosin pienen käenrieskan tapaan elää lyhyen kesäelämänsä jo ennen niittoajan tuloa. Sitten oli pihapiirissä suuri joukko sellaisia kasveja, joiden oli saatava kukkia rauhassa ja useimpien vielä kypsyttyä siemensäkin, ennen viikatteen saapumista. Tällaisia olivat mm. puna-apila, hiirenvirna, niittynätkelmä, metsäkurjenpolvi sekä karhun ja koiranputki. Kesikesän mentyä niittäjän edessä olikin aikamoinen "viidakko". Jos vielä aivan syksyn portillakin halusi iloa luonnonkukista, tuli jättää niittämättä pieta-ryrtit (= "nappikukat"), kultapiiskut ja sarjakeltanat ja näiden keltaisten joukkoon huopaohdake voimakkaan violetteine mykeröineen.

Viinikkajoki oli iso ilo sen rannan asukkaalle

Ranta- ja vesikasvit saivat kasvaa, miten halusivat. Kevään valtti oli loistelas rentukka. Sitten tuli muitten kukinnaltaan vaatimattomien vuoro. Pajukon turvissa nousivat helpi ja kastikat täyteen pituuteensa. Näiden joukkoon ilmestyivät sarat, kaislat ja kortteet. Niin kauan kuin rapuja oli, merkitsi heinäkuun 20. päivä "sesongin" alkua. Iltahämärissä pienen sipinän ja supinan, kilinän ja kolinan saattelemana tallautui rantakasvillisuus ravustuspoluiksi. Sitten kun Käen-

kosken säännöstely alkoi, osoittautui saunarantamme erityisen kulumisherkäksi. Paksuun jäähän kiinni jäänyt maa lohkeili jään mukana keväällä. Silloin olivat rannan hopeapajut vaarassa sortua jokeen. Asian auttamiseksi kipattiin rantaan muutama kuorma kiviä.

Vaatimattomuudestaan huolimatta Viinikkajoki oli iso ilo sen rannan asukkaalle. Säännöstelyn alettua sen arvo uimapaikkana vain lisääntyi. Kun sen voima ajoittain talvellakin juoksutusrytmin mukaan kasvoi, tuli joestamme miltei pelottava. Näin kävi pitkinä pakkaskausina, jolloin vesikerrokset jäätivät toinen toisensa päälle, ja viimeinen sulan veden annos levittäytyi huuruisena ja mustanpuhuvana laajalle pimenevässä illassa. Joskus, kun vesi ryöppysi rakentamiansa vallien yli, luuli sen jo karkaavan uomastaankin. Aikaisemmin talven pakkaset rakensivat kannen joen vetten yli. Kun sitten pikusaaren ja mäntyniemen välille aukeni sula silmä, oli saatu ensimmäinen eittämätön kevään merkki. Sitten vähä vähältä aurinko ja veden voima avasivat väylää talveen. Yö saattoi olla usvainen, mutta kun kirkas valo tulvahti esiin sumun hälvettyä, oli näkymä huikaiseva. Suurimpien kevättulvien aikaan "mäntyniemestä" tuli "mäntysaari", ja yöllä jäätynyt vaahto pyöri akanvirrassa hakkautuen kiekkoiksi, "lumpeiksi". Päivän lämmössä vaahtolumpeet sulivat ja hajosivat.

Hyvästit Laurilalle

Mutta kouluvuoteni kuluivat loppuun, ja tuli aika jättää Laurilalle hyvästit. Kun kesäkuussa 1974 luovutin avaimet pois, en aavistanut, että ne aivan pian kävisivät tarpeettomiksi. Kotia joen rannalla ei enää olisi olemassa. Nyt kun tulipalonnettomuuden jälkeen raivaustraktori ja purkumiehet ovat tontilla askaroineet, ei entisestä pihapiiristä ole muistuttamassa muuta kuin sinne tänne kallistelevalle verkkoaita portteineen. Lienee vain ajan kysymys, milloin sekin puretaan (=vai lieneekö jo purettu?). Mutta Laurilan alueelle on jo suunniteltu uutta tehtävää. Siitä on tulossa "leijonapuiston" osa, missä leikkivien lasten ilo pulppuaa. Sopinee toivoa, ettei puistoa luotaessa "historian tuomio" olisi kovin ankara alueen puille, kerran kotipihaa koristaneille.

Sari Vuotari ja Loocky-poni hopeakannuskilpailussa Ypäjällä v.- 1982.

SARI VUOTARI

HARRASTUKSENI ON RATSASTUS

Ratsastus on erittäin mielenkiintoinen ja jännittävä harrastus. Sen olen huomannut näinä vuosina, jolloin olen hevoscäpän puremana ratsastusta harrastanut.

Olen jossain kuullut sanottavan, että ratsastus on välineurheilua. Hevonenko pelkkä urheiluväline? Siitä voidaan olla montaa eri mieltä. Minun kokemukseni perusteella hevonen on paljon enemmän. Se on persoonallinen eläin, joka vaatii ihmiseltä paljon huomiota ja huolenpitoa. Hevosen kanssa on seurusteltava, sille voi jutella kaikenlaisia maailman asioita. Hevonen on hyvä ystävä, se ei petä, ei puhu selän takana eikä juorua. Se ystävystyy myös helposti. Mitä useampia vuo-

sia hevosen tuntee, sitä paremmaksi alkaa yhteisymmärrys ratsastajan ja hevosen välillä. Kuitenkin molemmilla tulee olla tiedossa kumpi lopujen lopuksi määrää.

Parkanossa on hyvät mahdollisuudet harrastaa ratsastusta. On ratsastustalli, joka on Jukka Vesanon ja Pekka Virranhaaran yhteinen yritys. Tallit sijaitsevat aivan keskustassa. Maan alhaisimpien ratsastustuntihintojen ei pitäisi asettaa estettä kenenkään harrastukselle. Hevosten taso alkaa myös olla hyvä, erikoisesti ponien taso. Talleilla on nimittäin neljä kanta-kirjaponioria, mikä on tietävästi paras valikoima yhdellä tallilla Suomessa. Ympäri Suomea saapuukin

ponitammoja hääreissulle Parkanoon.

Ratsastus kilpaurheiluna

Minulle ei ole riittänyt tavallinen tuntiratsastus maastossa ja kentällä. Erilaiset valmennusleirit ja useat kilpailumatkat eri puolille Suomea ovat valottaneet tämän kuninkaanlistenkin harrastuksen hyviä ja huonoja puolia. Huonoista on päällimmäisenä mielessä se, että ratsastus tuntuu olevan nk. eliittuurheilua, ainakin jos seurataan kilpailujen tuloluettelon kärkisijoja.

Ratsastusurheilun parissa työskentelee hyvin kirjava joukko ihmi-

siä. Suurin osa heistä on huumorintajuisia ja kärsivällistä ihmistyyppiä. Sekaan tosin mahtuu aina muutama vähemmän esimerkillisenkin tapaus.

Kuluneen kesän aikana olen yrittänyt perehtyä kouluratsastukseen. Se on todella vaativaa urheilua. Ratsastuksen onkin sanottu olevan maailman teknisin urheilulaji. Siltä se minustakin tuntuu. Ei riitä, kuten monet asiasta tietämättömät luulevat, että osaa istua hevosen selässä, saa sen liikkeelle ja kääntymään oikealle ja vasemmalle. Hevonen on ratsastettava istunnan, pohkeiden ja ohjasotteiden yhteisvaikutuksella tiettyyn muotoon ja tasapainoon. Sen on oltava kuuliaisesti ratsastajan avuissa, ennenkuin voidaan siirtyä varsinaiseen kouluratsastukseen. Siihen kuuluvat erilaiset käännökset, taivutukset, pysähdykset, väistöt, siirtymiset erilaisissa askellajeissa ym. Hevoselta voidaan vaatia mm. harjoitus-, tavallinen-, koottu- ja lisättyravi. Kouluratsastus on ikuista yksityiskohtien hiomista, mutta se on kaiken ratsastuksen perusta.

Esteratsastus onkin jo huomattavasti tunnetumpaa suuren yleisön keskuudessa kuin kouluratsastus. Esteratsastuskilpailut keräävät yleensä paljon yleisöä kentän reunoille. Esteratsastus on täynnä vauhtia ja jännitystä, koskaan ei etukäteen tiedä sijoitustaan ennenkuin viimeinenkin puomi on ylitetty.

Sari ja Papillon ensimmäisissä kansallisissa kouluratsastuskilpailuissa Paimiossa kesällä 1983.

Esteratsastukseen olen saanut innostuksen LOOCKY-ponin myötä, joka on pienestä koostaan huolimatta hyvä hyppääjä. Loocky on tarvittaessa erittäin nopea ja pystyy venymään esteiden yli todella hienosti. Mutta osaa "Luki" tempuillakin. Joskus se lähestyy estettä aivan normaalisti ja reippaasti, mutta juuri kun sen pitäisi ponnistaa, se iskee "jarrut pohjaan". Siinä sitä vaaditaankin ratsastajalta taitoa, ettei itse lennä esteen ylitse ilman ponia.

Parkanossa pidettiin tallinväliset ratsastuskilpailut juuri syksyllä,

mutta siellä ei yleisö päässyt nauttimaan näistä upeista "tähtenlennoista".

Ratsastusurheilun harrastajia on kertynyt Parkanoonkin jo aika suuri joukko. Myös kilpaurheiluna ratsastus on alkanut kiinnostaa yhä useampia ratsastajia. Niinpä syyskuun loppupuolella pidettyihin ponien esteratsastuskilpailuihin lähti neljä parkanolaista poniratsukkoa.

Toivottavasti innostus tähän jaloon urheilulajiin vain kasvaa ja saavuttaa kunnan jalansijan muiden harrastusten joukossa!

MIKKO TÖRMÄ

JULMURI

JULMURIN MÖKISSÄ
OLI TAKKA JA UUNI.
JULMURI OLI ISO MIES
JA RYHDIKÄS.
JULMURI OLI ILOINEN,
HÄNELLÄ OLI VAIMO
JONKA NIMI OLI MAIJA.
HEILLÄ OLI PUNAINEN MÖKKI,
JULMURILLA OLI MYÖSKIN PYSSY.

Ekaluokkalaisten sanomaa

Jussi: Opettaja, moneltako me päästään?

Opettaja: Kello yksi.

Jussi: Ja mä luulin, että yhyreltä.

Opettaja: Mitä pitää tehdä, kun omatunto kolkuttaa?

Jussi: Syörä.

Opettaja: Mikä on se eläin, jolla on kengät raudasta?

Jussi: Sähkömies.

SANNA-LIINA AHOLA

DIALOGI

Heti ovensuussa tulvahti joului-
nen tuoksu X:ää vastaan. "Mistä-
hän meille saataisiin yhtä kotoinen
tuoksu, joulun tuoksu", tuli X:lle
mieleen. Ajatus katosi kuitenkin sa-
mantien, kun hän muisti kuinka oli
tehnyt työtä joulun luomiseksi.
"Kyllä se kotoisuuskin vielä syntyy,
kunhan saan pöytä pöytään! Kin-
kut, lipeäkalat..."

X astui peremmälle, muttei nä-
hnyt heti ketään. Silmä oli ehtinyt
tottua kirkkaaseen talvisäähän, ja
tämä huone oli valaistu vain kol-
mella kauniilla tervakynntillä. Ik-
kunan edessä oli verho hämärtä-
mässä, luomassa tunnelmaa.

"Hei," kuului huoneen nurkas-
ta. "Tule vain peremmälle. Istu sii-
hen mihin luulet mahtuvasi. Varo
niitä olkia... Pitäisi rakentaa vähän
pukkeja. Siinä kauralyhteen vieres-
sä on hyvä istuin."

X katsoi ihmeissään Y:tä. "Onko
sinulla aikaa valmistaa olkipukkeja
tällaisena päivänä? Huomenna on
jouluatto! Minä olen siivonnut ja
siivonnut, vihdoinkin koko talo alkaa
hohtaa. Toistaiseksi. Nyt olen pais-
tamassa kinkkua, tulen vain suolaa
lainaamaan. Kinkussa täytyy olla
suolaa niin, että heikompihermoiset
irvistelevät...heh heh..."

Y katsoi X:ää vähintään yhtä
hämmästyneenä kuin tämä äsken
Y:tä. "Vieläkö sinä jaksat ja

viitsit?" "Viitsin mitä", X kysyi.
"Siivota hullunlailla, laittaa ruokaa
hullunlailla, oletko kenties leipo-
nutkin — hullunlailla?" "Tietysti!
Koko taloni on yhtä joulua! Tietäi-
sitpä kuinka ihania joulureseptejä
löysin uuden naistenlehden joulu-
liitteestä; englantilainen joulukak-
ku ranskalaiseen tapaan..."

X olisi jatkanut tietenkin vaikka
kuinka kauan kertomustaan vesi
kielellä, ellei Y olisi saanut sanottua
väliin: "Tiedätkö, minä en ole tänä
vuonna leiponut kakun kakkua en-
kä piparin piparia."

X:ltä lokahti suu auki. "Onko
sinulla sitten kaikki pakastimessa?
Vai oletko raskinnut ostaa
kaiken?" "Kaiken???" "Kaiken
mikä tekee joulusta joulun," huu-
dahti X kuin itsestään selvän asian.

"Hmm... Pakastimessa on muis-
taakseni puolikas pullapitko ja voi
sieltä löytyä pari lanttulaatikkoa-
kin, jotka ostin erikoistarjoukses-
ta."

"Kuule Y! Nyt sinä narutat!
Täällähän jo tuoksuakin niin jou-
lulta ja sinä yrität väittää, ettei laita
sitä ollenkaan." "Sanoinko, etten
laita joulua? Jouluni on tästä läh-
tien kuusenhaot ovensuussa, terva-
kynntillät ikkunoilla, hyasintti, jon-
ka laitoin syksyllä kasvamaan..."

"Mutta se... se pullapitkon puo-
likas ja ne lanttulaatikot... Mitä si-

nä aiot jouluna syödä?" "Juuri nii-
tä, jouluisia ruokia! Olen huomannut,
ettei minulla joulun aikaan ole
enempää nälkä kuin muulloinkaan.
Ei se määrä, vaan se laatu, X rakas!

X taisi mutista itseksensä jotain
pakastepullan laadusta, mutta jat-
koi ääneen: "Entä kinkku? Et kai
luule pärjääväsi ilman kinkkua?"
"Tarkemmin ajateltuani, olen var-
ma että pärjään! Maailmassa on
niin paljon ihmisiä, jotka eivät ole
koskaan nähneetkään joulukink-
kua... He saivat tämänvuotiset
kinkkurahani."

"Y, tiedätkö mitä? Sinusta on
tullut hurskastelija, huusi X pala
kurkussaan. Y alkoi nauraa: "Siltä
minustakin ensin tuntui, mutta vä-
hitellen on alkanut tuntua kaikkea
muuta kuin hurskastelulta. Näitä
pikku lahjoja on mukava askarrella
ja minulla on nyt enemmän joulua
sisälläni kuin koskaan ennen!"

X katsoi ympärilleen ja näki joka
paikassa olkia, lankakeriä, tilkkuja
ja valmiita paketteja. Hän muisti
omat kääronsä, joista monen sisäl-
tö kilisi ja oli peräisin paikkakun-
nan pitkäripsisimmasta liikkeestä.
X alkoi tehdä äkkiä lähtöä. "Tai-
dan tästä lähteä sitä kinkun suolaa
tarkistamaan," hän sanoi, ja unoh-
ti samalla lainata suolaa.

X:n mentyä juoksi Y ovelle ja huusi
tämän perään: "Muista katsoa huo-
misiltana postilaatikkoosi!"

X:llä nousivat kyynelleet silmiin.
Oliko Y väsanynyt jotain hänellekin?
Hän ei itse ollut muistanut edes ko-
ko Y:tä! Niin no, nyt lainan tar-
peessa tietenkin...

Kotiovelle X:ää vastaan ei tuok-
sahtanut joulu, vaan voimakas puh-
distusaine. Ja kun sitä kinkun suo-
lapitoisuutta piti maistaa... Hän ei
saanut jostain syystä palaakaan
alas.

RAUNI KÄRKI

Sukupolvien kuilu

Äiditkin ikävöivät.
Aitiinkin sydän kuihtuu
rakkaudettomuudesta.
Eikä heillä ole
muuta annettavaa lapsilleen
kuin suru, ja he antavat
viimeisensäkin heille.
Lapsien pieni sydän itkee
yksinäistä hätää äidistä.
Eikä se jaksaa kasvaa
suureksi,
eikä antamaan muuta kuin
surua.

Sinä asut niin turvallisessa
elämäntalossa.
Järkevissä vuosihuoneissa,
päivätavaroissa haihattelematta.
Otan käteeni luutun ja
pesen ikkunan.
Pelästyitkö ihmisparka
nähdessäsi elämän todellisen
kevään.

ONNI KALLIONIEMI:
Piirros: Susanna Myllyniemi

RIIHIMÄEN TEEMU, kansanparantaja

Parkanon Linnankylässä, noin 1 kilometri Lamminkosken tienristeyksestä pohjoiseen, on Riihimäen talo. Nykyään talossa isännöi Aaro Valli, mutta 1920-luvulla siinä asui kansanparantaja ”Riihimäen Teemu”, oikealta nimeltään Teemu Pohjamäki. Talo oli silloin matala, maahan painunut harmaa rötiskä. Pihasa aitta ja navetta samaa tyyliä. Tampere-Vaasa tie kulki silloin talon länsipuolitse, joten talo oli lähempänä valtatietä kuin nykyinen, vaikka onkin samalla tontilla. Teemu oli myöskin ajan hengen mukaan käynyt suuressa lännessä ja hankkinut sieltä ”Mustan raamatun”, kuten kutsuttiin sitä kirjaa josta Teemunkin parantajatietonsa ammensi.

TIETÄJÄÄ TARVITAAN

Oli vuosi 1920, kun isäni Julius Kallioniemi sairasti vaikeaa sokeritautia. In-

suliini oli silloin vielä tuntematon lääke, joten lääkärin apu ei auttanut, vaikka hän oli Helsingissäkin hoidossa useita kuukausia.

Äitini oli taipuvainen uskomaan kansanparantajiin. Niinpä hän lähtikin Riihimäen Teemun puheille apua hakemaan. Olin vasta kolmevuotias, mutta muistan selvästi päivän tapahtumat. Oltiin hyvin salaperäisissä tunnelmissa äidin lähtiessä soutamaan veneellä kolmen ja puolen kilometrin matkan Kuivasjärven eteläpäähän, Nivuslahden rantaan. Paras kulkuneuvo vene olikin siihen aikaan, sillä Silorannan tie oli vain kaksi rautapyöräkärryn raidetta kivisessä maastossa.

Seuraavana päivänä tietäjä saapuikin taloon. Vähän kumara, 70 vuotta täyttänyt mies. Partatupsu kasvoi luonnontii-

laisena ja haivenia nenän alla. Tummat vaatteet yllä ja leveälierinen hattu päässä. Veneellä hänkin tuli ja paakerti hikisenä vastamaata rannasta taloon.

TAUTIEN KARKOTTAMISESTA

Vieras ohjattiin siihen huoneeseen, missä isäni oleskeli. Hän avasi vakkansa ottaen sieltä tarvittavat työkalut ja aloittauten työnsä. Vähän juomalasia pienempi lasipurkki, jonka hän asetti kumoon pöydälle ja pienen sammakon sen alle. Sammakko kääntyi siellä vähän joka suuntaan, mutta kun sen pää kääntyi peltikuorisen muurin suuntaan, piti hakea rautakoukkuja, koska sen takana on jotakin salaperäistä taudinaiheuttajaa. Löytyihän sieltä kuin talinpalasia, joiden ”tohtori” sanoi olevan peräisin ihmisruumiista ja kätkön olisi joku pahansuopa ihminen sinne tehnyt.

Puhdistusta jatkettiin kunnes sammakko purkin alla rauhoittui, eikä enää kääntynyt muurin suuntaan. Muurin takaa tulleen saaliin tietäjä käski viedä virtaavaan veteen hävitettäväksi. Meillä satuikin olemaan Koskelan Emma Kihniöltä, ja hän veikin sitten paketin Koskelan jokeen.

Isääni nämä toimenpiteet eivät pelastaneet, vaan hän kuoli 40 vuotiaana v. 1922.

IHMEPARANTUMINEN

Toinen tapaus joitain vuosia myöhemmin on kuitenkin mysteeri. Vanhempi sisareni sairastui tuntemattomaan tautiin, hän huusi sängyssä jatkuvasti ja iho oli niin arka, ettei saanut sormenpäälläkään koskea vaan lakanalla käännettiin.

Äiti lähti taas venematkalle Riihimäkeen. Kertomansa mukaan selitettään Teemulle asiansa ei tämä mitenkään häntäilytt tyttöä katsomaan, vaan äidin patisteluun laushti: ”Kyllä se polte jo vähän on laannut”. Äiti pani merkille kellonajan milloin Teemu tämän sanoi ja kysyi kotiväeltä, milloin polte laantui. Polte oli hellittänyt juuri samaan aikaan kuin Teemu oli sanonut. Kuitenkin ”tohtori” kävi tytön vielä voitelemassa ja parin päivän päästä kaikki oli ohi. Mitään palkkaa ei Teemu palveluksistaan ottanut, eikä itseään mainostanut.

Sitä en tiedä miten suuressa mitassa Teemu Pohjamäen palveluksia kylässä ja pitäjässä käytettiin, mutta ei kai hän kovin kuuluisa ollut, vaatimaton kun oli.

RAUNI KÄRKI

JOULULAHJA

Kaivan taskujani epätoivoisella kiiholla löytääkseni edes muutaman markan lisää. Anopille aikomani lasiastia lepää riemunkirjavan joulupaperipinon päällä. Myyjättären punakynnit sormet hyväilevät maljan kylmää pintaa. Punastun. Kai se lahja täytyy nyt jättää siihen. Onneksi tutkin nyt taskuni enkä vasta kassajonossa, äkeiden katseiden alla. Posket hehkuun ryntään ulos.

Räntä sulaa suurina pisaroina kasvoilleni. Jään seisomaan portaille. Kaksi vaaleanpunaista koulututtyä työntyy kikattaen ovista ulos. Tutkin varmuuden vuoksi ikkunaa että jos löytyisi jotain halvempaa ja yhtä kaunista maljakkoa. Kiviniemi ei näytä tarjoavan selaista. Masentaa, olisi edes joskus sen verran rahaa että saisi jotain kunnollista läheisilleen.

Märkyys valuu niskaani ja maihari kastuu. Matkan on jatkuttava. Vielä tämä yksi lahja eikä yhtään enää sen jälkeen. Miksi joka ikinen vuosi tämä nöyryytysten rääkki. — Osta, osta kunnollista, osta pientä, osta muistoksi... Osta luotolla jos ei ole rahaa, osta vähittäin. Pääasia että ostat. Ettei sinua vaan tulaisi väittämään välinpitämättömäksi. Ettet muka pitäisi lähimmäistäsi, muistaisi heidän hyviä töitään sinua kohtaan. Rakastaisi vanhempiasi, lapsiasi, aviopuolisoasi...

Varpaat kastuvat. Kengät ovat vettyneet lumisohjosta. Enää ei liene merkitystä sillä kierräkö syntyneet vesirapakot, mutta niin nyt vain on tapana tehdä.

Kurkin Sokoksen ikkunoihin olisiko siellä mitään, vaan turhaan, oi turhaan. Kaikki halpa lienee piilossa kevään alennusmyyntejä varten, nyt liikkuu raha ja käy pyydyksiin.

Tuskastuttaa. Jäseniä painaa päivän työ. Teen ruokaa, siivoan, pyyhin pyllyt, puhallan pipit, luen sadut ja olen aina läsnä. Jaan rakkautta ja huolenpitoa niin omille kuin vieraille lapsille. Pieni lapsi ei tydy pelkkään tavarahan.

Loikin tien yli ja siunaan mielessäni sitä etteivät lapset olleet mukana. Minä, tekopyhä kaksinaismoralisti en käyttänyt suojatietä. Tungen itseni samasta Centrumin ovesta yhdessä haisevan kaljaweikon kanssa. Kaiken opitun mukaan minun pitäisi ottaa häntä kaulasta ja sanoa: Minä rakastan sinua niinkuin itseäni. Mutta sehän tainnee olla oppi, joka kaikkien tulee tietää vaan kukaan

kunnon kansalainen ei niin tee.

Ravistan hiuksistani vedet erään kaulanokaisen silmille. Mikään ei tunnu sujuvan tänään. On Joulukuu. Mielen tulisi olla täynnään joulumieltä. Katselen katosta roikkuvia pahvisydämiä. Ne liikahtavat somasti vedossa. Pöydille on kasattu yhtä ja toista taloustavaraa. Jälkiruokamaljoja: — Mutta, jos ostan halvimmman se on rikkamaa, eikä anoppi ilkeä kattaakaan niillä pöytänsä. Rahaparant vaan eivät riitä noihin parempiinkin. Eli se siitä. Nousen raput ylös ja aloitan toivo-oretken siellä. Pöytäliinoja, essuja, tuolinsuojia, lankoja, tyynejä, puseroita, kirjoja, pikareita Parkanon kuvilla. Anopillani tuntuu olevan tuota kaikkea.

Minä pidän anopistani. Hän on ymmärtäväinen ihminen. Vaan ihan sydänystäviä emme aivan ole. Kuinka sen siis voi kertoa tavaralla. Sen tulisi olla henkilökohtaista, ajatuksia antavaa ja mieltä lämmittävää.

Myyjä katsoo jo alta kulmiensa, kun teen toista kierrosta kangasosastolta paperiosastolle. Luulee varmaan että aion varastaa. Että olen niitä yksinäisiä ja rakkautta janoavia näpistelijöitä.

Astelen lähimmälle hyllylle. Otan määrätietoisesti sieltä yhden siniruutuisen vihon, kynän ja toisella kädellä tarjoan seteliä kassalle hyytävän hiljaisuuden vallitessa.

Huokaisen helpotuksesta ja ihmettelen mitäs sitten? Mitä minä nyt teen? Rahaa on vielä vähemmän kuin äsken. Lahjasta ei ole tietoaakaan. Ja ulkona tulee valkeaa joulua taivaan täydeltä. Kotiin ei taida olla asiaa. Vasta sitten kun on paketti turvallisesti kainalossa. Tai muutoin: Mitä? Et ostanut lahjaa minun äidilleni. Ja miksi et? Onko minun äitini jotain vähemmän kuin sinun äitisi? Kuinka sinä kuvittelet minun voivan astella äitini eteen ilman lahjaa. Kuin kerjäläinen, kuin...

Enempää en viitsi kuunnella edes ajatuksiani.

Käännyn kahvioon ja ostan kupillisen keitettyä katkeruutta.

Joulukuu on kaupallistunut väitettiin. Tottakai se on. Kaikki ne ovat kaupallistuneet, joulut, pääsiäiset, juhannukset. — Kaupallista on kaikki, jota ostetaan ja myydään. Ja kaikkea voi ostaa ja myydä. Onnelliset käyttävät tietyn merkkisiä hajuja, värejä, makuja, vaatteita ja autoja. Rakkautta saa rahalla vaikka levyiltä tai kirjoista tai ihmiseltä. Kaikkea tätä löytää tämänkin rakennuksen katon alta. Henkilökohtaisesti olen vain liian varaton ostaakseni niistä mitään. Katsos, mitä arvokkaamman tavarannat, sitä lämpimämmät tunteet sinulla katsotaan olevan. Kai minut lasketaan tunteettomien kastiin. Kirjahyllyssänikään ei ole noita rakkauksia, vain kirjoja.

Tuen pääni käteeni ja annan välinpitämättömyyden kyneleiden valua. Vedän sormellani vanoja suuhuni ja maistelen itkun suolaa. Nuori, viiksekäs mies katsoo tunteakseen. Ei haluttaisi tuntea, mutta tunnen kai sittenkin. Heilautan kättäni ja hän kääntyy hymyillen pois.

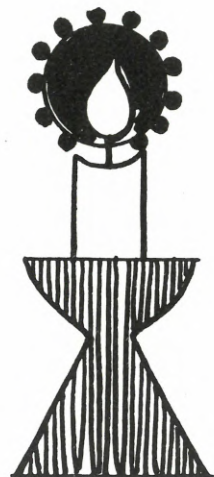
Tänä vuonna taitaa käydä niin etten pysty antamaan anopille kuin lämpimiä ajatuksia. — Ajatella, ihan niin. Kirjoitankin hänelle runon. Aidon, totisen runon, joka sydän verestäni vuodattuu.

Kaivan kynän laukustani ja annan sen lentää. Sanat iskeytyvät kipunoiden paperiin. Joulun tiu'ut kilisevät korvisani. Varpaat lämpenevät. Ja sivut täytyvät rivi riviltä.

Kipaisen ostamassa teroittimen että kalpani saisi parempaa tuntumaa. Sitten jatkan. Ivaan, pistelen. Lauon totuuskia, anteeksipyyntöjä. Hiukan humoreskeja piloja. Lopuksi lasken ihan maailman hänen jalkojensa juureen.

Viimein kasaan tavarani ja kävelen ulos. Jonkun piskuinen koiranpentu kyyröittää ovipielessä. Taputan sen kullankeltaista päätä ja kuiskaen, että nyt on sitten joulukuu, ja jouluna saa eläimetkin syödä herkkuja.

Punanumeroinen digitaalimittari näyttää yhtä pakkasastetta.

TAINA KIVINIEMI

PARKANOLAINEN PERHEYRITYS —TAVARATALO KIVINIEMI

15 päivänä maaliskuuta 1935 avasivat mummuni ja pappani, Laina ja Kauko Kiviniemi, kauppaliikkeen Aarne Salosen omistamassa "Sampola" -nimisessä talossa, Tampereen, Vaasan ja Kurun teiden risteyksessä keskellä Parkanon kylää.

Ensimmäiset kuukaudet tekivät he kauppaa kahdestaan, kunnes kaupankäynti vilkastui siinä määrin, että oli ajateltava vieraan työvoiman hankkimista. Niinpä sitten 24 päivänä toukokuuta taloon tuli neiti Aino Lähteenmäki, joka olikin talossa aina eläkepäiviin saakka.

Asiakaspiiri laajeni kuitenkin jatkuvasti ja tavara vaihtoi omistajansa entistä vilkkaammin. Enää ei tultu toimeen kolmella hengellä, vaan oli saatava lisää apulaisia. Toinen vieras työntekijä oli Eila Salonen, joka muun työnsä ohella hoiti talon kirjanpitoa ja aloitti näin Kiviniemen konttoritoiminnan. Laina -mummu olikin hoitanut siihen asti kirjanpitoa, etupäässä öiseen aikaan, muilta töiltä ehdittyään.

Vuosi 1939. Toinen maailmansota nielaisi mukaansa myös Suomen. Miehet siirtyivät rintamille ja toimeentulon vastuu kotona jäi naisten harteille, mummun ja niiden naisten harteille, jotka jäivät taloa hoitamaan, jäi raskas taakka. Laina-mummu muistelee aikaa ja niitä pitkiä jonoja oven takana, joita säännöstelystä johtuen syntyi kun tiedettiin kahvia tai jauhoja kauppaan tulleen. Niin purettiin myös sementtikuormia ja leikattiin lasia kuin miehet konsanaan.

Kaikki loppuu aikanaan ja niin loppui sotakin, ja normaali elämänrytmi alkoi vähitellen päästä omiin uomiinsa. Sotien jälkeinen toiminta on elänyt jatkuvaa nousukauttaan. Vuonna 1940 perustivat Laina ja Kauko Kiviniemi Vuorijoelle sivu-

Liikesuunnitelmaa tekemässä (vasemmalta) Kauko, Laina, Annukka ja Pentti Kiviniemi 2. 9. 1966.

Vuonna 1958 valmistunut liikerakennus. Nykyinen K-vaatehuone.

Liikerakennus, jossa mummu ja pappa aloittivat kaupankäynnin v. 1935.

myymälän, joka oli toiminnassa n. 20 vuotta.

Vuonna 1947 ostettiin omaksi talo ja tontti, jotka olivat siihen asti olleet vuokralla. Liike oli käynyt kovin ahtaaksi vaikka alussa oli ollut tilaa enemmän kuin tarpeeksi. Kun silloin toiminut Mettomäen kahvila siirtyi omaan taloonsa vuonna 1948, laajennettiin liikettä lähes kaksinkertaiseksi entisestään. Tällöin aloitti toimintansa myös elintarvike uutena osastona.

Liikkeen laajentuessa ja myös tavaravaraston kasvaessa tuli pian eteen ongelma varastoimisesta. Varastojen pienuuden ja epäkäytännöllisyyden takia tuli aivan mahdottomaksi pitää tavaravarastoa ajan tasalla, saatikka sitten kehittää sitä. Vuonna 1951 valmistuikin uusi varastorakennus, joka on tyydyttävästi pelvellut taloa näihin päiviin asti, tosin nyt jo ahtaaksi käyneenä.

Kun tien toiselle puolelle valmistui vuonna 1954 Yhdyspankin toimitalo, niin kangasosasto siirtyi siinä olevaan vuokrahuoneistoon. Siellä se toimi aina siihen saakka, kunnes jälleen siirtyi yli tien, joulukuun 10 päivänä 1958 valmistuneeseen Kiviniemen entiseen tavarataloon, nykyiseen Vaatehuoneeseen.

Liikkeen päästyä näin entisistä tiloista uusiin nykyaikaisiin suojiin voitiin asiakaspalvelua tehostaa ja kehittää entisestään. Tällöin lähdettiin ensimmäisinä maaseudulla kokeilemaan elintarvikemyymälässä valintamyymäläperiaatetta, joka hyvin nopeasti saavutti kannatusta

asiakkaiden keskuudessa. Uusiin tiloihin päästyään myös henkilökunnan lukumäärä kasvoi huomattavasti.

1935	1 vieras toimihenkilö
1940	4 vierasta toimihenkilöä
1945	8 "
1950	13 "
1955	30 "
1960	43 "

Kun pappa kuoli vuonna 1967, siirtyi liikkeen vastuu isä-Pentin

harteille. Niinpä isä ja äiti ottivat vastuulleen liikkeen jatkamisen ja kehittämisen nuorina yrittäjinä.

24. 2. 1972 avattiin Rautahalli, joka pitää sisällään K-maatalouskeskuksen, LVI-, rakennustarvike-, työkalu-, -maali-, matto-, kodinkone-, vapaa-aika- ja viihde-elektroniikkaosaston. Vuonna 1952 tuli Kiviniemen myyntiohjelman myös autokauppa.

Vuonna 1971 Esso-huoltoasema siirtyi Parkanon "ydinkeskustasta" kolmostien varteen. Entinen Esso toimii nykyään Tarvikemyymälänä.

P. Kiviniemi ky:n toiminta laajeni tänä vuonna huomattavasti, kun entisen tavaratalon osastot siirtyivät 16. 6. 83. valmistuneeseen uudenlaiseen tavarataloon. Myös entinen tavaratalo muutti ilmettensä täysin. Nykyään se sisältää K-vaatehuoneen, kodintekstiili- ja vapaa-aikaosaston.

Koko perhe on aina ollut mukana liikkeen hoitamisessa. Esim. Lainamummu lopetti työnsä vasta helmikuussa 1983, 60 vuoden työpäivän tullessa täyteen.

P. Kiviniemi ky työllistää nykyään 70—75 henkilöä. Lisäksi on otettava huomioon se tilapäinen työvoima, jota käytetään kesäisin ja joulukuireiden aikana, jolloin henkilöluku nousee yli 100:n.

Uuden tavaratalon avajaispäivä 16. 6. 1983.

Anton Kallioniemen kirje seminaarista Julius veljelleen

Raumalla 13 p:nä lokak. 1906

Hyvä veli!

Koska nyt taas on päästy viikon murheista vapaaksi, sillä juuri päästiin käsitöistä, eikä näin lauantai-iltana juuri ole auttamainta kiirettä, kiiruhdan taas ajatuksineni Kuivasjärven siniveden rannan rakkaille kallioilleen ja hietikoilleen.

Tässä tervehdin sinua rakkaalla kiittolisuudella ja muistelen niitä monia vuosia, hyvin monia hauskoja vuosia joina olemme saaneet olla yhdessä. Aika muuttuu ja ajan mukana kenties ovat loppuneet nekin ajat jolloin yhdessä "rehattiin" yhdessä piti "riehtoa". Kumpikin on valinnut eri uran, kumpikin on tahtonut saada tulevaisuutensa määrätä — siksi tämä ero.

Olen ollut terve, ja viikot menevät sentään jotakuinkin kun vähän opastuu.

Pyydän kysyä miten siellä markkinoista olette selvinneet? Täällä oli myös markkinat tässä kaupungissa viime kuussa.

Muuten iloitsen siitä, samalla kun kiitän Attea kirjeestään, että olette saaneet töitä kokoon.

Kenties olette jo saaneet kynnyksiinkin? Toivon, että koti armas aina seisoi sortumatta vahvoilla kallioillaan ja että sen asukkaat eläisivät onnellisina. Toivon että sinäkin voisit kohottaa, pitää kotia pystyssä, että Kallioniemi nimi ei katoaisi olemasta milloinkaan.

Oli äärettömän ikävä kuulla, että Valentin Laine on jättänyt tämän katoavaisen mailman. Olen ajatellut: miksi juuri niin piti käymän.

Tässä tuon sinulle alamaissimman ja mitä rakkaimman kiitokseni kirjeesi ja sen lähteyksen johdosta!! Kyllä sen saanut olen jo aikoja sitten. Ihmettelin miksi sinä niin hyvä tahdoit olla. Mainitsin muistaakseni siitä jo vähäsen edellisissä kirjeissä, mutta se kai tuli niin tummaan muotoon, ettei sitä huomattu eroittaa.

Muuten on minun tietooni tullut, että muka sinun suhteesi sen toisen kanssa olisi kärsinyt haaksirikon. On ikävää jos todella niin on käynyt, mutta sen mukaan mitä minä hänestä olen saanut tietää ei se ollut sinulle mikään vahinko ainakaan tulevaisuuteen katsoen. No niin, niinhän se on. Toivon uudistavasi liittoja paremmalla menestyksellä. En tiedä kummalta puolen purkaus tapahtui (jos nimittäin se on tapahtunut) mutta jos se tapahtui sinun vasten tahtoasi, niin surkuttelen sinua siinä suhteessa, että sinä sait hänen tähtensä kärsiä monta, ehkä hyvin ikävää hetkeä.

Koska nyt taas on päästy viikon murheista vapaaksi, sillä juuri päästiin käsitöistä, eikä näin lauantai-iltana juuri ole auttamainta kiirettä, kiiruhdan taas ajatuksineni Kuivasjärven siniveden rannan rakkaille kallioilleen ja hietikoilleen.

Tässä tervehdin sinua rakkaalla kiittolisuudella ja muistelen niitä monia vuosia, hyvin monia hauskoja vuosia, joina olemme saaneet olla yhdessä. Aika muuttuu ja ajan mukana kenties ovat loppuneet nekin ajat jolloin yhdessä "rehattiin" yhdessä piti "riehtoa". Kumpikin on valinnut eri uran, kumpikin on tahtonut saada tulevaisuutensa määrätä — siksi tämä ero.

Olen ollut terve ja viikot menevät sentään jotakuinkin kun vähän opastuu.

Muuten voin mainita, että täällä on sieltäpäin toisiakin poikia, nimittäin Ikaalisista Mäkelä ja Soini Jämijärveltä.

Kuten olen jo ehkä maininnut on täällä paljon työtä. Muun muassa tehdään täällä väkisinkin pelimanni. Toivon maanantaina voivani soittaa hyväksyttävästi kahdeksaantoista kappaleeseen asti. Tässä kuin myös niissä, joita jo enemminkin soittanut, on sekaisin valsseja marsseja ynnä muuta.

Sitäpaitsi on täällä asunnossamme urkuharmooni jolla saa myös opetella. Seminaarilla saa soittaa milloin vaan ehtii muilta töiltä, sekä harmoonioita urkuja että pianoja.

Muuta kertomista ehkei minulla tällä kertaa taas olekaan. Atte Vatajalle lähettin lukujärjestyksen, jos satut sieltäpäin kulkemaan, niin pyydä nähdä sitä, voit tutustua ohjelmaamme paremmin.

Atte veikolle ja Jukalle tuhat tervehdystä, myös kaikille kotilaisille, kuin myös pyydän sanomaan Villehard Aaltoselle ja hänen perheelleen monet terveiset.

Sitten jään jäähyväiset lausuttuani olemaan sinua muisteleva
Veikkosi
Anton

ONNI KALLIONIEMI

ANTON KALLIONIEMI

Anton Kallioniemi ja Enna Soutio vihkikuvassaan Ikaalisten Soution talon kuistin edessä vuonna 1916.

Edellisen kirjeen kirjoittaja setäni Anton Kallioniemi oli syntynyt Parkanossa Kuivasjärven rannalla sijaitsevassa Kallioniemen talossa. Hän valmistui

kansakoulunopettajaksi vuonna 1910. Vuosina 1910–1913 hän oli opettajana silloin Ikaalisiin kuuluvalla Vahojärven koululla, josta siirtyi Ikaalisten Kurjen eli Mansoniemen koululle.

Hänen elämänsä jäi valitettavan lyhyeksi. Vapaussodan aikana hän joutui Ikaalisissa punaisten vangiksi ja surmattiin 3 päivää myöhemmin Kyröskoskella. Häneltä jäi vaimo ja pieni poika. Hänen nimensä on Mannamäen muistomerkkinä laatussa.

Vaikka Anton Kallioniemi oli kuollessaan vain 33 vuotias, ehti hän kirjoittaa kirjan ”Piirteitä Ikaalisten kunnan kunnallisesta elämästä”. Kirja sisältää mm. mielenkiintoisen ja tarkan kuvauksen myöhemmin Parkanoon liitetyn, nyt jo lakkautetun Vahojärven koulupiirin ja koulun syntyvaiheista.

OPETTAJA TAAVI JAAKKOLAA TAPAAMASSA

Minulla oli hiljattain tilaisuus haastatella miestä, joka oli ollut setäni oppilaana Kurjen koululla. Tämän miehen, Taavi Jaakkolan, oli parkanolainen Frans Kuusisalo tavannut ollessaan hoidossa Tampereen keskussairaalassa. Kuusisalon tuotua minulle terveiset, että Jaakkolalla olisi kerrottavaa Anton Kallioniemen omaisille, ajoimme Einari Luisenniemen kanssa toukokuun 30 pnä

Anton Kallioniemen veljet. Istumassa Julius, oikeisen kirjeen saaja, tuleva kotitilan isäntä. Vieressä Atte, josta myös tuli opettaja. Hän vaikutti Kankaanpään Veneskoskella eläkeikänsä asti. Hän kuoli 82 vuotiaana.

1983 hänen kotiinsa Mouhijärven Reiniin.

Tapahtumat, joista tämä 83-vuotias, edelleen komea ja suoraryhtinen eläkkeellä oleva opettaja halusi antaa tietonsa opettajansa omaisille, liittyivät siihen, että Jaakkola 18-vuotiaana vapaaehtoisena vartiointitehtävää suorittaessaan oli ollut ensimmäinen, joka löysi Anton Kallioniemen ruumiin tien vierestä metsästä.

Opettajastaan hän antoi lausunnon: ”Osaava, älykäs, uskonnollinen, vakaa mies.”

Saamamme tiedot ovat minulle ja omaisilleni arvokasta sukuhistoriaa ja olemme kiitollisia opettaja Jaakkolalle.

RAUNIKÄRKI

Hintansa aikuisuudellakin

Kuule, ei kai me olla ansassa!?
Kuopan pohjalla
jonne ei näy,
pyöriikö se karuselli vieläkin!

REINO LEHTISALO

Lapsesi katsoo sinua
suu avoinna
kädet ojossa.

Suljet suun karamellilla
ja
kuvittelet
olevasi
ihminen.

AUNE LEHTISALO:

ENTISAJAN VAATETUKSESTA

(Aureen murteella)

Minä toimitan ny täs jotain siitä, mitä muistan vaatteista silloin kun olin lapsi ja nuori.

Jouluksi ainakin piti saara jotain uutta vaatetta, taikka muuten söi jouluhiiri. Mitä se syöminen sitte oli, sitä minä en tierä. Mutta eisunkaan hiiren syönti ainakaan mikään hyvä asia ole! Niin sitte tavallisesti saimme me likat uuret lanellipuvut (flanelli-). Oli kyllä sellasta talvipummasseeta ja villakangasta ja villamusiinia kans myytävänä, mutta ei niihin ollu varoja. Isä osti meille kaikki mitä lapsena uutta saimme (taisi niin olla muiskin paikois), eikä se pystyny ostaan muuta sitä halvempaa. Äirelle isä osti joskus villakangasta, ja niin se oli kestävämpää ja kauniimpaa.

Miehille neulottiin kotona lanellista alusvaatteet. Länsi-Aurees oli Karhusalon talo, jossa velieni kävivät teettämässä "mittapukuja", ja

muidenkin töllien pojat ja miehet siellä teetti palio vaatteita. Sitte oli Salamisen räätäli Länsi-Aurees myöhemmin. Minäkin teetin siellä sota-aikana hiihtohousut saraasta.

Mitä sitte oli kotien liinavaatteet 20- ja 30- luvulla köyhis paikois, tölleis niin kum mun kotoni oli? Pellavaa kasvatettiin ja sen jalostamises oli iso homma, kun sitä loukutettiin, häkilöitiin, lihirattiin ja kehrättiin, ja sitte kurottiin aivinaa ja piikkoo ja hurstia. Siitä sitten neulottiin okulia kylien alle sänkyyn, jossa oli suorat oliet patjana. Mutta hyvä peti se oli alakuun, mutta sitte kun oliet alako mennä silipuksi, niin sitte tuli sellaisia kyhmyröitä kaiken näkösiä siihen petiin, mutt kun oikeen nukutti, niin ei ne niin pahalta tuntunu.

Töllin asukkailla ei sitte palio muuta liinavaatetta ollukaan, muutama hantuuki oli. Laattialla oli

muutama räsymatto. Mutta eisunkaan niitä ennen ollu eres räsymattojakaan, silloin kun laattiat pestiin vaan kaksi kertaa vuores. Ne oli mustia liasta ja sylvästä, kun miehillä oli niin paha tapa, että jokahinen vaan sylväki aina laattialle. Ei siinä mattoja kaivannu. Laattia lakastiin vaan kerran päiväs. Mutta siitä lakasusta ja luurista joilla lakastiin, minä olenkin kertonu jossain aikasemmas Parkanon Joulus, niin että ei niistä ny enempää.

Sitte kun me taas orotetaan joulua, niin kyllä sen vielä sanon, että jouluaattona ruokapöyrälle levitettiin valakonen lakana, ja se teki niin juhulalliseksi sen vaatimattoman jouluruuan, jota oli lihasoppaa, perunalooraa, livekalasoppaa, riisipuuroa ja rusinasoppaa ja sitte kans oli kakkoo ja ruislimppua ja voita ja maitoo. Joulukahaveen kans oli nisusta ja sitä sai yhyren

POIKA 1910-LUVULTA

vuolun kerralla. Joulun-, uunenvuoren- ja loppiaisaattona sai teetä, ja se oli maharottoman juhulallista ja hyvää. Teetä ei sitten muullon tarjottukaan. Kahaveeta keitettiin kolme kertaa päiväs.

Kenkiä teki talois suutarit, jotka kiersi talosta taloon. Meillä kävi

Tillin Veeli (sen noita-Tillin vävy) tekemäs jalakineet. Minä muistan kun se teki minulle ensimmäiset kenkäni, semmosesta vaaleesta nahasta, sanosko lipokkaat, joissa oli vähä nenääkin. Ja niis oli musta raita. Kyllä ne oli rakkaat, niin että olis tyynyn alle pannu ehtoolla kun meni maata.

Sitte myöhemmin sai jo ostaa kummisaapasta ja kummimonoo ja nahkamonoa. Niitä entisaian kenkiä jokka oli nahaasta tehty piti tervata ja rasvata että sai jalakaansa meneen ja että pohojat kesti. Joka koris oli tervapytty. Minun sisareleni kävi kerran niin, että se astu vahingos jalakansa tervapyttyyn. Mutta kyllä se siitä jalaasta on jo moneen kertaan lähteny.

Minä muistan hyvin, kun menin enskertaa ostaan kenkiä ittelleni, kun olin jo tullu siinä neliäntoista ikäseksi. Minä menin Kiviniemelle ja rouva itte myi siinä vanhas puoris, ja se sitte esitteli minulle kenkiä, ja siinä minä melekeen kynnyksellä sitte sovitin jalakaani semmosia kummitossuja, valakosia, joissa oli punanen kieli ja punaset reunat sivus. Kai ne makso siinä 15 mk. Kyllä siitä rouvalta kauppa kävi, ja minä olin kovasti tyytyväinen kenkiini.

Sukkia ja rasoja (tumppuja) tehtiin kotona suuret määrät, kum

miehet oli tukkitöis niin niiltä kulu palio sukkia ja rasoja. Äite keheräs kovasti villalankaa ja kuto niitä, ja kun tyttäret kynnelle kykeni niin siitä vaan rukkia polokeen (minä en kyllä koskaan oikeen oppinu siihen hommaan, vaikka jonkun kerran koitin, mutta minulta lanka tuli niin paakkuliaista, että ei siitä olis mitään kutonu). Sitte niitä sukkia ja rasoja paikattiin saraalla, kun ne rupes rikkuun. Lankaa keherättiin hahtuvista, jokka karstoilla kraaputettiin. Jos taharottiin harmaata lankaa, niin pantiin valakosen villan joukkoon mustaa, ja siitä sitte tuli harmaata. Se oli aika kätevää. Ja kyllä entisaian emännät ja tyttäret hyvän langan keheräs ja iltapuhheet niitä sitte kuto. Eisunkaan se valokaan niin hääppöstä ollu käsitöitä teherä, että kai sitä sai meikein umpimähkään kutoo ja karstata ja keherätä, kun jokin tuikku oli muurin ottalla tai pöyrän nurkalla, harvon oli kattolampus valoo, kun piti öliyä säästää, niin että kai se öliy on aina ollu tyyristä. Mutta tarrettiin vaan kun kurottiin kotona ahkerasti.

Olis mukava että joku kiriottas Parkanon Joulun vaatteista mitä ennen käytettiin ja kuinka niitä hankittiin, kun minä muistav vaan

töllin vaatimattoman olon, mutta olen siitä kiittollinen Taivaan Isälle, että se anto tyytyväistä mieltä ja halua työn tekoon, niin se pienikin uusi vaate, mitä saatiin, tuntu niin maharottoman hienolta.

Kirjoituksessa mainittu Noita-Tilli, oikealta nimeltään Nikolai Tilli, asui Kurun Länsi-Aureessa muutaman hehtaarin pikkutilalla.

Alkuaan, vuonna 1877, muutti Kahvellammen rantaan Juho Efraim Till, joka oli Turkin sodassa ollut välskärinä. Siinä toimestaan lääketieteen oppia saaneena harjoitti hän sitä vielä Länsi-Aureessa asuessaan. Vuonna 1863 syntyi Stillille poika, Nikolai, joka sitten jatkoi noitatohtorin toimintaa. Kaikkiaan lapsia Stillin perheessä oli viisi.

Noita-Tilli asui myöhemmin vaimonsa kanssa vaarin ja muorin tuvassa, tyttären ja suutarina toimivan vävyn asuessa varsinaisessa päärakennuksessa. Tässä pikku mökissään Tilli otti vastaan potilaita ja asiakkaita, joista enin osa tuli Pohjanmaalta sekä Porin ympäristöstä. Avunhakijat olivat pääosin naisia, eikä Tillin "voimia" kysytty ainoastaan tautien parannukseen, vaan myös varkauksien ja perheriitojen selvittelemisessä. Mukanaan Tillille piti viedä viinapullo, josta hän sitten tietoja "katsoi". Palkkio oli erikseen.

Noita-Tillin mökin lähellä oli läh-

RIPPIKOULUTYTTÖ
VUOSISADAN ALKUKYMMENILTÄ

de, jonka vettä ainoastaan noita-tohtori käytti. Myös hän omisti lääketieteellisiä kirjoja mm. Lönnrotin kirjoittamia. Tillillä oli mökissään pääkallo, joka oli omiaan korostamaan taikuuden ilmapiiriä. Vaimo auttoi miestänsä noitumispuuhissa. Tilli valmisti omia lääkkeitään, joissa käytti lähteensä vettä.

Kalle Lehtisalo (s. 1918) muistaa, kuinka Noita-Tillille matkalla olleet ihmiset pysähtyivät Lehtisalon taloon kyselemään Tillistä. Vilkkaimmillaan Tillin toiminta oli 20-luvulla, mutta vielä 40-luvullakin asiakkaita kävi. Noita-Tilli kuoli vuonna 1948.

Tillin keino tepsii

Lehtisalon talossa oli Kalle poika ja kaksi tyttärtä sairastuneet outoon ihottumaan, jossa ihon pinta oli verinen ja kostea. Isä oli kuljettanut lapsiaan lääkärillä Kurussa ja Parkanossa, mutta apua ei ollut löytynyt. Niinpä käännettiin Noita-Tillin puoleen. Tilli tulikin ja voiteli ihoa ensin pelkällä vedellä ja ihossa tuntuva polte oli hirtuinen. Kun Tilli oli pari kertaa omia lääkityksiään käyttänyt, alkoi polte hävitä ja ihottuma parantua. Ennen Noita-Tillin tohtorointia oli ihottuma kiusannut lapsia muutaman kuukauden.

Tiedot Noita-Tillistä on kertoillut Kalle Lehtisalo, ja kirjannut Salme Törmä.

TYTÖN PUKU 20-LUVUN
ALUSTA, RASKASTA KOTIKU-
TOISTA KANGASTA.

PARKANON TAIDEKERHO 10-VUOTIAS

Yleiskuva Taidekerhon 10-vuotisnäyttelystä kaupungintalolla. — Kuva R. S. Ala-Karvia.

Jo muutama vuosikymmen sitten koontui pieni joukko "kipinän" saaneita parkanolaisia kokeilemaan taulujen maalaamista öljyväreillä rouva Elna Vuorion opastamana. Kokeilu oli hapa-roivaa. Maalaustarvikkeitakaan ei saanut Tamperetta lähempää.

KUVATAIDEPIIRISTÄ TAIDEKERHO RY

Harrastus ei kestänyt kuin parisen vuotta joukon hajottua pitkäksi aikaa, kunnes sitten kansalaisopistossa aloitti vuonna 1969 kuvataidepiiri. "Kipinä" sai tulta uudelleen. Oppilaiksi kokoontui joukko ihmisiä, jotka tunsivat sisänsään tarpeen saada kokeilla taiteenteke-misen mahdollisuuksia siveltimellä ja savea muovaten. Innostus kasvoi ja tunte oli hieno, kun ensimmäiset taulut ja veistokset syntyivät. Vuosi vuodelta tai-

dot karttuivat ja harrastajat lisääntyivät. Pisimpään harrastaneen joukon keskuudessa syntyi ajatus oman yhdistyksen perustamisesta ja siihen tuntui olevan tarvetta. Niinpä vuonna 1973 perustettiin Parkanon Taidekerho ry. Jäseneksi liittyi ensimmäisenä toimintavuonna 23 henkilöä. Jäsenmäärä on vuosi vuodelta mukavasti lisääntynyt ol-len vuonna -82 jo 53. Yhdistykseen voi liittyä myös kannattajajäseneksi ja tulla siten mukaan toimintaan.

NÄYTTELYT

Kerhon jäsenten töitten näyttely järjestettiin ensimmäisen kerran heti perustamisvuonna kesäleirin päätteeksi. Näyttelyitä onkin kymmenen vuoden aikana ollut lähes vuosittain. Neljät Parkanon Päivätkin ovat saaneet Parkanon Taidekerhon järjestämistä näyttelyistä

huomattavan lisän ohjelmiinsa. Kävijämäärät näyttelyissä ovat kerta kerralta lisääntyneet, mikä ilahduttavasti osoittaa, että harrastus on alkanut herättää paikkakunnallamme sen ansaitsemaa huomiota.

TAIDELEIRIT

Parasta toiminnassa ovat olleet kesäiset taideleirit, jotka tosin tulevat taloudellisesti mahdollittoman kalliiksi. Läänin taidetoimikunnalta on saatu tukea vain kolme kertaa kymmenen vuoden aikana. Kaupungin kulttuurilautakunta on tukenut kerhon toimintaa vuosittain myönnettyillä kulttuuriavustuksilla, jotka alkuun olivat pieniä, mutta ovat kulttuurilain voimaantumisen jälkeen jonkin verran koonneet. Näin onkin kahdeksana kesänä kymmenen vuoden aikana voitu järjestää taideleiri. Leireillä

Helka Mäkiranta maalaamassa.

on toiminut ohjaajina tunnettuja taiteilijoita kuten Hiironen, Takala, Laitala, Juti, Keturi ym. Oma taiteilijamme Impi Pentti on toiminut ohjaajana kansalaisopiston kuvataidepiirissä ja leireillä. Nämä leirit, jotka tavallisesti järjestetään keskustan koululla, ovat tarkoitettuja kaikille asiasta kiinnostuneille, vaikka eivät kuuluisikaan jäsenenä taidekerhoon.

KULTTUURILAUTAKUNTA HARRASTAJIEN TUKENA

Kulttuurilautakunta on kaupungin määrärahoilla ostanut muutamia taidekerholaisten tauluja valitsemalla ne näyttelyistä. Samoin voisivat yksityiset henkilötkin tehdä, sillä mielellään taiteentekijät myyvät teoksiaan varsin kalliiksi tulevien tarvikehankintojensa katteeksi. Parkanon Taidekerho on muutama vuosi sitten hankkinut omiin kokoelmiinsa Hyvinkään taidekeskuksen kautta lasten kansainvälisen piirustuskilpailun töitä. Ne on kehystetty jäsenen pitämällä talkoilla. Tauluja on esillä mm. terveyskeskuksen lastenneuvolan tiloissa. Näiden lisäksi on hankittu jo kolme muuta maalausta, jotka ovat kerholaisten omia töitä.

TAIDERETKIÄ KOTIMAASSA JA ULKOMAILLE

Taideretket, joita Taidekerho järjestää joka kesä, ovat saavuttaneet kaupunkilaisten suosion. Linja-autollinen lähtijöitä on kertynyt jokaiselle retkelle. Retkien ohjelmaan on taiteeseen tutustumisen lisäksi sisällytetty muutakin mukavaa. Retkikohteet on valittu mahdollisimman mielenkiintoisista paikoista. On käyty Purnussa, Pohjanmaan museossa ja Tikanojan Taidekodissa, Pirkanpohjassa ja Voipaalan taidekeskuksessa. On käyty Kalelassa, Serlachiuksen Joenniemiessä, Villa Maireassa,

Hollolan Pyhäniemen kartanossa ja useita kertoja Porissa, Raumalla ja Tampereella. Etäisin retki tehtiin viime kesänä Tukholmaan, jossa tutustuttiin kaupunkiin ja sen taideantiin. Retkiä on voitu järjestää edullisesti, koska lähtijöitä on ollut paljon. Matkojen anti on aina ollut avartava kaikille. Kuvataideilait esityksineen ovat antaneet vaihtelua toimintaan ja joskus on pidetty hauskat pikkujoulutkin.

10-VUOTISNÄYTTELY

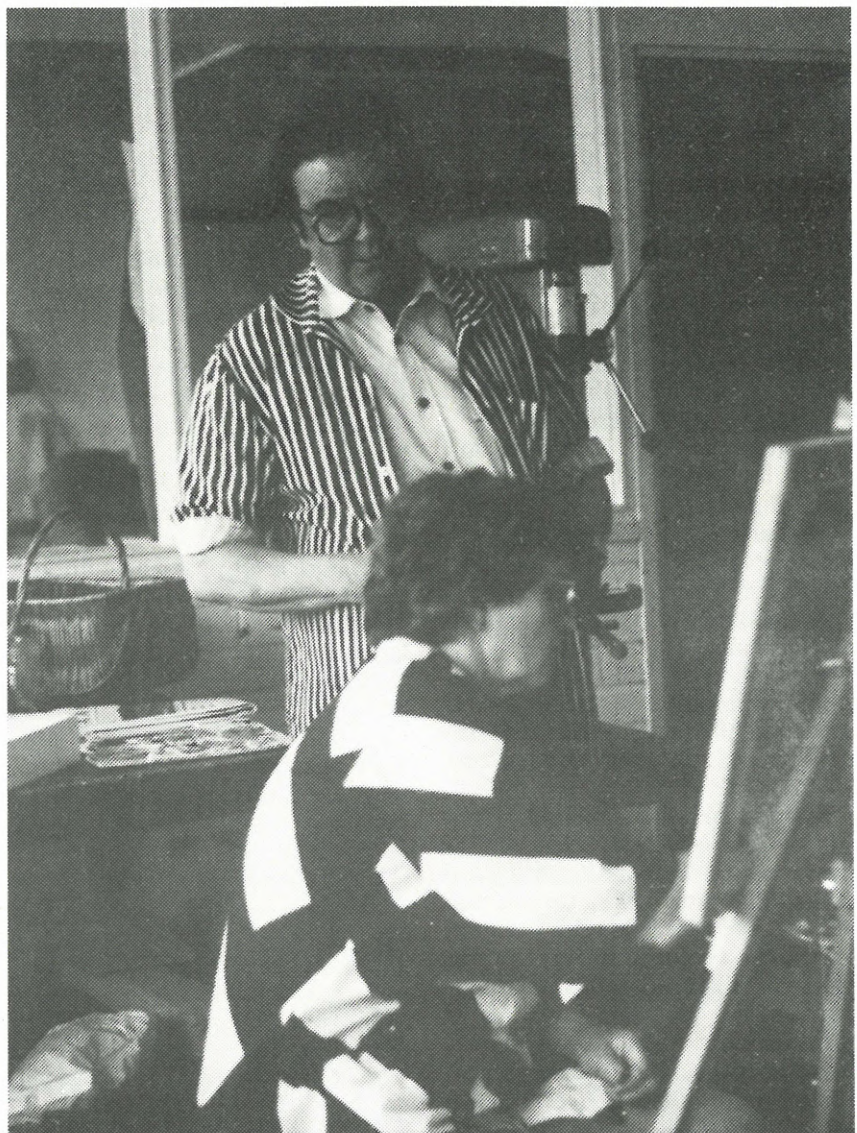
Kesällä pidetty 10-vuotisnäyttely oli Parkanon Taidekerhon suurin näyttely. Töitä oli esillä yli 70 sekä parkanolaisilta että kihniöläisiltä jäseniltä. Uuden kaupungintalon suojista saatu näyttelytila osoittautui varsin tyydyttäväksi tähän tarkoitukseen. Toivottavasti tämä tila säilytetään vapaana vastaavanlaisia tarpeita varten. 10-vuotisnäyttelyssä oli

kävijöitä ilahduttavasti, lähes 500 henkeä.

Taiteen tekeminen tuntuu usein vaikealta, jopa tuskalliselta. Mutta kun siihen uppoutuu kokonaan, unohtaa arkiset paineet ja voi saada siten mielenrauhan. Siinä voi toteuttaa itseään ja vähitellen huomata edistyvänsä. Harrastus sopii kaikenikäisille, niin nuorille kuin vanhoillekin.

TAIDEHARRASTE

Parkanon Taidekerho ry:n sääntöjen toinen pykälä sanoo yhdistyksen tarkoituksen olevan edistää kuvataiteen, keramiikan ja kuvanveiston harrastusta ja kohottaa näitten taiteen alojen taiteellista ja teknillistä tasoa paikkakunnalla. Pienestä alusta ponnistellen tässä tehtävässä on päästy eteenpäin. Näin ainakin uskovat Parkanon taidekerholaiset.

Vuoden 1983 taideleirillä. Kuvassa Sisko Käenmäki ja ohjaaja Alpo Keturi.

REINO LEHTISALO

JOULUAATTO

Elettiin -20 luvulla. Joulukuun 24 päivä levittäytyi ja laskeutui Lehtisalon harmaiden ja matalien rakennusten joukkoon, puski itsensä sisään tiivistämättömistä oviaukoista. Humaus vain ja jouluaatto oli täyttänyt joka sopen navetasta parkariin aina viimeistä hirsikertaa myöten.

Lunta tipahteli suurina valkoisina palloina jo ennestään rasitetuille pärekatoille, tauko, pilkut katosivat hetkeksi ja samassa taivaan isäntä tyhjensi koko pumpulivarastonsa lehtisälolaisten, ja miksi ei, kaikkien aureslaisten niskaan.

Nestori, pihapiiriä hallitsevan viiden harmaan rakennuksen omistaja tai ainakin haltija, vilkaisi ulos ikkunasta.

— Satelee, Nestori totesi. Sytytti piipun. Matilda oli navetalla.

— Hyvä, että antaa Luoja uutta. Entistä ole vielä ku pari metriä. Ja pitäs Tapanilta taas tukkimettään.

Lapset sängyissä pitkin hirsisiä seinänvierustoja heräilivät ja joltain koltiaiselta pääsi nauru.

Nestori vilkaisi jälkikasvuun. Peitto hytkyi alle 10-vuotiaan vatsan kohdalta.

— Kalle se lähteeki lapioo haaseleen, Nestori totesi.

— Ettäkö tietä aukaseen?

— Tietäpä hyvinkin. Saatte mennä porukalla. Tulee vieraita.

Pari viikkoa aikaisemmin oli Roope vaimoineen ja lapsineen karauttanut pihaan, matkan tuloksena lupaus saada tulla taloon joulua viettämään.

Matilda-emännän mielestä omaa väkeä olisi ollut tarpeeksi, mutta koska heitä kuitenkin oli pakari mukaanluettuna pelkkä tusina, niin hänenkin päänsä lopulta kääntyi vierailulle suotuisaksi, ja Roopea Nestori kaiken aikaa odotteli saapuvaksi.

Ennenkuin tienavaajat ehtivät paikalle ruskea, suurikokoinen hevonen riuhtoi itsensä, reen, Roopen, hänen vaimonsa ja pari lasta tiukuset joulua soiden pihaan.

Kului tunti ja Roopen vaimolla oli kiehumassa padallinen joulua-

puuroa. Ei enempää kuin padan yläreunaan saakka. Matilda katseli päätään pyöritellen.

— Aika määrä neljälle, hän totesi.

— Kaunis emäntä on huoletti, vaimo totesi. Kaikki tulee vielä tänään syödyksi.

* *

Joulusaunan kuuma kostea syleily asui vielä kaikkien vartaloissa, oli juuri aloitettu vuoden parhain ateria oman väen pöydässä.

Roope perheineen aloitteli toisessa pöydässä omaa osuuttaan jouluaatosta, mutta vasta sitten kun Roope oli vilkaissut ikkunasta ulos.

Roope istui, ja samassa alkoi kuulua ääniä ulkoa. Tiukujen musiikki antoi ymmärtää venäläisen ratsuväen hyökänneen ja loput olivat ilmeisestikin ruotsalaisia.

Minuutti hiljaisuutta ja sisään jouluhuoneeseen työntyi väkeä kirjavissa vaatteissaan oven täydeltä.

Oli aikuisiakin. Oli lasta. Pienintä kannettiin sylissä.

— Tulimma, ku toi Roope sano, että sopii. On kuulemma reilu isäntä.

Nestori laski päässään tulijoiden määrää. Yksitoista oli tulos ja se alkoi tuntua riittävän suurelta luvulta kutsumattomia vieraita.

Nestori ei ajanut ketään pois. Nakkasi lakin päähänsä ja painui ulos kohti maakellaria, missä oli jouluperinteeseen kuuluvaa sahtia.

Antoi juosta lonksutella kiulun täyteen. Istahdi perunalaatikon päälle ja tunsu luissaan, että kaikki ei ollut kohdallaan.

Roope oli kutsuttu vieras, joten hänelle Nestori tarjosi sahtia yhtä paljon kuin itsellekin. Kun oli tunti sahtia maisteltu, eikä omia lapsia enää vieraiden joukosta huomannut, alkoivat kutsumattomat miespuoliset esittää vaatimuksia sahdin suhteen.

— Isäntä hyvä, kun on vielä noin kaunis emäntäkin.

Nestori tiesi paljonko sahtia oli. Sitä oli niukasti täyttämään esitetyt

kohteliaisuudet.

— Yön yli saatte olla. Sahtia ei tule. On sentään jouluaatto.

Kutsumattomat vieraat tyhjensivät puuropadan, iskivät tarinaa menneistä ja tulevasta markkinoista. Naisväki halusi povata ja isommat lapsista haaskelivat latoa, joka tuoksuisi heinälle.

Tummat miehet alkoivat osoittaa levottomia merkkejä. Sahti kaiversi yhä heidän joulumieltään.

— Hai. Kyllä kai sitä sentähän ryyppy, eräs isoluinen totesi.

— Ei ryyppyäkään, Nestori vastasi.

Naiset alkoivat siunata sydämetöntä isäntää. Roope ei tiennyt miten olisi ollut. Oli kaiketi laskenut isännän liian hellämieliseksi, kun kerran oli niin helposti suostunut hänen jouluviettoonsa talosaan.

— Me tässä vaan isännän kanssa, Roope yritti sovittelaa.

* *

Ja niin siinä kävi lopulta, että molemmat joulupöydät kaatuivat ennen kello kymmentä, joulurauha tipotiessään. Naiset huusivat, miehet kirosivat, mutta mitään he eivät voineet.

Sahti jäi heiltä juomatta. Sitä kun oli liian vähän, ja Nestori oli päättänyt viettää kunnon rauhallisen jouluaaton.

Heidän lähtönsä oli nopea. Se yllätti jopa kutsuvieras Roopen, joka oli taluttanut hevosensa talliin.

Reki seisoi pihassa aisat kohti taitaita kohotettuina, hevonen seisoi tallissa, ja lukuisat reen jalasten jäljet pihalamassa kertoivat vierailusta talossa aikana, jolloin ei vielä ollut lakia tummien liikkuvan veren kesyttämisestä omien seinien sisään.

* *

Matilda meni aamulla talliin. Roopen hevonen oli poissa. Reki pystyyn nostettuine aisoineen oli poissa.

Heinänkorsista oli rakennettu ohut silta ladosta reen luo.

Oli jouluaamu. Korkealta laskeutui alas valkoista pumpulua.

Tunnin kuluttua ajettaisiin joulukirkkoon.

AARO NUMMINEN

RIIATAAN

Luovaa työtä

- Riiataan!
- Joko riiataan?
- Riiataankos?

Tuollaiset huudot olivat minulle vanhastaan tuttuja. Jo ajat sitten olin apupoikana ollut kotonani sellaisella työmaalla, jossa mainitunlaiset huudot olivat kaikuneet. Pärepoikana olin touhunnut isoisten parissa tehtäviini kuuluvia hommia toimitellen. Niin, tässähän ollaan kattamistyössä, pärekattoa tekemässä. Ja nyt olin jo niin varttunut, että minut hyväksyttiin ja otettiin mukaan tuollaiseen luovaan työhön. Minusta oli tullut kattaja. — Siitä tapauksesta on vierähtänyt kai jo yli 55 vuotta ainakin.

Oli käynyt niin, että tultuani joskus kesäisenä sunnuntai-iltana kotiin ulkoiluriennoiltani isäni kertoi minulle, että huomisaamuna saisin tai oikeastaan minun pitäisi mennä kattamishommiin Kivelään. Juliusisäntä oli käynyt päiväsaikaan pyytelemässä meidän veljeksiä siihen

työhön ja isäni oli sanonut minun kyllä kerkiävän. — Mikäs siinä! Koulu oli loppunut ja olin kesälomalla.

Nyt oli varattava aamuksi valmiiksi sopivat työvaatteet ja työkaluksi vasara. Hainpa esiin jonkin vanhan lakinkin naulalakiksi. Tiesin näet vanhastaan lakin olevan parhaan siihen tarkoitukseen. Sitä oli helppo rutistaa kiinni tarpeen vaatiessa ja se pysyi vakaasti paikoillaan jyrkälläkin pinnalla. Ja sitten olikin mentävä varhain nukkuamaan, jotta voisin aamulla ajoissa nousta vuoteesta töihin lähtöä varten.

Töihin lähtö

Elettiin kesäkuun alkupuolta. Päivä valkeni kirkkaan aurinkoisena. Aamukahvit kotona juotuani lähdin sitten kävelemään runsaan parin kilometrin taivalta. Perille päästyäni juotiin talossakin kahvit

Vanhan katon korjausta.

ennen töiden alkua.

Työmaa oli siinä aivan lähellä maantien varressa ja sen takana. Siinä kohosi iso harmaahirsinen riihi. Sen jatkeeksi toiseen päätyyn oli nousemassa iso puimala. Siitä oli tehtynä vasta kehikko eli konsvärkki ja se piti nyt katettaman päreillä. Paikkapaikoin oli seinälaudoitustakin jo vähän naulailtu paikoilleen. Räystäösosalla olivat jo ruoteet ja räystäslaudat valmiina ja päädyssä naamalaudat sekä tuulilaudat niin ikään naulattuina.

Pärepinoja oli siinä ulkosalla ruodelautakasojen vieressä. Naulalaatikoita, sekä pärekattonauloja että eri kokoisia lankanauloja niissä, löytyi kehikon sisältä. Samoin siellä oli kirveitä ja tikssahoja. Parissa kolmessa kohdassa riippui nostoköysi.

Meitä kattajia oli koolla vajaa kymmenen. Talon omien miesten ja trengin lisäksi konsvärkin pystyttä-neitä kirvesmiehiä ja meitä muita kuului siihen työporukkaan. Niistä vieraista en muista kuin yhden miehen, jo keski-ikä siivuuttaneen ”Hauta-Kalleksi” sanotun.

Katetaan

Kattaminen aloitettiin maantien puoliselta lappiolta. Ja niin sitten kiivettiin tikapuita pitkin ylös trel-lingeille. Kukin oli varannut naulalakkiinsa, sellainen taisi olla kaikilla, pärekattonauloja ja niiden sekaan tai taskuihinsa rautanauloja

Aarne Saarelan tilalla 1946 saunan ja navetan kattaminen. — Valok. M. Kallio.

Kattotalkoot Jalasjärvellä Mäki-Liikalassa 1932—33. Talkooväen joukossa parkanolaisia, talon pappa on Parkanosta lähtöisin. — Kuvan lähetti Sylvia Ojanperä Karviasta.

ruoteitten naulaamista ja muuta mahdollista tarvetta varten.

Riiauslauta eli riialauta oli asetettuna lähtöasemiinsa kannatinpäreitten varaan. — No, mikä se lauta oikein onkaan? Sehän on kuin jonkinlainen viivotin työn tuloksen, pärekastin, säilymiseksi suorana ja oikeastaan sen suoraksi tekemisen onnistumiseksi.

Siellä ylhäällä sitten jakauduttiin tasaisin välein koko katon pituudelta. Siinä taisi tulla pari takstoolin väliä miestä kohti kattamisalaksi.

Köysillä hilattiin päreitä ylös alhaalla toimivien apurien hoitaessa nippujen teon. Jokainen kattaja siellä ylälmoissa huolehti pärehankinnoistaan. Pareet olivat pituudeltaan n. 15-tuumaisia mäntypäreitä. Kyllä niitä tehtiin kuusipölkyistäkin. Pärehöyliä oli siihen aikaan Kairokoskella, Haapaskoskella, Lehtiskoskella ja Ryttilän Joosun myllyn kupeella Pappilankoskella. — Ehkä tämän talon päreet olivat peräisin Kairokoskelta, sukulaistalosta.

Katto tehtiin 3-kertaiseksi vanhan ja hyväksi koetun käytännön mukaan. Tämä 3-kertaisuus saatiin ottamalla kastin korkeudeksi 5 tuumaa. Näin päreistä tuli jäämään näkyviin eli kosketuksiin ulkosään kanssa vain yksi kolmasosa, kaksi kolmasosaa joutui piiloon katon

”sisuksiin”. — Mikä se kasti sitten on? Se on osa kattopintaa kuten raita matossa on pieni osa maton kokonaisuudesta. Pärekkattohan on ikäänkuin raidoitettu kasteiksi.

Kattaminen aloitetaan tietysti räystäältä. Sitä ensimmäistä kastia sanotaan paskakerraksi. Sen tekeminen eroaa ylempänä olevien kastien kattamisesta vähän. Tässä asetetaan ensin yksikolmasosan mittaisiksi katkottuja päreitä aivan rinnakkain päreen sydänpuoli ylöspäin. Nämä päreet naulataan kiinni molemmista reunoista. Ja niiden päälle sitten ruvetaan latomaan täyspitkiä päreitä limittäin eli suomustaen siten, että päällimmäisen päreen reuna menee kolmisen senttiä alemman päreen reunan yli. Nyt naulataan, naulojen säästämiseksi, vain joka toiselta ristiinpannulta reunalta päreet kiinni ruoteisiin. Koko ajan on tukeuduttava riialautaan eli mainitsemaani viivottiin. Katettaessa näet sijoitetaan päreet kastiin siten, että ne alapäällään pökkäävät riialaudan yläreunaan. Naulaaminen on tehtävä niin, että naulankanta jää seuraavan kastin peittämäksi. Näin sadevesi ei tavoi ta katonaulaa. Huolellisesti tehty pärekatto on vuosikymmenien varma suoja sateita ja tuulia vastaan.

Kattamissuunta pitää jokaisella

kattajalla olla sama. Kastin naulaaminen aloitetaan vuoroin vasemmalta ja oikealta suunnan vaihtuessa aina kasti kastilta. Normaalisti kattamissuunta on siten, että päre asetetaan edellisen päälle, siis jo kiinninaulatun päreen päälle. Kastin syntyminen on siten myötäsukaista, mutta kyllä sitä vastasukaankin voi kattaa. Se on silloin hitaampaa ja vaivalloisempaa, kun siinä on uusi päre pujotettava edellisen päreen reunan alle.

Kun kattajien työosuudet ovat rinnakkain rivissä, ehkä parin takstoolivälin pituisia osuuksia, riippuu tietysti kattajien lukumäärästä ja katonlappen pituudesta, niin katonleveyden vieruskaveri tavallaan pakenee toistaan ja samalla hän ajaa takaa sitä toisella puolellaan olevaa pakenijaa. Työosuuksien saumakohdissa on oltava tarkka. Oma kastiosuus on liitettävä tiiviisti naapurin kastin pätkään. Viimeinen päre siinä liittämässä on pujotettava naapurin ensimmäisen päreen, siis hänen alkupäreensä, reunan alle ja muistettava myös naulata sauma kiinni.

Minulle kävi hassusti tällä työmaalla. Naapurinani oli siinä riiden puoliosassa päässä äärimiehenä se edellämäinittu Kalle. Katselin hänen työskentelyään ja panin merkille, että hänellä on väärä suunta.

Kun huomautin siitä hänelle, niin vastaukseksi sain vain murahduksen: — Pirä huali omasta suunnastas! — Vasta nyt huomasi hänen kattavan vastasukaan. Hyvä puoli siinä on se, ettei tuuli pääse vieämään irrallista pärettä mennessään. — Pyytelin Kallelta anteeksi erehdystäni.

Ennen päreitten asettamista paikoilleen kastiin on otettava selväksi päreen puunsyiden suunta. Päreet on ladottava myötäsukaan rakennuksen harjalta räystäälle päin katsoen. Muuten vesi painuu päreen sisälle.

Päreet tulevat pärehöylästä mukavasti jonkinlaisina ladelmina niin, että samasta pölkystä lähtöisin olleet pysyvät samansuuntaisina yhdessä eli ovat kuin kirjan lehdet sivunumerojärjestyksessä. Kun tällaisen nivaskan päällimmäisestä päreestä selvittää syiden suunnan, niin koko hoito selviää samalla kerralla ja sekin jouduttaa kattamista.

Se riialauta ulettua koko katettavan osan yli. Riia riippuu hammas-tettujen kannatinvarsien avulla naulojen varassa. Niitä varsia on riittävän monta, jotta riia pysyisi luotettavasti paikallaan ja suorana. Takstooleihin lyötiin tukevat naulat, joihin kannatinvarren pykälät tuettiin. Jokainen varsi oli kiinnitetty vain yhdellä naulalla kuten sara-nalla kääntyväksi riassa olevaan pankkoon. Näin varsien käsittely riialautaa nostettaessa eli riates-sä kävi kätevästi. — Riianvarren hammas-tuksesta seurasi kastin korkeus.

Naulalakkia pidettiin katolla sen riian varassa ja sitä siirrettiin aina tarpeen mukaan. Joskus oli lakki napautettava kevyesti naulalla kiinni johonkin muuhun paikkaan. Tikssahaa varten lyötiin naula jon-nekin takstoolien kylkeen. — Päreitä säilytettiin trellingeillä, mikäli se kävi pänsä. Toisinaan taas jouduttiin päreitten pitimiksi naulaamaan parista päreestä kattoon kiinni tila-päinen V:n muotoinen pidike, jonka varassa päreet pysyisivät katolla. Päreissä oli melkoisesti kelvottomia mukana. Liian kapeita pintapäreitä, oksasia ja katkenneita. Niitä vis-keltiin katolta maahan.

Kertomanani aikana käytettiin erikoisia pärekatonauvoja. Ne olivat n. parin tuuman pituisia, sinertäviä prässinauvoja. Laadultaan mitä kirjavinta tavaraa. Paljolti niissä oli tylppiä kuin tulitikkuja. Toiset olivat ohuita ja terävämpiä kuin silmäneula. Toiset taas olivat kannat-tomia. Särmiikkyyden takia niillä tuli helposti haavoja sormiin. Teh-

daskuonaa niistä tarttui hyppysiin niin runsaasti, että kädet olivat kuin sepän kourat. — Vasta paljon myöhemmin ruvettiin kattamisessa käyttämään 1½ tuuman lankanauvoja. Niiden käyttäminen oli kuin juhlaa niiden entisten naulojen rin-nalla.

— ”Riiaataan”, huusi ensimmäiseksi paskakertakastiosuutensa kat-tanut.

— ”Ei vielä”, vastasi joku toinen. ”Mulla on vielä vähä kesken”.

Kun sitten kaikki olivat osuudesta selvinneet, niin voitiin riiaus toimittaa. — Riialauta nostettiin niillä hammastetuilla varsillaan ensin kattopinnasta kohottaen ja siten siirtäen yhden varsipykälän verran kohti katon harjaa. Sen jälkeen aloitettiin seuraavan kastin katta-minen. Ja nyt lähdettiin liikkeelle vastakkaisesta suunnasta edelliseen kastiin verrattuna. — Ennen pitkää alkoi kuulua huutoja: — Päreitä! Nauvoja! Ruoteita! Vettä!

Apurit hilasivat niitä sitten ylös pyytäjän vastaanotettaviksi. Pyytä-jä irroitti ne köydensilmukasta ja nosti omalle senssilleen.

Joltakulta saattoi tipahtaa vasara tai naulalakki alas. Sitä seurasi avunhuuto ja sen jälkeen pyydetty välineet nousivat köydellä takaisin ylös.

Parin kolmen kastin jälkeen, kun riiaus oli taas suoritettu, sahattiin räystäälle kurkottaen ne paskaker-takastin riialaudan kannatinpäreet poikki räystäänreunan tasalta.

Räystäösosuden tultua katetuksi oli edessä ruodelautojen — ne ovat katon kannatin- ja kiinnityslautoja — laittaminen. Nehän naulataan rautanauvoilla tukevasti takstooleihin. Nämä laudat ovat yleensä seka-laista materiaalia. Niissä on vajakanttisia pintalautoja ja niitä laite-taan vain harvakseen, kun sitä vas-toin räystään osalla käytetään prii-malautaa ja nekin vielä tiiviisti vieri viereen asetettuina. Sekundaominaisuutensa takia on näiden ruoteit-ten laittamisessa sovittelemista. Jo-kin liian leveä muhkura on laudan reunasta veistettävä pois. Toisinaan pitää ylen vahva kohta veistää ohuemmaksi takstooliin osuvalta paikalta ja ohuen laudan ja takstoolin väliin on pantava pärettä riit-tävästi ennen laudan kiinni naulaa-mista. Toisinaan on laudan päälle naullattava päre tai päreitä sen pin-nan kohottamiseksi. Tämä kaikki siksi, että varsinaiselle pärekatolle saataisiin tasainen alusta. Kattami-ssa on pidettävä silmällä ruoteit-

ten väliset raot, jotta naulaus osuisi aina ruoteisiin rakojen asemasta ja vielä varottava, että naulaus pitää tulla niin ylös, että se jää seuraavan kastikerran alle piiloon. Kyllä nau-latessa huomaa, milloin naula osui raon päälle ja milloin ruoteeseen. Näin epätasaisen leveät raot ruoteit-ten välissä aiheuttavat sen, että pä-reitten naulausrivit eivät aina jatku suoraviivaisina.

Kattamisen edetessä kohti raken-nuksen harjaa on myös trellinkejä siirrettävä, riianvarsien kannatin-nauloja samoin siirrettävä ja tietysti sahat, kirveet ja muut työkalut sekä juoma-astia hilattava mukana. Pä-reitten nostoköydet on kiinnitettävä uusiin kohtiin lähelle trellinkejä. Li-säksi tulevat ruodelautojen vastaa-nottamiset kasti kastilta. Rakennuksen ulkopäädyn puoleisessa päässä olevan kattajan vaivana ovat tielle osuvat päätyräystään poikitta-iset takstoolit. Hänen onkin monasti noustava katolle istumaan pal-jon ennen muita.

Näin kattaminen lähestyy harjaa. — Tämän tuosta huikataan avun-pyyntöjä alhaalla ahertaville. Riiaa tsiikataan silloin tällöin riiauksen jälkeen sen toteamiseksi, että se on pysynyt oikeassa suunnassa. Sitten vielä lähempänä harjaa oltaessa tarkistetaan päreellä mitaten riian ylä-reunasta lukien etäisyys harjalle. Samaa pärettä käyttäen mitaus aloitetaan jommastakummasta riian päästä ja päre kulkeutuu miehes-tä mieheen koko riialaudan mitan. Jos on aihetta, niin tehdään hienovaraiset korjaukset. Jollakin kohdalla on varren kannatinnaulaa eh-kä vähän laskettava ja toisella kohdalla nostettava. Näin päästään ta-saisella kastijaolla yht’aikaisesti harjalle koko rakennuksen mitalla. — Harjalle päästyä on käytettävä lyhennettyjä päreitä taikka sitten täyspitkiä päreitä käytettyä on niiden yli harjan ulottuva osa sahatta-va pois.

Työ puolessa

Kun tämä ensimmäinen lappio eli lape on saatu katettua harjakorkeuteen, niin sitten on toisen lappeen vuoro. Senkin tultua katetuksi nau-lataan harjalla kummankin lappion ylimmän kastin päälle harjaulaudat siten, että ne voidaan naulata ylä-reunoistaan toisiinsa kiinni. Näin ei tuuli eikä sade pääse riuhtomaan päreitä irti.

Heikkonuppista alkaa pelottaa

siellä katon harjalla. Sieltähän on hyvä liuku alas maahan. — Poistumista varten ja katon putsamiseksi ylijäämäpareista, laudanpätivistä ja muusta rojusta käytetään keveitä kattotikkaita.

Kattamisen aikana tapahtuu monenlaista siinä sivulla. Juttu luistaa. Käydään maankamaralla kahvilla ja aterioimassa. Jospa sattuu kattajalle tulemaan ylivoimainen vesipaine, niin sen kun vaan lorauttaa pitkin lapetta. Samalla paljastuvat katon mahdolliset vuotokohdat.

Myöhempiä kattamisia

Myöhemmin olen ollut kattamassa monessa paikassa täällä Parkanossa. Lisäksi monella muulla paikkakunnalla olen ollut katonteossa. Yhteensä olen naulaillut pärekattoa usean aarin alan.

Vanhan pärekaton uusiminen uudella pärekatolla eroaa monessa kohdin tässä kuvatussa. — Kaavelin kattaminen vedenpitävästi on asia

erikseen. Senkin taidon olen oppinut taataltani.

Tämä ensimmäinen kattamistyöni kesti muutaman vuorokauden. — On mieltäylentävää katsella maasta käsin valmistamaansa (ositain tietenkin) pärekattoa. Sehän työ on luomistyötä!

Niin, että kyllä sitä on tullut riitua.

TERTTU KUIVASTO

IMELLÖHMÄMMI

Tuli taah mielehen kunka hyvee tuo imellöhmämmi on' ku'stä ennen pruukattihiin teherä vähä joka taloh. Siehen ei tarvinnum' muuta kup'pernoita ja ruvihjauhoja ja'ste suolaa vähä että veten kaulan katkasi.

Pernat kuorittihiin ja keitettihiin

pehemosiksi ja'ste ne survottihiin puutömpällä pieneksi ja siinä ne jähty parahiksi ni'ettei jauhop'palanu ku ne survottihiin sinne joukkohon. S'te se taikina pantihin sopivan lämpösehen paikkahan imeltyhyn. Kus'ste leivinuunih oli paistettu leivät taikka mitä ny ittekuki

teki nii'ste viimeksenä sinnep'pantihim paistuhun stä imellöhmämmiä. Ja ku se viä paistettihiin matalih tuohiloikkehis, nii kyllä s'oli hyvää mairon kans'syörä ja siinei s'te muita särpimiä tarvinnukkaa.

REINO LEHTISALO

*Joku mies jossakin väitti
nähneensä lapsen syntymän.*

*Tavoitin hänet keskeltä
pimeää maailmaa.
Hän vapisi.*

*Hän kertoi pelkäävänsä
että lapsesta,
joka hänen omansa oli,
tulisi hänen kuvansa.*

*Minä lohdutin miestä kertomalla;
me kaikki
Jumalan kuvia olemme.*

SUVIYÖ PARKANON RAITILLA

Suviyö kun aamuun asti ehtii, viilenee
Liike Parkanossa rauentuu ja perin hiljenee
Vain valtatiellä joskus yksinäinen rekka rämistää
Joen suulla vedenpuhdistamon mylly päristää
Laakson yllä sumupilvi, vilja terhakasti työntää terää
Koivussa jo rastas raksuu, pensastossa aamulintu herää.

Yksin raitille käyn hiljaiselle; kävelylle siitä
Ei uni aina vanhempaa aamun loppuun asti riitä
Juuri seutumaille tulen kirkon, kiviseinätapulin
Kun huomaa vierelläni vanhan miehen, kulkukumppanin.
Ihan kuin ois tuttu tämä halliparta, sarkatakkinen
Jolla kulmillansa ilme valpas, lämmin, kujeenhenkinen

Parooniks' Teit' luulen, sanon kun käyn juttusiin
Toinen nyökkää: oikeisiin sä tulit aatellessas' päätelmiin
Joskus hiljaisella kuljen vielä yksikseni näitä maita
Vaikka toiselta nyt näyttää kylän joka talo, tie ja laita
Ei ennen arvattu, ei edes uneksittu muuttumista moista
Tää silloin kirkonkylä — kaupunki kai kuuluukin jo olla toista!

Nyt innokkaana kysyn miten kehityksen uuden arvioitte
Jo silloin ennen turhaa mukavuutta vastaan kapinoitte
Nyt meill' on mopot, autot, aniharva jalan kulkee
On meillä herkut, olo lihava, kun pöydässä ei muista suuta sulkee
Öljyistä seikkimaan me teemme lämmön helpon huoneisiimme
Filmeistä lännen sekalaisen sisustuksen pieniin sieluihimme.

Kasvoilla hymy hiukan virnu, mutta lämmin leppoinen
Käy vanhus puhumaan tään mielipiteen harkitun ja verkkaisen:
Kai jossain, innostuen liikaa, kehityksen veitte pieleen
Viihdyke muilta saatu, tavat lainatut ei ole mulle mieleen
Mutt' teillä jos on teeveet, stereot ja tehtaot hepeneitä neuloo
Niit' aika karsii, riipii, vain kullaan parhaan jäämään seuloo

Nään paljon tervettä ja elävääkin ajassanne vellovassa tässä
Niin monta nuorta, reipasta käy talvin ladut hiihtämässä
Kokoonnutaan voimisteluun, juoksuun, hyppyyn, palloiltaan
Viel' polkan tahtiin iskee jalka tanssisalin siltaan!
Parhaan lopuks' toistan, mitä joskus sanoin, kuinka itse elin
Vaikka tavoillani joskus, aivan tarkoittainkin, muita ärsyttelin:

Mukava lepäilevä elämä vie alemmaksi, tuhoon, rappioon
Korkokenkä, seittisukka, prässihousu riekaloituu risukkoon
Jos rajaat elämäss' vain herkkupöytiin, seslongille, asvaltille
Oot muual' avuton kuin auto luistelleena pientarille
Parempi kumartua puuhaan, työhön, totutella vaivaa näkemään
Voi silloin selviytyä vaikka joutuis viikkokaudeks' metsään yksinään

Mun suosikkini se, ken itse iloisena yrittää
Mi toisten apua ei kintain suorin odottamaan jää
On tarpeen käden toimin ahkerasti uutta rakennella
Mutt' yhtä tärkeää on omat ajatukset itse ajatella
Voi silloin omat tavat, kotisanat, arkiruuat nähdä parhaimmiksi
Voi ehkä lainalauseet, nauhasoitot, muotivaatteet käydä vieraammiksi

Pesää, asuinmaata puolustaa on luontokappaleiden selvä oikeus
Ihmisperhe taikka kansa ei kai tästä voisi olla poikkeus
Sä haavekuvaa pelkän rauhan maailmasta älä huoli
Maan, kansan elämäss' voi joskus korutonkin esiin tulla puoli
Jos teillä katse valpas on ja käsi tarvittaissa tarttuu varteen
Niin maa ei pulaan jää vaikk' joskus heräis vaaran uhkan arkeen

Havahdun kuuntelusta raakaisuihin aamuvirkun variksen
Se laakson päällä lentää reuhottaapi kosken sumuun häviten
Vilkaisen vierelleni, juttuansa jatkaneeko kertojani vielä
Vaan ketään näe en, tyhjää ympärilläni on tiellä
Jo nousee tulipallo koillistaivaan sahalatvain kuusten takaa
On alkamassa uusi päivä, heinäpouta, tyyni, paisteinen ja vakaa.

Matin plikastelureissu

Irja Yllich

Tannerniemen Matti oli lopettanut päivän työt. Kaikenlaista puuhaa olikin nyt talossa, kun äite oli kuollut edellistalvena, ensin halvattiin ja pian sen jälkeen kuoli. Vaimo oli vielä ottamatta. Sopiva plikka oli kuitenkin jo katsottuna — Mäkelän Tyne. Nyt piti taas lähteä plikastelemaan. Matti sitoi nettainauhan kaulaansa — jos vaikka nyt kosisi, asetti hevosensa ja hyppäsi kärryille. Koira vain jäi pihalle paa-littlemaan.

Matka naapurikylää kohti taittui nopeasti, hevosta ei tarvinnut prisata. Mäntynevan ahteessa se vielä pisti juoksuksi ja jatkoi yhä nopeaa menoaan. Prunni luona Matti huomasi olevansa liian varhainen. Oli vielä aikaa hämärän tuloon jolloin vasta oli sopivaa mennä plikan luokse. Tynekin oli tarkka siitä, että noudatti vanhaa tapaa: Valoisana aikana ei seurustele pari saanut näyttäytyä yhdessä, ei kaksin, kylällä varsinkaan. Kuuluvat tosin koulun nuoret opettajat Anna ja Severi viime talvena hiihdelleen yhdessä päivällä koulutuntien jälkeen, mutta siitä kylän akat puhuivat, sanoivat, että niin ovat kuin vihiityt jo.

— Pirätänpä hevosen prunni viereen laron seinustalle ja rupean siinä kokottamaan. Tietä pitkin näkyy tulevan pari vaimoihmistä. Nehän ovat osuuskaupan myymälänhoitaja Helvi ja sen äite. Ovat oikaisseet sutikoista joen yli. Helvi kanssa on komian näköinen plikka, sellainen lirusilmä — niinkuin Suutari-Armasta siitä sanoi — on vain liian vanha, vanhapiika jo, ainaskin kahrenkymmenenviiden. Onpa Helvillä henttu tanttu, eiköhän plikkaa palele? miettii Matti, ja kun naiset ovat kohdalla kysyy:

— Onkos sitä lähetty ilmoittamaan?

— Menen saattamaan äitiä iltautolle, kun hän lähtee pois, kertoo Helvi.

— Tervemenoa! toivottaa Matti ystävällisesti.

Helvi selittää äidilleen heidän

mennessään: Tervemenoa tarkoittaa täällä vielä joskus samaa kuin hyvää matkaa. Ennenvanhaan kuulemma joku emäntä laski kukkia miehensä haudalle ja puhui: Halvat ovat nämä kukkaset, mutta halpa olit ittekin. Tervemenoa! — Siinä halpa tarkoitti vaatimatonta.

— Kyl tääl haastellaa iha erilail ko mei puolel, ko sienetki o tääl maronlakkiloi. Ja naapuris emäntä istuv kevääl lanttu lanttui, ihmettelee äiti.

— Ei, kun planttuja se emäntä sanoi. Ja rukkaset ovat täällä kintaat, kintaat taas rasat.

Matti siinä kokottaessaan muistelle Tyneä. Oli ollut mukavaa tanssittaa keveäjalkaista tyttöä ruistal-koissa. Silloinkin Matti oli päässyt saatolle Tyynen kamariin asti. Oli-ko se sillä kertaa, kun kamarin ikkuna oli ollut mustanaan siipikusiaisia; oli niiden lentoaika. Äite oli tiennyt, mitä siipikusiaiset ennustavat ja oli tiennut kertoa muistakin enteistä niille haastatteliijoille, jotka kävivät pari vuotta sitten. Ne kyse-livät kaikkia ikivanhoja asioita niinkuin tontuista ja liekkiöistä ja viljamatujen enteistä, taioista ja uskomuksista ja kirjoittivat kaiken muistiin.

— Tänä vuonna on ollut summa matoja havupuissa. Kehuvat niiren

ennustavan sotaa. Kun sitä vaan ei tulisi, kun kaikki on juuri Tyynenkin kanssa niin mukavasti alullaan.

Matti muistaa seuran tupailan Tyynen kotona. Oli menty piirileikkiä ja laulettu välillä ”Tollasia tol-lukoita piirin keskellä jotka ei osaa laulaakkaa...” ja koreampia lauluja niinkuin ”Tammerkosken sillalla näin heilin ensi kerran...” ja ”Kes-keltä merivesi lainehtii ja rannat on kuin peili...” Sitten Mattia alkaa vallon naurattaa, kun hän muistaa tähän tilanteeseen sopivan laulun:

Tämän kylän läpi,
tämän kylän läpi
tarttis ojan kaivaa,
että pääsis kulkemahan,
että pääsis kulkemahan
se akkain juorulaiva,
akkain juorulaiva,
akkain juoru-u-laivaa..

Mutta kuinka menikään toinen säkeistö? Matti ei muista. Tyneä hän yhä vain ajattelee:

— Jokohan Tyne pian suostuisi lähtemään kihlamarkkinoille? Sit-ten ensi suvena pirettäisiin häät. Komiat häät Tyynen kotona varmaan pirettäisiinkin — miehet olisi-vat toisena päivänä kuin vastasyntyneitä näättä — niinkuin Suutari-Armasta kerran sanoi. — Sitten joku-ja viikkoja häiren jälkeen Tyne muuttaisi Tannerniemeen ja aljet-taisiin yhtenä rehata.

* * *

Sitten onkin ilta jo vähän hämär-tynyt, ja Matti jatkaa matkaa. Pian Mäkelä näkyy tien mutkan takana. Kölvit siellä seisoskelevat pihalla. Matti päättää mennä ensin kuin muina miehinä heidän puheilleen. Ja tuollahan on Tynekin puutar-hassa: kirmaa helmat hulmuten sian perässä, joka on päässyt pahuu-teen.

— Siinä vasta nätti plikka toi Tyne, posketkin kuin kypsät kirpi-

lät. Ja niin joutuisa ja taitava töissä, osaa varmasti leipoa rievää ja tehreä kropsua ja maksalooraa ja kaikkia muita ruokia. Eikä se kuluta aikaa turhuuteen — isäntä siinä talossa kyllä on pitänyt huolen, etteivät kersat ole oppineet päiväseen aikaan kirjoja lukemaan tai muuten laiskottelemaan.

Sian perässä juoksevaa Tyyneä katsellessaan Matin mieleen muisuu, kunka hän kouluaikana halusi olla teurastuspäivinä pois koulusta vahtaamassa, kuinka sika hurmattiin.

* * *

— Pörötänpä puorin päärylle ja pirätän hevosen.

Pömpätessään alas rattailta Matti ajattelee, että ehkä joku nyt näkee hänet ja arvaa reisin tarkoituksen. Yht'äkkiä hän muistaa piirileikkilaulun toisenkin värssyn:

Haukkukaa te ämmät,
haukkukaa te ämmät
minä maksan palkan.
Jos ei ole pientä rahaa,
jos ei ole pientä rahaa
annan koko markan,
annan koko markan...

Ja Matti meneekin Tyyneä vastaan, joka on saanut sian navettaan. — Ihan henki hapatoksia juoksin, kehuu Tyyne. Matti hairaa Tyyneä kiinni vyötäisiltä ja kysyy: Mennäänkö ensi viikolla junalla Poriin ja ostetaan kihlat?

— Minä jookaan en silloin vielä ehri, on niin paljon töitä, kun äitekin kaatui ja sen luntiomia raistaa. Mutta kai se pian siitä priskaantuu. — Mennään sitten pyhäinpäivän jälkeen, suostuu Tyyne iloisena siitä, että Matti nyt on kosinut.

MIKA TÖRMÄ

LOMAMATKA RUOTSIIN JA NORJAAN

Lauantaiaamuna kello viisi lähdimme kohti Vaasaa. Kun tulimme Vaasaan, ajoimme suoraan satamaan. Sitten laiva lähti, olimme iloisia ja vähän jännittyneitä. Lavassa ostimme karamellejä ja pelasimme pelejä. Uumajan satamaan tultuamme ajoimme auton pois lavasta. Menimme suoraan informaatiopisteeseen ja kyselimme kartoja. Kartat saatuaamme lähdimme kohti ensimmäistä leirintäaluetta, joka oli Lyckselessä.

Kun saavuimme sinne pystytimme teltan ja lähdimme katselemaan ympäristöä. Aamulla syönnin jälkeen mentiin eläintarhaan jossa oli kaloille rakennettu koski ja erikoinen eläin oli myskihärkä. Sitten matkaa jatkettiin ja kävimme pienessä kaupassa ostoksilla.

Hemavanissa kävimme tunturihotellia katsomassa korkealla rinneellä. Alkoi näkyä ensimmäisiä tuntureita. Sitten saavuimme Tärnabyhyn. Sen lähellä oli joki jossa oli koski. Teltta-alue oli ihan joen rannalla ja sen lähellä oli lumihuip-

puinen tunturi. Ilmasto tuntui viileältä. Aamulla kun heräsimme, ei leirintäalueella ollut paljon asukkaita. Kaikki olivat lähteneet aikaisin jatkamaan matkaa. Niinpä mekin lähdimme kohti Mo i Ranaa.

Mo i Rana sijaitsi suuressa laaksossa jota ympäröitsi suuret lumihuippuiset tunturit. Menimme leirintäalueelle jonka nimi oli Mo. Kävimme Grönligrötenin luolassa ja näimme maanalaisen kosken. Luola oli jännä ja aika pimeä ja siellä oli aika vaikea kävellä. Minua vähän pelotti. Kävimme myös ikuisella jäätiköllä. Sen nimi oli Svartisen.

Mo i Ranan museossa oli yhden perheen luurangot ja täytetty hevonen. Siellä oli paljon kalastusveikeitä ja muuta vanhaa tavaraa.

Kaupungissa opastuspisteessä oli suomalainen Liisa töissä, jolta kysyimme neuvoja ja joka opasti siellä turisteja. Matkamme kesti seitsemän päivää. Paluumatkalla kiipesimme tunturin huipulle ja rakensimme sinne kivistä muistomerkin.

REINO LEHTISALO

Tänään.

Uutta lunta

kymmenen senttiä.

Huomenna

viisitoista

ja

ihmiset

huutelevat toisilleen:

Hirvittävää.

Emme ehdi teitä

pahoissamme auki pitämään.

Minä kerron heille

Pohjavesi nousussa.

**PARKANON AUTO JA
PUU OY
AUTOJÄRVENSIVU OY**

Parkano
Puh. 2323 vaihde

**RAKENNUSTARVIKE
Pekka Seppälä Ky**

Parkano — Puh. 2696
EDULLINEN ASiantuntija
RAKENTAJILLE

***Rauhallista Joulua
Ystävillemme***

 KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
Parkano

**MAALAUSLIIKE HANNU RINNE KY 2665
LATTIANHIONTA HANNU RINNE KY**
H. Rinne 2665 E. Nieminen 2991

**Rauhallista
Joulua ja Hyvää Uutta
Vuotta**

**Parkanon Joulun
toimituskunta**

MONIPUOLISEN LASIPALVELUN ERIKOISLIIKE PARKANOSSA KORUPEILI OY Sepänkatu 4 39700 Parkano Puh. 933-2842	Asiantuntevaa, luotettavaa KIINTEISTÖVÄLITYSPALVELUA — omakotitalot, osakkeet, maatilat, tontit, huvilat jne. — tehokas arviointipalvelu Menetkö matkoille — miksi merta edemmäs kalaan. Välitämme kaikki suomalaisten matkanjärjestäjien matkat, kautta maailman. Myös pelkät laiva- ja lentoliput, sekä seuruematkat. Tule tuttuun monipalvelutaloon KIINTEISTÖ- MARKKINOINTI KY ESA OJANEN LKV puh. 933-1290 Keskuskatu 4, 39700 Parkano
VESIJOHTOLIIKE ESKO PAAVILAINEN KY Puh. 14 130, 2175	KULJETUKSET KTK LÄÄNIN KULJETUS OY Parkano, Säästökulma, puh. 2090
PARKANON AUTO JA VARAOSA OY Puh. vaihde 1361	RIIPISEN KUKKAKAUPPA Puh. 2037, 2036
MAALAUSLIIKE HANNU NUMMELA Puh. 1215	LIISAN KIOSKI Puh. 2096
Parkanon Kehräämö 39700 Parkano Myymälät: Lankasuuli puh. 2204 Lankatori puh. 2215	KAMPAAMO Maija Autio Keskuskulma II-kerros Parkano puh. 933-2994
REIMA OY Parkanon tehdas Puh. 2626	VESIJOHTOLIIKE ESKO PAAVILAINEN KY Puh. 14 130 ja 2175
PARTURI-KAMPAAMO YLINEN Pankkitori, puh. 15 160	MARTTI NURMI

Puh. 2929, autopuh. 94040/34292
39700 Parkano

- Saat halvalla korkealaatuisia tuotteita
- Edulliset maksuehdot
- Ilmaisen kotiinkuljetuksen

ASKO • ISKU • SOTKA • VILKA • SOPE • PEEM •
STOCMANN. LISÄKSI N. 50 MUUTA VALMISTA-
JAA.

SISUSTUSTALO
TAMMELA

39700 PARKANO, Puh. (933)1433
Torikatu 15, 38700 Kankaanpää, Puh. (930)23811

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEES-
TA VUODESTA SEKÄ TOIVOTAMME RAU-
HALISTA JOULUA JA HYVÄÄ UUTTA VUOT-
TA.

**W. RAKENNUSLIIKE
VIITASALO KY**

39700 Parkano, puh. 933-1293

**Sähköstä
puheenollen.....**

**PARKANON
KUMIKORJAAMO**

Puh. 2149

RENGASALAN ERIKOISLIIKE
PARKANOSSA

PARKANON BETONI KY
om. SIRKKA NIEMINEN

puh. 933-3525

**Autonkorjaukset, maalaukset, varaosat
ja tarvikkeet**

AUTO-LAHTINEN OY

Puh. 2507

SEPÄNKATU 4
39700 PARKANO
PUH. 933-14 100

automajanen

Sepänkatu 8, Parkano, puh. 2962

**RAKENNUSLIIKE
Erkki Huhdanpää ky**

39700 PARKANO PUH. 933-15291

Oy W. ROSENLEW Ab

Joulunajan herkut leipoo puolestanne, leipomomme ammattinsa osaava henkilökunta. Hae toimipaikoistamme tai asiakaskauppiaaltamme.

Ojennuksen
KOTILEIPOMO KY

Leipomo puh. 2893

Myymäla puh. 1339

KONDITORIA-KAHVIO puh. 15211
(Osuuspankkia vastapäätä)

Tule viihtymään kahvilla!

TILITOIMISTO

Rinnemaiden Tili Ky

Keskuskatu 7, 39700 Parkano

Kangasniemessä
nähdään

SILMÄLASIEN JA PIILOLASIEN ERIKOISLIIKE

 **KANGASNIEMEN
SILMÄLASILIKE**

PARKANO, Hyttisen liiketalo p. 14 144

PARKANON AUTOKOULU
J. Roiha

Parkano, puh. 2033

HALUAMME
TOIVOTTA
KAIKILLE ASIAKKAILLEMME
HYVÄÄ JOULUA
JA
MENESTYSTÄ
VUODELLE 1984

PALVELUKSESSASI:
MAATILAMYYMÄLÄ PARKANO
PUH. 933-2785
Hannu Julku ilt. 933-2098
Markku Sipilä ilt. 934-569210

 HANKKIJA

Paroonin
KALUSTE
KALUSTEHALLI
PARKANO

VÄRISILMÄ

PARKANON VÄRI JA MATTO

39700 PARKANO KP 1
PUHELIN 933-14284

VÄRISILMÄ

KIITÄMME ASIAKKAITAMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME

HYVÄÄ JOULUA SEKÄ
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

AURESKOSKI OY

PARKANON TB—HUOLTO

A. ja J. KUIVANEN

Puh. 2409

PARKANON PUHDISTUSPALVELU

Esa Rikalainen Ky

Puh. 2349 tai autoon 94040/31574

PARKANO
WILLIT

PARKANON JALKINE OY

39700 Parkano

SÄHKÖASENNUKSET

Parkanossa ja

lähikunnissa:

- sähkösuunnitelmat
- edullinen tuntiveloituksemme
- ripeät ja osaavat asentajat
- edullinen tarvikemyynti

 **Sähköasennusliike
SUOMILAMMI**

63400 ALAVUS AS. PUH. (965) 20626
39700 PARKANO PUH. (933) 1600

PARKANON APTEEKKI

VAPO

Puh. 1313

PARKANON KODINKONEHUOLTO KY
Taisto Mansikkaviita

Puh. 2460

**KUN TARVITSET KIINTEISTÖVÄLITTÄJÄN PALVE-
LUJA, KÄÄNNY PUOLEEMME.**

MYYMME:

- maatilasi
- kesämökkisi
- rakennustonttisi
- ym. kiinteistösi
- omakotitalosi
- osakkeesi

**INSINÖÖRI- JA KIINTEISTÖTOIMISTO
HAVANKA KY LKV [A]**

Keskuskulma, 39700 Parkano, (vastapäätä
osuuspankkia). Puhelin 2702, avoinna 8.00—
16.00. Muina aikoina Sapelikatku 1, puhelin
2702.

RAHA-ASIASI HOITUVAT OTAHAN YHTEYS

YHDYSPANKKI

meidän pankki

TILAA SINÄKIN
PERHEEN
JOULUHERKUT
KAUPPIAALTASI
TAI SUORAAN
LEIPOMOSTAMME!

PARKANON KOTILEIPOMO

A. Keihänen, puh. 2400

Sportia

luo kunnan elämää

URHEILU- ja KONELIKE

J. KYRÖNVIITA
PARKANO PUH. 1254

Joulun arvolahjat laajasta
valikoimastamme.

KELLO-, KULTA- ja SILMÄLASILIIKE
E. SYRJÄNEN

Parkano, puh. 2181

Tilausmatkat tunnetuilla Ikaalisten auton turistibusseilla

BUSSEISSA NYKYAIKAISET MUKAVUUDET:

ILMASTOINTI, WC, KAHVINKEITIN, ILMAJOUSITUS, SÄÄDETTÄVÄT ISTUINSUOJAT JNE.

Soita 933-60434, 933-6282

Ikaalisten Auto Oy

AUTOMAALAAMO

PEKKA RISTOLAINEN

Puh. 2649

**PARKANON
KONEPISTE**

ANTTI HELPERI 39700 PARKANO

LADA—ELITE
autot ja varaosat

Konela-Auto Oy

Heikinkuja, puh. 15100
(entinen Vehoniemen kiinteistö)

Parkanon-Kihniön

OSUUSMEIJERI

Parkano

Puh. 2067

RAKENNUTTAJAT

Hankkeenne toteuttaa

**RAKENNUSLIIKE
UNTO OJANEN**

39810 Linnankylä

Puh. 34 187 tai 15 183

**PARTURILIIKE
ELISA RISTOLAINEN**

Puh. 14266

**PARKANON KONE JA METALLI
RIIHIVIITA KY**

Takojankatu 6

39700 Parkano puh. 2750

**PARKANON
SIIVOUSPALVELU OY**

Kirkkokatu 2 Parkano

Puh. 2643

**VALINTA-
PIHLAJAVIITA**

Puh. 2268

Parkano, puh. 2831

**HYVÄÄ JOULUA
ONNELLISTA
UUTTA VUOTTA**

VOLVO-SAAB-HUOLTOPISTE

**SHELL-HUOLTAMO
KORPELA**

Puh. 2290

Parkano, puh. 2295, 2296

**PUUSEPÄNLIKE
VOITTO PAJUNEN KY**

Puh. 2254

**JATKUVASTI
HALVALLA**

hamsteri

VUORIJOKI Puh. 14 142
Avoimna ma—to 10—18
pe 10—19, la 9—14.

**Suoritan putkialan asennus- ja
korjaustöitä.**

URAKOITSIJAA
JORMA MYKRÄ

Puh. 3231

MYKRÄN TURKISTUOTE

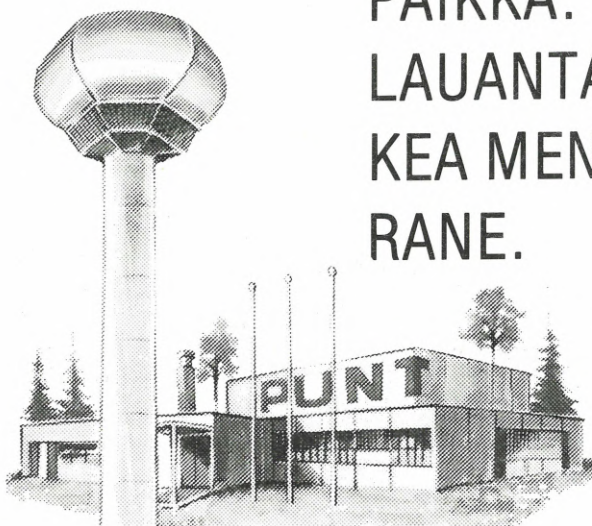
Valmistaa tilauksesta pähineitä, kauluksia ja
puuhkia ym. Soitellaan

HILKKA MYKRÄ

933-3231

P U N T T I

**NUORISON SUOSIMA TANSSI-
PAIKKA. TANSSIT JOKA TOINEN
LAUANTAI. PUNTILLA ON SE OI-
KEA MENO, SIITÄ EI PAIKKA PA-
RANE.**

ParkU/PNS

HEI!

KUN HALUAT ISTUVAT, YKSILÖLLISET,
HYVÄNNÄKÖISET FARKUT TAI HOUSUT.
TULE MEILLE SOVITTELEMAAN!
MEILLÄ PALVELLAAN
HOUSUASIOISSA!

**FARKKU-
PUTIKKI** *Antta*

PARKANO PUH. 14 300

sähköllä
mukavammin

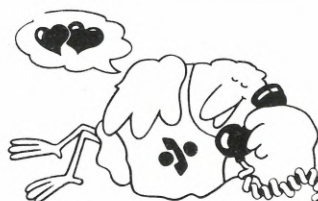
**Leppäkosken
Sähkö Oy**

Porin Olut

EDUSTUSLIIKE

PEKKA SÄÄLUOTO

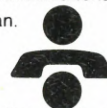
Kankaanpään myyntikonttori

**Lähipuhelu
on
sydämen-
asia.**

Nopeasti soitettu, mutta niin tärkeä lähipuhelu on halpaa huvia. Lantilla puhut asiat halkija terveiset perille. Ja sen jälkeen tuntuu niin hyvältä, että. Lisätietoa lähisoittojen hinnoittelusta saat omalta puhelinlaitokseltasi.

Soitellaan.

**Lähipuhelun
hinnasta ei nouse
haloota. Soitellaan.**

**Ikaalisten-Parkanon
Puhelin Osakeyhtiö**

* 6101

TOIVOTAMME KAIKILLE PARKANON JOULUN LUKIJOILLE
HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA!

RAUMA-REPOLA OY

Parkanon konepaja, 39700 PARKANO

PARKANON KEMIALLINEN JA VALKOPESULA Pentin teollisuusalue Puh. 2748	PARKANON AUTOMAALAAMO KY KUNTO KAUTTO Puh. 14 278
MAALAUSLIIKE ERKKI NIEMENMAA 39700 Parkano puh. 2589	HYVÄÄ JOULUA JA ONNEA VUODELLE 1984 Talvivarastomme runsaimmillaan PARKANON MUOTILIIKE JA ASUSTE Raakel Janakka puh. 2087
OMPELU — SAUMAUS — NEULEKONEET Edullisesti alan liikkeestä Merkkimme: Toyota Victoria Brother Riccar Pfaff Huolto kaikille merkeille Käytetyt koneet vaihtotakuulla T:MI PARKANON OMPELUKONE	JOULUN ARVOLAHJAT CARATIA-LIIKKEESTÄ KELLOLIIKE HERRANEN 39700 Parkano, puh. 933-2588
FIAT AUTOT PARKANOSSA MYY MATIN AUTO KY Puh. 933-2471	AUTOTOIMI G. KORPINIEMI Kp 5, 39700 Parkano Puh. 933-1221, Lvv 339389-29
PARKANON KALUSTETUOTE Om. O. Vainionpää & P. Järvenmäki Puh. 2074	SUOSIKAA ILMOITTAJIAMME
JUNIORAPILE Parkano, puh. 2676	KEHYSTÄMME KAIKEN MINKÄ HALUAT EDUSTAVASTI ESILLE ark. 9—17 la 9—12 KEHYSLIIKE Niemi KORPELAN LIIKETALO PUH. 15315 NAISTEN JA NUORISON ERIKOISLIIKE MUOTIKULMA Puh. 2747

URHEILUN ERIKOISLIIKE
MASAN UHEILU KY
Keskuskatu 5 Parkano
Puh. 15133

VARASTOMYYMÄLÄ
TEKSTIILIT KEMIKALIOT
PALJON MUUTA
MAR-PAR OY
Puh. 933-2888

PHILIPS — TUNTURI
JOULUA JUHLISTAMAAN
PYÖRÄ JA TV-HUOLTO KY
PUH. 2185

T:mi MANNINEN
Parkano puh. 2030
Kausenkatu 11
Elektroniikan komponenttien
tuonti- ja tukkuliike

Kiitämme
ASIAKKAITAMME MIELLYTTÄVÄSTÄ KANSSA-
KÄYMISESTÄ, TOIVOTAMME KAIKILLE
JOULUILOA SEKÄ PARHAINTA UUTTA VUOTTA
PALVELEMME YKSILÖLLISESTI SINUN
PARHAAKSESI

Parturi-Kampaamo Piritta

Aamulehdentalo puh. 2252

RADIO- JA TV-HUOLTO
S. HUUSKONEN
PARKANO
RADIO- JA TV-LAITTEIDEN KORJAUKSIA
Puh. 2966

KOLISTAJA OY

Kallioulouhintaa ja hiekkapuhallusta.

Puh. 2992

PARTURI-KAMPAAMO
MÄKIRANTA

Puh. 2459

AINA EDULLINEN
KIRJA-SOIVAKKA
Keskuskulma, puh. 15212

RENGAS-BETONI KY
BETONITUOTTEET PARKANOSTA
Puh. 933-2423

OY SANTOO **TRADING LTD**
AUREENTIE 1, 39700 PARKANO
Puh. (933)15301

SMK

TURVETUOTETEHIDAS
PARKANO
933-3501

Kasvuturpeet, kukkamullat
KRUUNUTURPEESTA
A & J Nieminen
39660 Lapinneva, Parkano
Puh. 933-3503

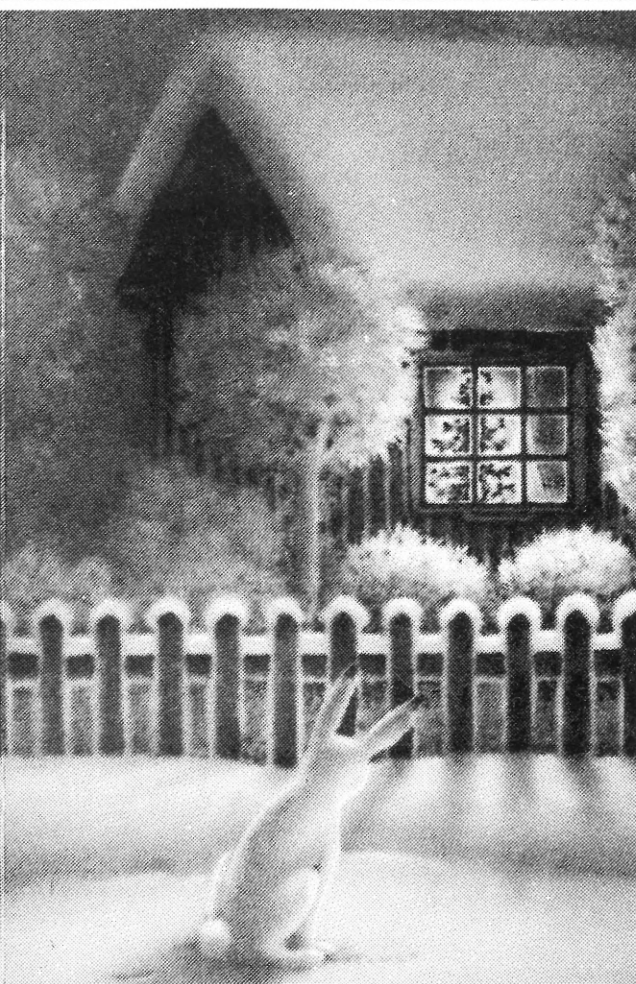
LEHDON KAMPAAMO
Puh. 2228

Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta

PARKANON
SÄÄSTÖPANKKI

Allekirjoita OP-sopimus ja laina on myönnetty

OP-sopimus sisältää nyt luottopäätöksen. Siihen on lisätty roimasti uusia etuja, joita et saa mistään muusta pankista.

Saat lainaa

Allekirjoittamalla OP-sopimuksen saat OP-luoton, jota voit käyttää sovituihin luottorajoissa aina kun sitä itse haluat.

Pääset tavoitteeseen

Säästettyäsi haluamaasi tavoitetta varten ½ vuotta, saat OP-säästäjänlainan. Ja mitä suuremman osan tavoitteestasi säästät, sitä alhaisempi on lainasi korko.

Jäsenenä saat lisäetuja. Kysy niistä ja kaikesta OP-sopimukseen liityvästä tarkemmin omasta osuuspankistasi.

Jos Sinulla on ennestään OP-sopimus, saat parannetut edut ilman muuta käyttöösi. Sopivassa tilaisuudessa voit käydä pistämässä paperit ajan tasalle.

PARKANON
OSUUSPANKKI

Rahahuolet pois ja kukka rintaan. Kyllä!

VANHAN TAVARATALOMME TILOISSA MEILLÄ ON NYT KAKSI SYKKIVÄÄ ERIKOISLIIKETTÄ!

Kesportista:

- URHEILU
- VIHDE-ELEKTRO-
NIKKA
- KODINKONEET
- PIENKOJEET

VAATEHUONEESTA:

PÄIVÄN MUOTIA

- NAISILLE
- NUORILLE
- MIEHILLE

PK KIVINIEMI KY

Avaa Ovi Jouluuun

**OSUUSKAUPPA
SATAPIRKKA**